

Abya melóméló ayi Jisṓs Kras ndere
LUKASE
 ásamé

Ulaulo

¹ Átá Tyófilṓs, gejamégé bṓṓ ámuá mé mansá abyá unó bí úpyé né metṓṓ metṓṓ esé. ² Ebwṓ áśá wyé ndere ebwṓ ábṓ áwuú mbaá bṓṓ bí ákpané amé ebwṓ ágené ndere unó biná ulṓṓ mampye ne ukwyá, ne eké éwyage álṓṓ mangare abyá yi. ³ Ndere me ntó mbṓ nkwolege unó bina uko chánéné te gachií, mbṓ ngé nnó élú galógálṓ nnó nsá wṓ unó bi ndere nsámé nkwyé ubi nkane úpyé géma géma. ⁴ Mpyé na nnó wṓ ṓkaá nnó, unó bí ábṓ ágíí wṓ úlú wáwálé.

Na ne nebyéné Jṓn Menwyaá bṓṓ manaá Eṓṓwṓ nékené

⁵ Gébége Herṓd abṓ alú mfwa né gebagé mewaá Judiya, Mampye ure Eṓṓwṓ fṓ abṓ alu wyé, ákuú ji Sakariya. Ji ne ampyé ure abifo ápye utṓṓ né geluágé Abija. Mendée wuú Elisabet alu ntó mpyáne *Eṓṓn. Ábi álú ntó ámpye ure Eṓṓwṓ. ⁶ Ebwṓ apeá álú cho né mbe ushu Eṓṓwṓ, áwuú mekomejṓṓ wuú áma ábélege mabe jíí, ákwéné ye ema ⁷ ebwṓ ako ákwṓ ukoó ne ápṓ ne maá, gétúgé Elisabet alú ménkwṓṓ.

⁸ Bií uma, élé gebégé utṓṓ Sakariya ne ekwṓ wuú, Mampye utṓṓ bií nkane mempye ure Eṓṓwṓ. ⁹ Náná élú lé gepṓge bwṓ ámpyé ure Eṓṓwṓ manyú nkwo nnó, Eṓṓwṓ ajoyá genó eyíge yéndémuú abṓṓ mampye. Ápyégé mbṓ ajoya Sakariya, nnó ji ne akpé mmu echa ure Eṓṓwṓ mansṓ genó eyíge géwya gebé nkane elu. ¹⁰ Gébé gékwónégé eyíge Sakariya ajoyé sṓ geno gebé eyígembṓ, gejamégé bṓṓ gélú dafye génénemmye. ¹¹ Wyé gébé eyigembṓ, aké apele ekiénné Eṓṓwṓ ekwṓ ji ushu, étené égbé ebwṓnye wuú

kwókwólé ne geluó eyígé asó uno ubé bimbo. ¹² Agégé mbo éfó ékwó ji metóó, ala amé mekpo fan.

¹³ Yémbó ekiénné Esɔwɔ éké ne ji, “Sakariya ófɔgé, néndé Esɔwɔ awú mmyemenene jyé ne mendée wyé Elisabet akpane nyé unɛ ne abyene nyé maá mende ne óbó mankuú ji nnó Jɔn. ¹⁴ Óbe nyɛ ne metóó megɔmegɔ, ne gejamégé bóó ábée nyé ne nechóchó gétúgé nebyé ní. ¹⁵ Ji maá yina abe nyé gekpékpégé muú né mbe ushu Ata Esɔwɔ, ne ji anyú fí mmóó, ye amí bógeboge, ye ami matomato, ne élo te bíí ebi ábyené ji Mendoó Ukpea egbége nyɛ ji metóó, ¹⁶ ne ji abwólége nyé matóó bóó Isrelí nnó ákwólé Ata Esɔwɔ bwó. ¹⁷ Maá yimbo abo nyé mbe ne Ata Esɔwɔ ndere muú dentóó. Esɔwɔ achyége nyɛ ji uto mendoó wyé nkane abo achyé Elija, nnó apyé ánte ábó gejeé ne baá bwó ne apye nyé abi átoó makpo ásé gepɔ eyígé abi átené cho. Apye nyé unó bí uko nnó bóó ákrómé mmye mangílí Ata Esɔwɔ.”

¹⁸ Sakariya agíí ekiénné Esɔwɔ aké, “Mpye nnó ne nkaá nnó mechó ewéná ebée nyɛ wáwálé néndé esé ne mendée wa dékwó mé ukoó?” ¹⁹ Ekiénné ewémbó éké, “Me Gabriya, ne ntené fáná gétúgé Esɔwɔ atómé me nnó nchwó ngaré wɔ abya melóméló yina. ²⁰ Gé óbe nyé mbú, ójógése mejóó kpaá te depɔ etí dépye nyé gétúgé ólá ókamé uchwú mejóó bá ebi ube nyé wáwálé né meso gébé wó.”

²¹ Ndere Sakariya alú wyáge mmu, bóó bí ábó álú dafye ánémmye akwé tametame, áló memferé genó eyi gepye ji mmu echa upe Esɔwɔ. ²² Gébége ji atané dafye, amua manjóó mejóó meti épó. Ala mée lé ne amu elé alaá mbú, ébwó ágégé mbo ákaá nnó agé lé amé géjyá né mmu echa upe Esɔwɔ. ²³ Gébége néháne utóó bíí né byégé, akere melo wuú.

²⁴ Éké ébelege, mendée wuú Elisabet akpa unɛ, ala mmu bibíí né amfaá áta. ²⁵ Ne aké, “Nána nkaá nnó Esɔwɔ agé

me meshwe, aferé me neshye mmye nnó bṓó ájwyágé sé me déṅkwṓ.”

Gegáré nebyéné Jisṓs

²⁶ Gébégé Elisabet alú ne une amfaá akéné, Esṓwṓ ató Gabriya ekiénné wuú né meló Nasaret ewé elú né gebagé mewaá Galilií. ²⁷ Ató ewú nnó ejyé etá gébwéne mesó mendée ayi ákúu ji Meri, ayi ebwó ne Josef ányémeno mambá ate. Josef alu mpyáne mfwa *Devid. ²⁸ Ekiénné Esṓwṓ éfé eta Meri éké, “Mmá ṓjwṓle, Esṓwṓ alu ne wṓ amá agbo ne wṓ dṓó.”

²⁹ Meri awúgé mbó akwé tametame, aferege, agige né metṓó wuú nnó ndé gefṓgé matame na? ³⁰ Ekiénné ewémbo éké ne ji, “Meri ṓfṓgé, Esṓwṓ agboó ne wṓ ne achyé wṓ nebo. ³¹ Gé, ṓkpane nyé une, ṓbyé maá mende ne ṓkuú nyé ji nnó Jisṓs. ³² Abe nyé gekpékpége muú ne ákuú nyé ji Maá Anyátá Esṓwṓ. Ata Esṓwṓ apye nyé ji ajwólé né geluṓgé Mfwa Devid, gekwénegé nte wuú. ³³ Agbarege nyé gefwa mbaá upyáne Jakṓb uko te kwyakwyá. Ne gefwa jíí gébyé fṓ.”

³⁴ Meri awúgé mbo, agií ewú aké, “Ékéne mbo nnó ne nkpá une nkane nlá nlú dankáa mende?” ³⁵ Ekiénné Esṓwṓ eshuú ji meko éké, “Mendoó Ukpea echwṓ nyé wṓ mmye ne uto bí Anyátá Esṓwṓ upye nyé wṓ ṓkpá une. Né gétú yina maá yi ṓbyéne nyé abe ne ukpeá ákúu nyé ji Maá Esṓwṓ. ³⁶ Gé, meṅmó wyé Elisabet ye elé akwṓ ukoó ne bṓó abo ákúu ji meṅkwṓ mendée, nana akwṓré gefṓó alé amfaá akéné ne abyene nyé maá mende. ³⁷ Ne kaá nnó genó gefṓ eyí gépṓw Esṓwṓ gepṓ.” ³⁸ Ekiénné Esṓwṓ ejṓgé mbo, Meri aké ne ewú, “Nlu lé maá utṓó Esṓwṓ, ébé wyé nkane ṓjṓó.” Meri ajṓgé mbo, ekiénné ewémbo ésee.

Meri ajye gé Elisabet uṅkéé

³⁹ Depo eti depyégé, Meri akpomé mmye akwilé wá akwó afé né melo fò ewé, elú né gebagé mewaá Judiya. ⁴⁰ Akwónégé, akpe mmu gepúgέ Sakariya, atamé mendée wuú Elisabet. ⁴¹ Gébégé Elisabet awuú matame Meri, maá yi alú ji une akwilé melu ujwólé ne eshye, ne Mendoó Ukpea echwó gbée Elisabet metóó. ⁴² Ji ado elúlú ajóó ne meri aké, “Wó oɔɔya éfwó oɔɔɔ andée ako, ne mejé Esɔɔwó ébé ne maá yi wó oɔɔyène nye. ⁴³ Nlu kpé waá ayi Esɔɔwó anógé me ne mmá Ata wa achwó gé me unkéé? ⁴⁴ Wye óké otamege me mbó, nechóchó népye maá akwilé né melú ujwólé. ⁴⁵ Méjé Esɔɔwó ébé ne ji yi akamé nnó mechó ewé Ata ajóó mbó, ebe nyé wáwálé.”

Meri aféé Esɔɔwó

⁴⁶ Meri aké:

“Metóó wa egóó me ne Ata.

⁴⁷ Ne metóó wa elú ne nechóchó gétúgέ Esɔɔwó Mempoó wa.

⁴⁸ Ji ate me ye elé nlú lé menkpané defwé wuú.

Lo nána oɔɔyégé mbe, bóó ako akúu nyé me nnó muú yi abóó nebo,

⁴⁹ nendé Esɔɔwó yi awya uto uko, apye me gekpékpégé mechó.

Énógé ébé ne ji kpaá te kwyakwyá,

⁵⁰ agéne meshwe mbaá bóó bi anóge ji,

eló né ante bwó ekwóné né upyáne.

⁵¹ Aleré eshye ne ebwó wuú

mantyá bóó nepá ne ufóó unó bí ebwó áférege.

⁵² Aferé afwa né malú ujwólé bwó,

ne afyé ubyá bóó né malu bwó.

⁵³ Achyé menyéé mbaá bóó bí alú mesa,

ne abú afwa áfé amu máwa.

⁵⁴⁻⁵⁵ Ate menomenye ewé ji abó anyéé ne ukwéne ante sé, ne náná achwó mampoó baá Isreli, bóó utóó bíí.

Apye wye ndere ji abó anyémenon nnó agene Abraham meshwe,
ne upyáne bií tē kwyakwya!”

⁵⁶ Mēri ajógé mbò, abelé ne Elisabet genógé amfaá aléé,
ne ákeré meso melò wuú.

*Nebyé*né Jòn Menwya bòó Manaá Esòwò

⁵⁷ Gébé gékwónégé eyígé Elisabet ábyéne, abye maá mende. ⁵⁸ Ate áhémé ne bòó ulagepú bií, aké áwúu nnó Ata Esòwò agé ji meshwe achyé ji nebò, matòó ágò bwò ako. ⁵⁹ Ne ndó énee ékwónégé áchwó mansó ji nsó ne ábó álú mamfye ji mabò nte wuú Sakariya. ⁶⁰ Mma wuú aké ñgba, “Ákúu ji Jòn.” ⁶¹ Yémbò aké ne ji, “Yé muú ula gepú wyé fò ayi awya mabò mímbò apó.” ⁶² Ne áméé ne amu ágíí nte wuú aké, ndé mabò mí ji akélege nnó áfyé maá yimbò. ⁶³ Améé ne amu nnó áchyé ji genó gefó ásá wyé. Áchwó ne géjí asá, “Mabò maá yimbò nnó Jòn.” Bòó ágégé mbò ála mano mekpò, fuú.

⁶⁴ Sakariya áságé mbò, ténéténé ama lò manjòó mejòó ne alo mamféé Esòwò. ⁶⁵ Gébégé bòó melò wuú, áwuú nnó Sakariya ama ló manjòó mejòó, mechò ewéna epwò bwò amu. Gegaré mechò ewé, gékwó gékwóné maló mekwé mako né gebagé mewaá Judiya. ⁶⁶ Bòó ako abi áwuú mechò ewé, áfyé né matòó bwò áferege nnó, “Maá yi abeé nyé ndé gefòó?” Áferege mbò elé ágené nnó Esòwò alu ne ji.

Sakariya afeé Esòwò

⁶⁷ Né gébé eyígémbò Mendoó Ukpea echwò gbée Sakariya mmu metòó awú meko mejòó Esòwò ne alo mangaré aké:

⁶⁸ “Gó ebwó áfeé Ata Esòwò, nte bòó Isreli!
Gétúgé achwó mamferé bòó bií né defwé.

⁶⁹ Achyé esé gekpékpégé ménchyé gerjwá
ayi átané ula gepú Mfwa Devid maá utòó wuú,

⁷⁰ wyé ndere abó ányémemo mbaá bɔ́ ɛkpáve ɛsɔwɔ abi gekwéne nnó,

⁷¹ ji apoóge nye esé, mbaá bɔ́ bi ákelege manwá esé, ne aferege nye esé né amú bɔ́ mawámé esé.

⁷² Abó anyémemo mangé meshwe mbaá ukwéne antɛ sé, ne ate menomenye ukpea ewé jimbɔ́ abó anyeé ne ɛbwɔ.

⁷³ Abó agaré gekwéne nte sé Abraham ne akelé nnó,

⁷⁴ aferege nye esé né amú bɔ́ mawámé esé, nnó dépyé utɔ́ bí débɛgé ne ɛfɔ,

⁷⁵ mambé bɔ́ ukpea bí wáwálé ne mantené cho né mbe ushu wuú, ndɔ meko kpaá tɛ dégboó.

⁷⁶ Wɔ, maá wa, ákúu nyé wɔ *Muú ɛkpávɛ Anyátá ɛsɔwɔ. Ɖɔ nyé mbe ne Ata ɛsɔwɔ nnó, ɔkwyé mati jíí.

⁷⁷ Ɖpye nyé bɔ́ ɛsɔwɔ ákaá nnó, ɛsɔwɔ akelege manjíínte gabo bwɔ ne áféré ɛbwɔ né ɛfwyale gabo.

⁷⁸ Gétúgé jí ágéne meshwe ɔ́ɔ mbaá bɔ́ yéndégébé, jí atome nyé muú yi achyege esé geɲwá, achwɔ ayi atánege né mfaánebuú ayi mfaá mfaá nkane mɲmɛé ewé étye dondo,

⁷⁹ ewú échyége nyé geɲgbɔ́ mbaá bɔ́ bí álú né gemua, ne échyége nyé geɲwá mbaá bɔ́ abi álú né manó negbo, ne manleré esé meti ewé échwɔ ne geɲwágé nesɔ.”

⁸⁰ Ne maá Sakariya yimbɔ alu ne ɛkwɔ wuú, awene ne menyammye ne denjá, ne Mendoó ɛsɔwɔ elú ne jí. Awégé, ajye jwóle né *mashwone, ne gébé gekwónége, álere mmye jí gbógónó mbaá bɔ́ *Isrɛli.

2

*Neby*ené Jisɔs Kras
(Mat 1:18-25)

¹ Né gébé eyigémbò, Ɖgòstòs abó alu *Mfwa kpaá né malò yi álú ntente *Rom. Afyé ebé nnó ápá bɔ́o ako abi álú né malò ayi ábó álú nte gefwa jíí. Gé ndò mbe ayi alò mampáné bɔ́o na, ² né gébé eyigémbò Kwirinòs alu gɔ̀mena né gebagé mewaá Siriya. ³ Ndere elúmbò, yéndémuú afé né gebagé melò wuú mansá mabò míí mmu bɔ̀ ɲwe abi ápáne bɔ́o. ⁴⁻⁵ Josef atané meló Nasaret né gebagé mewaá Galilíí, ase Meri ayi ebwó ányémeno mambá ate, áfé né Betelehem mmu Judiya mbaá ayi abó ábyené Devid mfwa nyá *Isrèli, mánsá mabò bwó. Josef afé éwu gétúgέ alú mpyáné Devid. Gébé yimbò ntó Meri alu ne unε.

⁶ Ndere ebwó álú ewú, gébé gekwáné eyígé Meri abyéné maá yimbò. ⁷ Ne abye maá mbe wuú mende. Afyalé ji ne ubaá mandeé, abelé ji mmu gekú mbaá utú unyεé menyεé, néndé melu epó nyá ewé ebwó achwógé ábélege mmu.

Ambamé magónɲme ne Makiénné Eɔ̀wɔ̀

⁸ Eké epyembò, ande fɔ́ álú né mewaá kwókwólé ne Betelehem, ábáme magónɲme bwó ne utuú. ⁹ Ne áké ápéle *Ekiénné Eɔ̀wɔ̀ ekwó ebwó mbe ushu ne geɲgbógé Ata gégené gegyá ebwó mme. Efo ekwó ebwó metóó dɔ́o. ¹⁰ Yémbò Ekiénné Eɔ̀wɔ̀ eke, “Défógé, nchwó enyú ne genchánchágé abya ayi álú ne gejamégé nechóchó mbaá bɔ́o ako. ¹¹ Fina né melò Mfwa Devid, ábyé Mempoó nyú, alu Ata, Muú yi Eɔ̀wɔ̀ akweré ji elá gefwa. ¹² Ne gepɔ̀ eyi gelérege nyé enyú nnó gé maá yimbò na, gélú nnó degene nye maá yi áfyalé ji ne ubaá mandeé, abelé ji mmu gekú, melu ewé utú unyεé menyεé.”

¹³ Wyé mbélépó mbò, áké ápélé, ekwó makiénné Eɔ̀wɔ̀ etané mfaánebuú echwò cho ne ewé ebɔ́o mbe, álò mánkwáné, áféεge Eɔ̀wɔ̀ ake:

¹⁴ “Ngó ábé ne Ata Eɔ̀wɔ̀ ayí álú né mfaánebuú ayi mfaá mfaá,

achyé nesɔ ne bɔɔ mme néndé agboó ne ebwó.”

¹⁵ Makiénné yimbo ályágé ebwó, ákéré meso né mfaanebuú. Ne ámbamé magóñme áke ne ate, “Déjyé dégé geno eyi gépyé né Betelehem eyíge Ata Esɔwɔ agaré esé.” ¹⁶ Mbɔntó ne ebwó ákwilé wáwá ákwónégé, ágé Josef ne Meri chóncho ne maá yimbo ndere ábelé ji mmu gekú. ¹⁷ Ndere ágené ebwó, álo mangaré unó uko ebí ekiénné Esɔwɔ ejɔɔ, gétúgé maá yina. ¹⁸ Bɔɔ ako bí áwuú mechó ewé ámbamé magóñme ájɔɔ, ála mano mekpɔ fuú. ¹⁹ Yémbɔ Meri awuúgé depɔ eti deko, afye mmu metɔɔ wuú aférégé yéndégébé. ²⁰ Bɔɔ bi ábáme mágóñme, ákérégé meso, áchyege ngó ne áfége Esɔwɔ mbaá depɔ tiré bwó áwuú ne ágené. Unó bi upye janja ndere ekiénné Esɔwɔ egaré bwó.

Áfyé maá yimbo mabo nnó Jisɔs

²¹ Uwyá ukoó, ne gébé eyíge ebwó áso maá *nsó gékwané, ne ebwó áfyé ji mabo nnó Jisɔs, mabo mí Ekiénné Esɔwɔ ebó efyé ji ne mma wuú alé kpá une bií.

Áleré maá ayi ákuú ji Jisɔs mbaá Esɔwɔ

²² Ne gébége gepúgé buú getyaágé, gébé gékwané eyíge Josef ne *Meri ájye pyé *Gepɔ ndere ásámé né mabe Mosis, ne ákpa maá bwó manjye mfaá Jerosale nnó áleré ji mbaá Esɔwɔ. ²³ Ndere ásámé né ñwe Esɔwɔ nnó, “Yende mambe maá ayi alú mende, ábó manchyé ji mbaá Esɔwɔ.” ²⁴ Ne áfé ntó áchyéé *gepe eyigémbɔ eyigé gelú, “upwene mewaá upea, mbɔgé upó áchyege baá upwene melo ápeá nnó ápyé gepe wyé ndere asamé né ñwe Esɔwɔ.”

²⁵ Né gébé eyigémbɔ, mende fɔ alu nyá né Jerosale ákuú ji nnó Simyɔn; alu cho né égbé Esɔwɔ ne anoge ji, ne ji ntó abo agile Esɔwɔ nnó áféré bɔɔ Isreli né mbaá efwyale. *Mendoó Ukpea elú nyá ne ji. ²⁶ Mendoó Ukpea ebó epye Simyɔn akaá nnó aságé gbó ayi álá gé fɔ *Muú yi Esɔwɔ

akweré ji elá gefwa, ayi Ɛsɔwɔ abó anyémemo nnó atɔme. ²⁷ Bii bi Meri ne Josef ábó áchwɔ né Jerosale, manleré Jisɔs mbaá Ɛsɔwɔ ndere ebé Mosis egaré, Mendoó Ukpea epyé Simyɔn afé né echa upe Ɛsɔwɔ. Ndere akpené agé maá yimbɔ, ²⁸ ase ji né amu jii, alɔ manchyé gé matame ne mamfé gé Ɛsɔwɔ ake:

²⁹ “Ata menomenyéé wyé elú nana wáwálé,

mbɔgé ejii wɔ ɔkaáge lya maá utɔ́ wyé agbó pere,

³⁰ néndé nkpá ame ya ngé Menchye Geɲwá ayi ɔbó ɔnyémemo.

³¹ Ne wɔ ɔto ji nnó bɔ́ ako ágé ji.

³² Abe nye mewé mbaá bɔ́ abi álá pó bɔ́ Jus,

nnó ebwɔ́ ákaá wɔ ntó. Apye nye melɔ́ Isreli ékwɔ́ ɲɔ́.”

³³ Mma ne nte áwuú gé mecho ewe Simyɔn ajɔ́ gétú gé maá bwɔ́, ála meno mekpɔ́ fuú. ³⁴ Simyɔn anérége manjɔ́ depɔ́ etire na, achyéé ebwɔ́ mejé Ɛsɔwɔ. Eké ewyá gé ama kuú Meri mmá Jisɔs aké, “Wuú gé! Ɛsɔwɔ ajoyá maá yiná nnó apyé gejamé bɔ́ Isreli ákwé ne mambweé abifo mfaá. Abe nye ntó ndere gepɔ́ eyí gé Ɛsɔwɔ jimbɔ́, ne gejamé gé bɔ́ áshyá nye ji. ³⁵ Apye gé mbɔ́, elerege gbógónó depɔ́ etiré ebwɔ́ ábii mmu matɔ́ bwɔ́. Ne mesómé maá wyé yina ebéé nye wɔ metɔ́ eké aparaja ne ájómé wɔ.”

³⁶ Gébé eyigémbɔ́ ntó, mekoó mendée fɔ́, alu né Jerósále akamege Ana. Alu muú ekpave Ɛsɔwɔ ayi mendée. Ɛsɔwɔ agárege ji depɔ́ mangáregé bɔ́ bii. Alu maá Fanuel ayi alú mpyáne Ekwɔ́ Ashye. Abá meno abelé aɲmé akénéama ne menó wuú ágbó. ³⁷ Té gébé eyigémbɔ́ ala mekwí mendée. Yéndégébé alu mmu echa upe Ɛsɔwɔ, afége Ɛsɔwɔ ne anenemmye, utuú ne ɲwɔ́mésé, alyage menyéé kpékpe. Né gébé eyigémbɔ́, alu usaá aɲme uni meso enii. ³⁸ Ama chwɔ́ né echa upe Ɛsɔwɔ, wyé gébé yimbɔ́ ntó ne Meri ne Josef achwɔ́ ne maá bwɔ́. Ana agé gé maá yina, alɔ

mánfεéégé Εσωω, agarege depo ετίρέ maá yi mbaá bóo ako abi ágili nnó Εσωω áféρέ bóo Jerosale né εfwyale.

³⁹ Josef ne Meri ánéérégέ yendé genó ndere εbe Εσωω εgaré, ákpá maá bwó ákéρέ meso né Nasaret *gebagé mewaá Galilií. ⁴⁰ Maá yimbo alu εφέέ, awene wyé wéne ne gelu, ne εshye chóncho ne denjá. Ne mejé Εσωω ελύ ne ji.

Maá yi ákúu ji Jisós alu né εcha upe Εσωω né Jerosale

⁴¹ Yéndé nημε, mmá ne nte Jisós ájye né Jerosale manjye nyé epáá *koó upú ewé Εσωω aferé nyá bóo Isreli né defwé. ⁴² Jisós akwónégé aηmé áfyanéápeá, áfé ndere εbwó ájye mé, ndere εbwó ájye áse ntó Jisós. ⁴³ Epáá ébyεgέ, álo mankeré meso melo bwó. Ne Jisós alá meso né Jerosale ayi mmá wúu ne nte wuú alá kaá wó. ⁴⁴ Ábó áfere nnó ake geluá ne bóo abifo. Áke kpaá bií kpogele. Ne gébégέ ákelé ji né geluágé aηmé ne ajeé bwó, ⁴⁵ áge ji wó. Álo mankere meso né Jerosale mankélégé ji. ⁴⁶ Né ndo éléé εκwonegέ ágέ ji mmu εcha upe Εσωω. Abó alu geluá ne *Ánleré mabé Εσωω. Awuú genó eyige álεrege ne amá agige ntó bwó bε nkwe. ⁴⁷ Bóo ako abi áwuú genó eyigé ji ajóoge alá mano mekpo fuú néndé awya uchánchá dóo ne ashuúge εbwó meko ne denjá. ⁴⁸ Ndere mmá wuú ne nte wuú ágené ji, matye mawá εbwó meno. Mmá aké, “Maá wa opye mbε εsέ nnó? Ésé ne nte wyé dekelé wó kaá depwaá, delo manfo nnó ndo fo genó ne gepyé wε.”

⁴⁹ Ashuú bwó meko aké, “Ulannó enyú dékélege me, dekágé fó nnó mbó mambé fa mmu εcha nte waá wó?” ⁵⁰ Yélé ashuú εbwó meko yimbo, ákaá fó ula mechó ewé ji ajóo wó.

⁵¹ Jisós akéré meso ne εbwó né melo bwó Nasaret, alu ne bwó, awuú majyεé chánchá. Ndere depo ti depye mbó, Mmá wuú afyé deti deko né metóo wuú ne atee yendégébé.

⁵² Εφέε, Jisws awene ne menyamyε ne denjǎ ne gelú, awya mejé né égbé Esɔwɔ ne bɔɔ agbóo ne ji.

3

Mekomejɔɔ ayi Jɔn menwyaá bɔɔ manaá Esɔwɔ ágarége
(*Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Jɔn 1:19-28*)

¹⁻² Gébé eyíge *Jɔn maá Sakariya alú né *mashwóné, Ata Esɔwɔ achyéε mekomejɔɔ wuú. Wyé gébé eyígémbo ntó ne Tibarɔs alú aɲmé nekuú né gefwa jíí né *Rom. Pɔntyɔs *Palet alu nyá gɔmena né *gebagé mewaá Judiya, *Herɔd Antipa alu mémgbaré gebagé mewaá Galilíí, meɲmé wuú Filip alu nyá mémgbaré gebagé mewaá Itura ne Trakonitis. Lysanias alu mfwa melɔ Abilen gébé eyigémbo ntó, Anas ebwɔ ne Kaifas álú nyá *Matúkpe ampye ure Esɔwɔ.

³ Wyé ndere Esɔwɔ abó atómé Jɔn mbo, alɔ mankéné malɔ yi álú kwókwólé né ebéé Jodan, agarege yéndémuú nnó ákwóré metɔɔ wuú álya gabo ne áwyaá ji manaá Esɔwɔ nnó Esɔwɔ ajinte gabo wuú. ⁴ Ndere abó agárege mbo, elú wyé nkane Asaya muú ekpávé Esɔwɔ asámé mmu ηwe wuú nnó,

“Muú fɔ abene mbo né mashwɔne aké:
Kwyεge meti Ata dakené,
nyaáge éwú ébé cho!

⁵ Sórege yéndé mékwé ewé kpaá ne ewé kɔɔ, nnó degbéé yénde geɲkɔ.
Nyaáge mati ufwé ábé cho,
pyégé malu yi álú gbérégbéré ábé dɔgédɔgé.

⁶ Ne bɔɔ ako ágéne nye nkane Esɔwɔ áférege ebwɔ né efwyale gabo.”

⁷ Nkane Jɔn agárege mbo, gejamégé bɔɔ áchwɔ eta wuú nnó ji áwyaá bwɔ manaá Esɔwɔ, aké ne bwɔ, “Enyú mmyɔ! Ndémuú agaré enyú nnó dekage bó efwyale ewé Esɔwɔ achwɔ tɔ? ⁸ Pyége unó bí úlérege nnó dekwóre matɔɔ

nyú wáwálé. Déferégé fṵ nnó dekage déjwóle déli mmye nnó, esé délú upyáne *Abraham. Ewémbṵ efú yé genó né eta Eṣṵwṵ wó. Kaáge wáwálé nnó, Eṣṵwṵ akage pye mataá yina ábwólé upyáne Abraham. ⁹Ye nana, enyú debó mankaá nnó, ábwéé mé etṵṵ mfaá mango yendé genṵṵ ne makaka eyi gélagé wṵmé umpomé ulṵulṵ ásóré áfṵme mmu mewé.”

¹⁰Ne gejamégé bṵṵ áwúge mbṵ, ágíí Jṵn áké, “Nana esé dépyé nnó?” ¹¹Jṵn ashúú ebwṵ meko aké, “Muú abegé ne bṵ nkwú ápeá, akáré achyé nte menṵmé ayi ala pṵ ne nkwu, ne ayi abegé ne menyéé, akáré achyé ayi ala pṵ ye ne genó.” ¹²Yé anselé ṛkámakpo ntó áchwṵ nnó Jṵn áwyaá ebwṵ manaá Eṣṵwṵ ágíí ji áke, “Ménlṛé, ese ntó depyé nnó?” ¹³Ashúú ebwṵ meko aké, “Désege fṵ ṛka épwṵ ndere ebé éké.” ¹⁴Bṵṵ bee áchwṵ gíí ntó áke, “Ne esé dépyé nnó?” Agaré bwṵ aké, “Dényegé manwaá, ye maáma muú mechṵ detú, sége wyé ṛka utṵṵ nyú ne metṵṵ megṵmego.”

¹⁵Jṵn agárege mbṵ, bṵṵ ábṵ ágíle me *Muú yi Eṣṵwṵ akweré ji elá gefwa, eféé ebwṵ álu ne dembyṵ né matṵṵ bwṵ, ábélege uméé nnó ndṵfṵ ji ne alú Muú ayi Eṣṵwṵ akweré ji elá gefwa. ¹⁶Jṵn ashúú ebwṵ ako meko aké, “Me nwyage enyú ne manaá Eṣṵwṵ mamímamí yémbṵ, muú ayi áṛpeá geme apwṵ me achwṵ mbṵ me meso. Ne nkwané yé muú ayi ntóme manó mme nkaá manyií unó uká bíí wó. Achwṵgé, awyage enyú ne *Mendoó Ukpea ne mewé. ¹⁷Achwṵṵ nyé ne ékṵriyá né ebwṵ wuú mánchá esa. Anerégé ashwané nye matoó álá pṵpṵ, afye esa né mmu uba abelé. Ne ukwṵṵ ebi ulaá akpane agbe né mewé ewé elá nómégé.”

¹⁸Na ne Jṵn agaré *abya Eṣṵwṵ melṵmélṵ mbaá bṵṵ, ne aji bwṵ matu né gejamégé majyé amí ama chyéé bwṵ. ¹⁹Jṵn ashulé ntó ndo mbaá Herṵd ayi alú gṵmena, gétúgé

abané Herod̄yas, mendée mer̄m̄é wuú jimbo, ne géjámégé ubée bí ama pye. ²⁰ Herod̄ aké awúu mbo, ama jyé mbé mampye gabo, apye J̄on afyé deno.

Áwyaá Jis̄os manaá Es̄ow̄o

(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11)

²¹ Nsá nnó J̄on akpé deno, abó awyage mé b̄oó manaá Es̄ow̄o. Bíí f̄ó anérége Jis̄os achwó ntó nnó J̄on awyaá ji manaá Es̄ow̄o. Aké atanege mmu nnyi, anenemmye mfaánebuú anené. ²² Anénéégé mbo, *Mendoó Ukpea éshulé echwó ji mmye élú wyé eké gepwine. Ne meko atané mfaánebuú aké, “Ólu maá met̄oó wa, met̄oó eḡoó me ne wo d̄oó.”

Ukwéne ante Jis̄os Kras

(Mat 1:1-17)

²³ Gébége Jis̄os aleré mmye manlo ut̄oó bíí alu aṅme esaá meso eḡyá. B̄oó abó áfere nnó alu maá Josép ne Josef abó alu maá Heli. ²⁴ Heli abó alu maá Matat, Matat abó alu maá Levi, Levi maá Melki, Melki abó alu maá Jana, Jana ayi alu maá Josef. ²⁵ Josef alu maá Matatyas, Matatyas alú maá Em̄os, Em̄os maá Nahum, Nahum maá Eseli, Eseli ayi alú maá Nagay, ²⁶ Nagay alu maá Mat, Mat maá Mattatya, Mattatya maá Semen, Semen, maá Josech, Josech maá Joda, ²⁷ Joda maá Joanan, Joanan maá Resa, Resa maá Serubabel, Serubabel maá Sheltyel, Sheltyel alu maá Neri. ²⁸ Neri maá Melki, Melki maá Adi, Adi maá K̄osam, K̄osam maá Elmada, Elmada alu maá Ere. ²⁹ Ere maá Joshua, Joshua maá Elyssa, Elyssa maá Jorim, Jorim ayi alú maá Matat, Matat maá Levi. ³⁰ Levi maá Simȳon, Simȳon maá Juda, Juda maá Josef, Josef maá Jonam, Jonam yi alú maá Eliakim, ³¹ Eliakim maá Meleya, Meleya maá Menna, Menna maá Matata, Matata maá Natan, Natan alu maá Devid. ³² Devid maá Jesse, Jesse maá Obed, Obed maá Boas, Boas maá Salm̄on, Salm̄on alu maá Nashȳon.

³³ Nashyɔn maá Aminadab, Aminadab maá Admin, Admin maá Ani, Ani maá Hɛsrɔn, Hɛsrɔn maá Pɛrɛs, Pɛrɛs alu maá Juda. ³⁴ Juda maá Jakɔb, Jakɔb maá Asek, Asek maá Abraham, Abraham maá Tera, Tera maá Náho. ³⁵ Náho alu maá Serug, Serug maá Ru, Ru maá Pɛleg, Pɛleg maá Ebe, Ebe maá Shela. ³⁶ Shela maá Kenan, Kenan maá Afasad, Afasad maá Shem, Shem maá Nowa, Nowa alu maá Lamek, ³⁷ Lamek maá Metusela, Metusela maá Enɔk, Enɔk maá Jare, Jare maá Mahalale, Mahalale alu maá Kenan. ³⁸ Kenan alu maá Enɔs, Enɔs maá Set, Set maá Adam, Adam abó alu Maá Esɔwɔ.

4

Danchɔmeló ammua Jisɔs
(*Mat 4:1-11; Mak 1:12-13*)

¹ Ndere Jɔn ábó áwyaá Jisɔs manaá Esɔwɔ né ebeé Jodan, Mendoó Ukpea egbéé Jisɔs metɔ́ ne épye ji afé né mashwɔne. ² Ébá ji né usaá ndɔ upeá, nnó danchɔmeló ammua ji. Jisɔs abelé né mashwɔne wyémbɔ ye menyéé anyéé wó. Gébégé ndɔ yimbɔ ekwyágé mesa aló mammye ji.

³ *Danchɔmeló áchwó eta wuú ajɔ́ aké, “Mbɔgé wɔ ɔlu *Maá Esɔwɔ, garé mataá áyina ábwólé ntoó bred.” ⁴ Jisɔs ashúú ji meko aké, “Ásá mmu ηwe Esɔwɔ nnó, ‘Menyéé jijí fɔ́ wó awyaá eshye mángbaré geηwágé mekwaá wó.’ ”

⁵ Danchɔmeló akpá ji ákwó te mfaá melu fɔ́ ewé éηɔgé ne aleré ji malɔ mme mako ne gefwa. Jisɔs age ájí gébé dáma. ⁶ Ne ajɔ́ ne Jisɔs aké, “Áchye me mme yiná meko ne nkage chyé yé waá ayi ajigé me metɔ́. Menchyege nye wɔ uto ne gefwa yí gélú fá né mme yina. ⁷ Mbɔgé ɔtógé mánó mbe ushu wa ne ɔnogé me nkane Esɔwɔ, mme yiná meko abeé nyé awyé.” ⁸ Jisɔs ashúú ji meko aké, “Ása né mmu ηwe Esɔwɔ nnó,

‘Dóbó manógé elé Nte wye Esɔwɔ jimbií ne ɔkpané wye lé ji defwe’.”

⁹ Dánchɔmeló ama ase Jisɔs afé né Jerosale abelé ji né melu ewé élú tete mfaá echa ure Esɔwɔ né Jerosale ne aké ne ji, “Mbɔgé wɔ ɔlu Maá Esɔwɔ nyó chɔ mme.

¹⁰ Néndé ásá né mmu ηwe Esɔwɔ nnó:

‘Esɔwɔ atɔme nyé makiénné jíí nnó áchwɔ ábámé wɔ.’

¹¹ Áma sá nnó:

‘Ágbárege nyé wɔ né amu bwɔ chánchá nnó ɔkagé ɔtó enɔ́ geká né ntaá.’”

¹² Jisɔs ashúú ji meko aké, “Ájɔ́ nnó:

‘Mekwaá ákpelégé fɔ́ Nte wuú Esɔwɔ mankpea ji nnó ápyé genó.’”

¹³ Danchɔmeló ánerégé mámua Jisɔs alyá ji, afé kpé.

Jisɔs abɔ utɔ́ bíí né Galilíí

(Mat 4:12-17; Mak 1:14-15)

¹⁴ Jisɔs ályágé melu ewémbɔ akeré meso né Gálilíí, ne uto Mendoó Ukpea úlú ne ji. Ngó wuú akwɔ́ né maló Galilíí yimbɔ mako, ¹⁵ gétúgé ábɔ álérege bɔ́ né mmu macha mmyemenene ne bɔ́ ako bi awuú, áféεge ji.

Bɔ́ Násaret abya Jisɔs

(Mat 13:53-58; Mak 6:1-6)

¹⁶ Né gébé gefɔ́ Jisɔs afé ntó né Nasaret mbaá yi áwéé ji. Bíí uwyaá bwɔ́ úkwónégé afé mmu echa mmyemenene ndere gepɔ́ jíí gélu mé. Éké éwyáge akwilé ka mankwuú ηwe Esɔwɔ. ¹⁷ Áchyé ji ηwe yi Asaya *Muú Ekpávé Esɔwɔ ásamé. Anené ji, ape melu fɔ́ né mmu, akú melu ewémbɔ éké:

¹⁸ “Mendoó Ata Esɔwɔ elú ne me, gétúgé abɔ́ ajoyá me nnó ngaré abya Esɔwɔ melóméló mbaá bɔ́ gekpo.

Ama tó me nnó ngare mekomejɔ́ Esɔwɔ mbaá bɔ́ bí ákpené denɔ́ré bee nnó ebwɔ́ átánege nye

ne mangaré mbaá bɔ́ɔ amɛ nónómé nnó ebwó ámage ló
nyé mangé,

átó me ntó nnó mféré ntó abi álú né efwyaɛ,

¹⁹ ne mangaré nnó gébé gékwɔné eyíge Átá ápóoge nyé
bɔ́ɔ bíí.”

²⁰ Jisɔs ájógé ηwe yimbɔ, akweré, ashuú etá mémbelé,
ajwólé ka. Bɔ́ɔ ako né mmu echa mmyemenene átó ji
amɛ mmyɛ. ²¹ Alɔ mangaré ebwó aké, “Mekomejɔ́ɔ yi
déwuú fina né mmu ηwe Esɔwɔ alu wáwálé.” ²² Bɔ́ɔ áwúge
dengare mejɔ́ɔ melóméló ewé ájɔ́ɔ, matɔ́ɔ ágo bwó dɔ́ɔ.
Ákamé nnó alu cho ne ákwéne dembyó aké, “Pó maá Josef
na?”

²³ Jisɔs aké ne ebwó, “Éla gachyé enyú déto me maka
mmyɛ nnó, ‘Mémpyé mamée, póo gemɛ jyé, ufélékpá ebí
ólerege né Kapanɔm, lére ubí ntó fá né melo wyé.’” ²⁴ Jisɔs
ama jɔ́ɔ ne ebwó aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó bɔ́ɔ
ekpávɛ Esɔwɔ apó ne énogé né melo bwó”. ²⁵ Ama ηmère
aké, “Wuúge gébége Elija álú Muú Ekpávɛ Esɔwɔ, Esɔwɔ
apyɛ mekwyé abelé né áhmé áléé ne geba ne mesa akwé
malɔ mako. Dekaá ntó nnó gejamégé akwí andée álú nyá
né gébé eyigémbo fá meló Isrɛli, ²⁶ Esɔwɔ áto fɔ́ *Elija nnó
ájyé ápoó afɔ́ wó. Ato lé ji mbaá mekwí mendée yi ajwólege
né Sarifat né gebagé mewaá Sidɔn ne apoó ji.

²⁷ Gébége *Elishya alú *Muú Ekpávɛ Esɔwɔ gefɔ́ɔ genó
eyigémbo gépyɛ ntó. Né mme Isrɛli, gejamégé bɔ́ɔ ábɔ
ámeé ubá ne Elishya apoó yé muú bwó ama wó. Apoó élé
*Naman ayi alú lé muú Siriya.”

²⁸ Bɔ́ɔ bí alú né mmu Echa Mmyemenene awuúge depɔ
eti, nchye anwyɔné ebwó, ²⁹ ákwilé ka, ágbaré Jisɔs, ája ji
áfé nnó ámmú ji akwé né nteé géηkɔ. Ábɔ átené melo bwó
né mfaa mekwe, egbe ema ebɔ́ élú nteé géηkɔ. ³⁰ Ndere
ájyɛ ne ji abwólé mmyɛ akoó kóoge metɔ́ɔ metɔ́ɔ bwó afé
egbé wuú.

Jisɔs apye mende ayi awya meló nchye ató
(Mak 1:21-28)

³¹ Jisɔs ashulé afé né Kapanɔm, melo kpaa ewú né gebagé mewaá Galilíí, ne yéndé bíí uwyáá bɔ́ Jus ukwɔ́négé, alerege ebwó mekomejɔ́ Éɔwɔ́. ³² Ebwó ála mano mekpo fuú, né gefɔ́ éyígé ji álérege gétúgé ajóge ne uto. ³³ Mende fɔ́ abó alu éféé né Echa Mmyemenene ayi meló achyége efwyale. Éwyá wɔ́, alo mánkalé ne eshye aké, ³⁴ “É é Jisɔs ayi Nasaret, ɔ́kelege mampye esé ndé? ɔ́chwó manii esé mbwe? Nkage wɔ́, ɔ́lu Muú Ukpea ayi atané mbaá Éɔwɔ́.”

³⁵ Jisɔs anyá meló nchye yimbo aké, “Kwéné mejɔ́, táné ji mmye.” Meló nchye apye mende yimbo akwé né mbe ushu bɔ́, ne atané ji mmye. Yémbɔ achwu ji wó. ³⁶ Bɔ́ ako ágégé gefɔ́ yina ala mano mekpo fuú ne ágige ate aké, “Mekomejɔ́ Jisɔs alu mbo nnó? Awya uto mányá áló nchye átáné bɔ́ mmye.” ³⁷ Ngó Jisɔs akwó malɔ mako né gebagé mewaá eyigémbɔ.

Jisɔs apye gejamégé bɔ́ mamée átoó
(Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)

³⁸ Jisɔs ályágé echa mmyemenene, afé gepúgé Símun. Éféé mmá mendée Simun amée njaja gefwine. Bɔ́ bí álú mmu gepu áke né Jisɔs: Ata pye ji ató. ³⁹ Ajógé mbo, Jisɔs akwilé ajye tene ji né nékuú né mmye né mbaá yi abelé. Anyá dámáa gefwine gebyé ji mmye ne mendée yimbo akwilé ka achyé ebwó menyéé.

⁴⁰ Nkwale aké akwonege bɔ́ bí áwya bɔ́ bi ámeé ufɔ́ mameé né upú bwó áchwó ne ebwó mbaá Jisɔs. Ji ata bwó amu mmye, ebwó ako átoó. ⁴¹ Yémbɔ gejamégé bɔ́ abó álú ábí áló nchye áchyége bwó efwyale. Gébége áló nchye bimbo átanégé ebwó né mmye, ábó ákálege áke, “Jisɔs, ɔ́lu Maá Éɔwɔ́.” Jisɔs anyá ábí nnó ákwéné mejɔ́, akámé

fó ábí ájǒǒ mejǒǒ wó néndé ákaá nnó alu *Muú yi Ɛsǒwǒ akweré ji elá gefwa.

Jisǒs agarege meko mejǒǒ Ɛsǒwǒ né mmu macha mmyemenene

(*Mak 1:35-39*)

⁴² Bií ujjágé alyá afé né melu éwé bǒǒ alá pǒ wyeé. Aké ajye mbǒ, bǒǒ ála meso mákélégé ji ne áge ji wó. Gébége ágené ji alu mé téné manjye. Éféé ne ánené ji mmye nnó ajwǒlé éféé ne ɛbwǒ ⁴³ Ashya aké ne ɛbwǒ, “Mbǒ ntó manjye né malo ayichá mangaré abya melóméló ayi agarege ndere gefwage Ɛsǒwǒ gélú. Ɛsǒwǒ ató me fá mme yina gétú eyígembǒ.” ⁴⁴ Ajǒgé mbǒ ne ji alyá ájyé melo Nasaret meko, mángarége abya yimbǒ né mmu macha mmyemenene Judiya.

5

Jisǒs akú baá utǒǒ bií ani abi mbe

(*Mat 4:18-22; Mak 1:16-20*)

¹ Bií fǒ *Jisǒs* abó atené né mapeá géntoógé mewaá Genesaret. Bǒǒ áchwǒ nǒ ji mme, ájmegege ji ákélege manwú meko mejǒǒ Ɛsǒwǒ. ² Agé mákpée ápeá né mapea géntoógé mewaá ne ambǒǒ mákpée átané ájye shwǒne utófu bwǒ. ³ Ajye kpe né ekpée éma éwé Simun, ne ajǒǒ ne ji aké, “Áté ekpée éjyé dachyé ne nnyi. Áté *Jisǒs* ajwǒlé mmu ekpée, bǒǒ ála mbale nnyi, *Jisǒs* alo yé manleregé bwǒ.”

⁴ Ánerégé mánleré, aké ne Simun, “Té ekpée éjyé mbaá yi nnyi négomé ne wǒ ne bǒǒ byé jmegege utófu nyú manwá meshuú.” ⁵ Simun ashuú ji meko aké, “Ata dépye utǒǒ ne utuú kpaá ye genó déwa wó. Yémbǒ, ndere wǒ ne ǒǒǒ mmage njyé mua.” ⁶ Ɛbwǒ áfé, ájme utófu bwǒ, meshuú ése gejamé te utófu úke úgyálé. ⁷ Ɛpǒwǒgé ɛbwǒ, áfu amu nnó ate ajeé abi alú mmu ékpe ewé fǒ áchwǒ pǒǒ bwǒ.

Áchwógé áferé gejamégé meshuú, áfyé makpée bwó apea ágbeé te ákélege mánke.

⁸ Simun ayi akúu ji ntó nnó Pita agégé genó eyi gepye mbə, ajoye tó manó mme mbe ushu Jisəs aké, “Atá kwilé lyá me, néndé nlu mémpyéé ubeé.” ⁹ Abó ajoge mbə gétúgέ ji ne bəó bií ágené gejamégé meshuú eyí ebwó áwané, efó ékwó bwó matóó. ¹⁰ Ajeé bií Jemsi ne Jon abi álu baá Sebēdee ála ntó mano makpo fuú. Ne Jisəs ajóó ne Simun aké, “Ǿfəgέ, nana ɔlə nyé manywérégé lé bəó.” ¹¹ Ebwó áwúgέ mbə ája mákpée bwó ákwó mewaá, ályá yendégenó ne ákwólé ji.

Jisəs apye muú ubá atoó

(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)

¹² Né gébé gefó Jisəs abó álu né meló kpaa fó ne muú fə álu wyé ayi amée *ubá. Agégé Jisəs ajoye tó mánó mme, akpá ji geká aké, “Ata mbəgέ ɔkelege, pye me nkpea.”

¹³ Jisəs anyaa ebwə wuú ata ji aké, “Nkelege, kpea.” Wye ndere ájóó mbə ubá bimbə úbyé ¹⁴ Jisəs aké né ji ekagé ɔgáré muú fó, “Chó léré lé mmye jyé mbaá mémpyé ure Esəwə, chyé ntó genó eyige ápye gepye ndere Mosis ábó ájóó nnó muú amegé ubá atoógé áchyége, mampye bəó ákaá nnó ɔtoó.”

¹⁵ Yé elé Jisəs afye ji ebé, mende yina agaré abya wuú mme meko kpaá gejamégé bəó gechwó chóme mbaá Jisəs, manwú nkane alárege ne nnó apye ntó abi ámeé átoó. ¹⁶ Yémbə Jisəs ályá ebwó né mboó gébé manjye némmye né melu ewé bəó álá pó wyé.

Jisəs apye muú úchánchi átoó

(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)

¹⁷ Né bií fó Jisəs abó alerege bəó, Atá Esəwə áchyegé ji uto ne ji apye bəó mamée átoógé. Bəó bí ákúu bwó Farasi ne Ánléré mabe Esəwə álu wyé, ne abó átané né maló

Galilií mako ne Judiya chóncho ne Jerosale. ¹⁸ Bóó fó akpá muú úchánchi né uló. Ábó áchwó nnó ákpe mmu gepú ne ábélé ji mbe ushu Jisós. ¹⁹ Yémbó áge meti mankpe ne ji wó, gétúgé bóó ájamé dóó, kpaá áhémérege ate. Eféé ne ákwómé mfaá nchwu, * ábeá mekpo ñkó, áshulé mende yimbó né uló né mbe ushu Jisós. ²⁰ Jisós agéégé nnó bóó bimbo áfyéé matóó ne ji áké ne mende úchánchi yimbó, “Mejeé wa ájiínte gabo wyéé.”

²¹ Ánleré mabé Esówó fó, ne abi akuú bwó Farasi áhéménege ne matóó usóó áke, “Mende yina áferé nnó álu waá. Ákelege mameé mmye ne Esówó? Élé Esówó mbií ne akage jinte gabo muú.” ²² Jisós akaá ula bí ebwó áhéménege ne ágií ebwó áké, “Ulannó enyú déwya gefóge uféré bímbó né matóó nyú? ²³ Ndé gelu pere manjóó, ‘Nnó ájiínte gabo wyé’, waá manjóó nnó, ‘Kwile téné ke?’ ²⁴ Nkelege mámpye enyú dékaá nnó *Maá Nte Mekwaá awyaá uto fa mme manjinte gabo mekwaá.” Ajógé mbó, akuú mende úchánchi yimbó aké, “Kwile téné. Kpá uló byéé, chó mmu.” ²⁵ Akwilé téné mbe ushu bóó, akpá uló bíí awulé né gepú jíí aféége Esówó. ²⁶ Bóó ako ágége ewe epye na, efó ékwó bwó matóó dóó. Ála mano mekpo fuú ne áféége Esówó áké, “Dégé ufoó unó fina.”

Jisós akú Lévi ndere maá utóó wuú

(Mat 9:9-13; Mak 2:13-17)

²⁷ Jisós ályá éféé manjye dafye, gébége ajye agé mende fó ayi ákúu ji Lévi; ménselé ñkámakpo, ajwólé melú utóó wuú. Jisós akuú ji aké, “Kwólé me.” ²⁸ Ajógé mbó Lévi alyá yéndégenó, akwilé ka alo mankwólé ji.

* ^{5:19} Elú wáwálé nnó: Gepú eyigémbó gepófó gepúgé nchwu. Upú bi bóó Isreli aténégé mfaá alu dede, muú akaáge jwole wye nkane agbá. Mbaá yifo ákwérege ne mataá, ne ákáge fére ala fuú.

²⁹ Ἐκὲ ἐῶyage Levi akuú gekpéképégé epaá né gepú jíí nnó ebwó ne Jisós ábé mmu nechóchó. Gejame ánselé ñkámakpo ne bós bífó abi bós Jus áselé ndere bo áπό mpa, ebwó ako abó ányeé menyee ne Jisós. ³⁰ Bós Farasi ne Ánleré mabé Eσωω abifo ágége mbo, álo máñmené áké ne baá utós Jisós, “Ulannó enyú dénye menyee ne ánselé ñkámakpo ne bós ubeé.” ³¹ Jisós ató ebwó neka áké, “Bós abi álá meé, ákélégé fó muú uka, élé abi ámeé ne ákélege. ³² Ne me nchwó fó fa mme mánkú bós abi álu cho ne Eσωω wó, nchwó lé máнку bós abi ápyeé ubeé nnó ákwore matós bwó.”

Nkwé manlya menyee kpekpe

(Mat 9:14-17; Mak 2:18-22)

³³ Áma gíí Jisós nkwé yina nnó, “Baá utós Jón ályage *menyee kpekpe né mboó gébé gétúgé depore Eσωω. Baá utós bós Farasi ápye ntó wyémbo ne abyee ápye fó mbo. Ebwó ákéne ányé, ányúu.” ³⁴ Jisós ashúu ebwó meko áké, “Nnó bós ájyegé epaá neba muú akage pyee ajeé meno neba ályage menyee kpekpe ayi meno neba alú ne ebwó? ³⁵ Yémbo gébé gebee nye eyigé meno neba álá beé nyé sé ne ebwó, éfee ne ályage nyé menyee kpekpe né mboó gébé gétúgé depore Eσωω.”

³⁶ Ama tó neka eníne fó áké, “Élómé fó nnó muú ágyá ndeé meke ákwomé ndeé eyi gekwéne. Apyegé mbo achós ndeé yi meke, ne nkwomé yimbo ábálé ne gekwénegé ndeé. ³⁷ Élómé fó ntó nnó muú ákra mmós make, áfáné mmu ukwéne unó mmós ebi akwyee ne mekó menya. † Mbogé apyegé mbo gébége mmós mí make maké mabéne unó mmós bimbo úfúle nyé, mmós magbélégé nyé mme ne unó mmós uchóge nye ntó. ³⁸ Muú abó mamfyé mmós make yéndégébé mmu unó mmós ebí uke. ³⁹ Épó kókoge

† 5:37 Ελί wáwálé nnó: Εpófó ushwó, élé uba mekwomenya.

nnó muú yi abeá mé mányú akí mmṓṓ áamá ákwóré ányúgé mpwa mmṓṓ. Akélege wyé akí mmṓṓ.”

6

Nkwé ayi bií uwyaá bṓṓ Jus

(*Mat 12:1-8; Mak 2:23-28*)

¹ Né bií uwyaá bṓṓ Jus fṓ, Jisṓs ne baá utṓṓ bií ákoóge né mekṓṓ gefṓge nchi fṓ eyi ákuú nnó wid. Baá utṓṓ bií álṓ mánkógé ulṓnchi fṓ álálege ányéé. ² Bṓṓ Farasi ágégé mbṓ agíí aké, “Ulannó enyú dépyéé genṓ eyíge ebé ela ékamé nnó muú apye bií uwyaá wṓ?” ³ Jisṓs agíí ebwṓ awuú nkwé aké, “Enyú delú danjṓṓ né mmu ḡwe Esṓwṓ ndere mfwa Devid ápyé nyá gébége mesa ámmye ji ne bṓṓ bií wṓ? ⁴ Akpe mmu echa ure Esṓwṓ ábṓ menyéé yi ábṓ áchyé mbaá Esṓwṓ, ányé ne áchyé ntṓ bṓṓ bií wṓ? Ebé ejṓṓ nyá nnó muú ányegé fṓ menyéé yimbṓ, ékosé mémpyé ure Esṓwṓ.” ⁵ Jisṓs ama jṓṓ ne bwṓ aké, “Ele *Maá Nte Mekwaá ne akáge gáre genṓ yí muú ábṓṓ mampye né bií uwyaá.”

Jisṓs apye mende yi ebwṓ egboó ji atṓṓ

(*Mat 12:9-14; Mak 3:1-6*)

⁶ Bií uwyaá ebifṓ úkwónégé, Jisṓs ajye kpé mmu Echa mmyemenene, alṓ mánlérégé bṓṓ. Mende fṓ abṓ alú eféé, ayi ebwṓnye wuú egboó. ⁷ *Ánleré mabé Esṓwṓ ne bṓṓ Farasi ábṓ ábáme Jisṓs nnó áamá ji mechṓ mmye. Ápéle ji dome mange nnó apye nye mende yimbṓ atṓṓ né bií uwyaá bwṓ ne ájṓṓ nnó ákwé ebé. ⁸ Yémbṓ Jisṓs akaá genṓ eyíge ebwṓ áferege aké ne mende yimbṓ, “Kwilé chwṓ téné mbe ushu bwṓ.” Ne akwilé achwṓ téné eféé. ⁹ Mende yimbṓ áténégé eféé, Jisṓs agíí ebwṓ aké, “Ebé esé eké depye ndé né bií uwyaá? Eke dépye galógálṓ wá gabogabo? Mampye mekwaá apṓ wá mánlýaá ji agbṓ?” ¹⁰ Ape ebwṓ bṓṓ ne álé jṓṓ ne mende yimbṓ aké, “Nyaá ebwṓ wyé.”

Téneténe mende yimbo anyágé, ebwò wuú etoó. ¹¹ Ewéna epwò ebwò amu, matóó ásó ebwò ájye chó mánsó mala nnó áwá Jisós.

Jisós ajya áṅgbá bíí áfyáneápeá

(Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹² Né gébé eyígémbo, Jisós alyá melo akwó mékwé fò mánemmye mbaá Eṣowò ne ala ewú anenemmye utuú uko. ¹³ Gébégé bíí úkaá, akú baá utóó bíí; áchwógé ajya áfyanéápeá abi akúu ebwò nnó áṅgbá. ¹⁴ Abi ájya élé Simun ayi ákuú ntó nnó Pita ne Andru meṅmó Simun. Abifó álú Jemsi ne Jòn, Filip ne Batolomyo. ¹⁵ Matyo ne Tòmasi, Jemsi maá Alfós, Simun ayi ákuú ji muú ukógé. ¹⁶ Judas ayi maá Jemsi, ne Judas Iscarot ayi né meso gébé áchyé Jisós mankwáá.

Jisós alerege, agarege mekomejóó Eṣowò ne apye bóó mamée átóoge

(Mat 4:23-25)

¹⁷ Ánerégé manjya ebwò alo mánshulé mekwé. Ashúlé akwya né mbaá ayi alú dede, ne gejamégé bóó gébó géchomé éféé. Ábó átané malò mako ayi Judiya ne Jerosale ne malò Tiya ne Sidon ayi álú mbále ebeé mega. ¹⁸ Ábó áchwó mánwú nkane Jisós álerege ne nnó ápye mamée bwó ábyé. Bóó bí áló nchye áchyége ebwò efwyale áchwó ntó, ne Jisós apye ebwò átoó. ¹⁹ Wyémbo ne gejamégé bóó geṅmérége áte manjye tá Jisós gétúgé uto bí útánege ji menyamyé úpyé bóó mamée ako átóoge.

Jisós alerege mejé ewé wáwálé

(Mat 5:2-12)

²⁰ Né gébé gefó Jisós ape baá utóó bíí dómeé aké:
 “Méjé élú ne enyú bí délú gekpo,
 néndé *Gefwa eyigé Eṣowò ágbárege gelú eyigé nyú.
²¹ Méjé élú ne enyú bí mesa ámyé nyú nana,

denye nyé menyéé degbeé.

Méjé élú ne enyú bí delíle mbo náná,
enyú dejwane nye.

²² “Méjé elu ne enyú mbogé dekwolege Maá Nte Mek-waá, ne bɔ́ aké ápáa enyú, áfwéne enyú, áshye nyú ne ákúu nyú mabɔ mabomabo. ²³ Bége ne nechóchó gébége gefɔ́ genó eyíge ná gépyege, gétúge Éswɔ akwyé mé gekpékpége nsá nyú alu né mfaánebuú. Kaáge nnó wyémbɔ ne ukwéne ante bɔ́ bína áfwyalé nyá ukwéne bɔ́ ekpávé Éswɔ.

²⁴ “Yémbɔ utóŋkwa úlú ne enyú bi delú mbo né gefwa nana,
néndé débó mé nsá nyú.

²⁵ Utóŋkwa úlú ne enyú bí dényéé dégbéeege náná,
néndé debeé nyé mesa.

Utóŋkwa úlú ne enyú bí déjwáne náná,
néndé delile nyé né masómé.

²⁶ “Utóŋkwa úlú ne enyú gébége bɔ́ ako áké áféége enyú, wyémbɔ ntó ne ante bwɔ́ abi mbe ábɔ́ ápye ne bɔ́ ekpávé Éswɔ abi gebyó.

Bó gejeé ne bɔ́ mawámé

(Mat 5:38-48; 7:12a)

²⁷ “Yémbɔ enyú bí déwúu mekomejɔ́ wa ngarege enyú nnó, bógé gejeé ne bɔ́ mawámé nyú, pyége galógáló ne bɔ́ bí ápáa enyú. ²⁸ Yendégébé bɔ́ álwérégé enyú, négemmye nnó Éswɔ agé ebwɔ́ meshwe ájé bwɔ́, máge dénénemmye mbaá Éswɔ gétúge bɔ́ bí áshyé enyú.

Jisɔs alerege nnó ékagé muú ashúu gabo mfaá gabo

(Mat 5:38-42)

²⁹ Mbogé muú adogé wɔ́ neka né etá éma, bwólé ewé fɔ́ ntó ádo. Mbogé ɔ́fyegé bɔ́ nkú apeá né mmye ne muú afɔ́ogé ayi mfaá, kpe chyé ji ayi nteé. ³⁰ Muú akogé wɔ́

genó, chyéé ji. Afóógé genó jyε, ɔsege sé géjí. ³¹ Pyége étá bɔ́ wýé genó eyígé dekélege nnó ápye eta nyú.

³² “Mbɔ́ge enyú degboó lé ne bɔ́ abi ágboó ne enyú ndé nsá ayi enyú debɔ́? Ye bɔ́ abi ápyéé gabo, ágboó ne bɔ́ bi ágboó ne ebwó. ³³ Ne mbɔ́ge enyú depye élé galógáló ne bɔ́ bí apyé galógáló ne enyú nsá nyú alu éfó? Yé bɔ́ abi ápyéé gabo, mbɔ́ntó ne apyéé. ³⁴ Mbɔ́ge depwɔle unó mbaá bɔ́ bí dékaá nnó áshúuge nyé eta enyú galógáló yi enyú dépye alé? Abi deké álú bɔ́ ubeé ápye ntó gefɔ́ gémá. Yéndémuú apwɔle genó étá mejí wuú, akaáge nnó ashuge nyé geko. ³⁵ Genó eyigé débɔ́ mampye gélú nnó gbógé ne bɔ́ mawámé enyú ne pyége galógáló ne ebwó, depwóge ebwó epwɔ, dégigé nnó áshuú. Debɔ́ nyé gekpékpége nsá ne debeé nye baá Anyátá Eɔwɔ. Néndé alome ne bɔ́ ubée ne abi álá támégé ji. ³⁶ Gége bɔ́ meshwe wýé ndere Nte nyú Eɔwɔ agéne nyú meshwe.

Dépagé mpa bɔ́ ne metɔ́ usɔ́
(Mat 7:1-5)

³⁷ “Dépagé mpa muú ne ufyá ékagé Eɔwɔ ápá ntó awu nyú mbɔ. Déchɔge muú mabɔ nnó apye ubée ékagé Eɔwɔ áchó ntó ami nyú. Jiíge nte gabo ayi bɔ́ apyé eta nyú nnó Eɔwɔ ajií ntó nte gabo awu nyú. ³⁸ Chyége bɔ́ genó eyigé ebwó akélege, Eɔwɔ achyége nye ntó enyú. Yéndégébé aké achyége, amege chánchá, akwyége aɔmrege nnó gégebeé gégbélegé mme. Gefɔ́ eyígé démege genó déchyége muú, mbɔ́ntó ne ámege nye áchyéé enyú.”

³⁹ Jisɔs ama tó ebwó neka nnó, “Epfɔ kɔkɔge nnó muú ame nónómé ájáa nte ayifo meti. Mbɔ́ge apyége mbɔ, ebwó ako ákwéne mmu gepyéé. ⁴⁰ Kaáge nnó maá ηwe akaágé fɔ́ ηwe ápwɔ menleré wuú. Yémbɔ, gébége anerege mángií ηwe, abeé nyé ntó ndere ménleré wuú.

⁴¹ Ulannó óchérege ekéké gabo ayi alu eke maá gejwaá né dambóónnyi nte meḡmé wyé ɔla ɔfyéé mekpo né gabo ayi alu eke mekwəkwo né dambóónnyi awye wo mbóó? ⁴² Épyembə nnó ne ɔjɔɔ ne meḡmé wyé nnó, ‘Té mmye we mfére wo gejwaá né dambóónnyi ayi ɔla kaágé nnó mekwəkwo elú né dambóónnyi wyé.’ Wə muú dembwólé bó mbe fére ntó mekwəkwo ewé elú wo né dambóónnyi, ne ɔkaá nkane ɔférege ekéké gejwaá eyigé lú meḡmé wye né dambóónnyi.”

Genó ne umpomé bií

(Mat 7:15-20; 12:33-35)

⁴³ Jisəs ama jɔɔ aké, “Genó yí gelógeló géwómé fó umpomé uboubə ne eyí gebogebo ntó géwómé fó umpomé ulúúl. ⁴⁴ Yéndemuú akaágé genó né umpóme bí géjí géwóme, muú aɲye fó ákyé genchógélé eyigé mbó mfaá genchógélé denywóné. Muú aɲye fó né nepe ákyé éké. ⁴⁵ Muú melóméló ájɔgé depɔ delódeló eti delú ji né metɔɔ, muú mebomebo ájɔgé depɔ debodebo eti delú ji metɔɔ. Ná ne elú gétúgé genó eyi gélú muú né metɔɔ géjí ne gétánege ji meno.”

Ufó ántené upú ápeá

(Mat 7:24-27)

⁴⁶ Jisəs ama gíí aké, “Ulannó enyú dekuú me Ata Atal ne dela dépyé genó eyigé me njóoge. ⁴⁷ Muú yi achwó awú mekomejɔɔ wa ne aɲyegé ápyéé ndere ájɔɔ, ⁴⁸ muú yimbə alu eké mende yi álóɔ mantené gepú jíí, ne abo mbe achó mme, afyé mataá chánchá ne ale téné géjí. Meso gébé geneágé nnyi géchwəgé mammu géjí yémbə genyígé fó gétúgé áténé géjí chánchá. ⁴⁹ Yémbə muú yi awú mekomejɔɔ wa ne alá pyéé ndere ákélege alu eké muú ayi atené gepú jíí né nébóme eniné alá cho áfyé mataá wó.

Meso gébé nnyi negbeégé né mmu gepú eyigémba gékwé mme gbang.”

7

Jis̄s apye maá defwé muú kpaá b̄ó bee Rom ató
(*Mat 8:5-13*)

¹ *Jis̄s* anéré manlérégé b̄ó unó bimb̄o ne atané afé né meló Kapan̄m. ² Muú kpaá b̄ó bee *Rom f̄ó abó alu né melo wém̄b̄o ne abó awya maá defwé ayi agbo ne ji d̄ó. Maá defwé yimb̄o akwé nemé ala mangbómangbó ³ Mende yimb̄o awúgé abya *Jis̄s*, ató ákpakpa b̄ó Jus nnó ájyé ákuú ji áchwó ápyéé maá defwé wuú átoó. ⁴ Ájyégé, ágé *Jis̄s* ákwé ji uká áké, “Atá chó poó muú kpaá yimb̄o. Alu muú yi ókage *pó ji. ⁵ Agboó ne esé b̄ó Jus d̄ó te atené esé echa mmyemenene.”

⁶ Ebwó ájógé mb̄o *Jis̄s* afé ne ebwó. Ndere álé kwókwólé ne dachi muú kpaá yimb̄o, ató ajeé bíí bichá ájyégé átuú ne *Jis̄s* áké, “Muú kpaá aké dégáré wó nnó, ‘Ata, ówagé mmye jyé detú mánkwóné gepú ya, nfu yéé muú f̄ó ayi ókpéne gepú eyá wó.’ ⁷ Gé ula úbí jimb̄ó alá chwó báne wó wó. ‘Wó j̄ó lé genó, ne maá defwé wuú átoó.’ ⁸ Elé mentó nwyá b̄ó kpakpa né mbe, abi me nwúú ne ebwó. Ájógé ne me nnó, ‘Mpye genó eyi’, mpye. Ne nwyá ntó b̄ó bee abi áwúú ne me. Yé ayi ndé ne njóoge ne ji nnó, ‘Chó fa ayye, njóógé ne ayimb̄o nnó chwó we, achwó.’ Ne njóógé ntó ne maá defwé wa nnó pye eyi, apyéé géji.” ⁹ *Jis̄s* awúgé mb̄o, akwé dembyó, abwolé ushu mbaá ekwó b̄ó bi ákwolege ji aké, “Ngarege nyú nnó me nlú danjé muú yi áfyéé metóó ne me na, yéé ébélé né Isr̄eli.” ¹⁰ Ajeé muú kpaá yimb̄o abi ji atómé, aké akérege meso mmú gepú ágé nnó maá defwé mende yimb̄o atóó.

Jis̄s ape maá mekwi mendée né negbo

¹¹ Mechó ewémbò ékógé, Jisós ne baá utóó bíí álo mánjye né melo ewé ákúu Nen. Ne gejamége bó ntó abó akwólege ji. ¹² Áfé, áké ákwónene mekpó meti, ágé ndere bós fó ákpané mewu muú ájyé níi. Mende yi agboó mbò, mmá wuú abó abyé lé ji mbií. Ne mmá yimbò alu mekwi mendée. Ndere ebwó ajye mbò, gejamége bós né melo ewémbò ákwólege mekwí mendée yimbò.

¹³ Atá Jisós agége mendée yimbó meshwe akwó ji metóó te ajoó ne ji ake, mma “Óligé se.” ¹⁴ Ajogé mbò, ayme uká afé mbe, atágé uló, bós abi ákpané genkwógé muú eyigémbò átene. Jisós aké, “Gesagé muú ngaré wó nnó kwilé ka.” ¹⁵ Mende yi agboó mbò, akwilé ka alo manjóó mejóó. Jisós agbaré ji achyé mbaá mma wuú. ¹⁶ Bós ako ágége na, efó ékwó bwó mataóó. Álo manfee Esòwò áké, “Gekpékpége *Muú Ekpávé Esòwò achwó mámbé ne esé. Esòwò achwó póó bós bíí.” ¹⁷ Abya mechó ewé Jisós apyé na afé né maló bós Jus mako ne máta malo ayifó.

Bós dentóó Jón menwyaá bós manaá Esòwò

(Mat 11:2-19)

¹⁸ Baá utóó Jón ntó áwuú depò etiré na deko ne ále garé ji. ¹⁹ Ágáregé mbò, Jón aferé ebwó makpó apeá ató mbaá Atá Jisós nnó ájyé gíí ji nnó, “Ólu *Ménkwólé Gewu ayi abó alú manchwó wá esé dégilé ayichá?” ²⁰ Ájyége ágé Jisós áké, “*Jón menwyaá bós manaá Esòwò ató esé né eta wyé nnó déchwó dégíí wò nnó, ‘Ólu Ménkwólé Gewu ayi abó alú manchwó wá esé dégilé ayichá?’ ”

²¹ Wyé né gébé eyigémbò, Jisós abó apóge bós mamée mámpyé mamée bwó ábyé. Aferege ntó áló nchye abi áchyege bós efwyale ne apye bós ame nónómé ágéne. ²² Eféé ne ashuú baá dentóó bimbo meko aké, “Choge dégere Jón unó bi enyú déwuú bós ájoge ne ebi enyú ambós dékpané ame dégene. Bós ame nónómé ágéne, ubwéré

ukwilé úkéne, bɔ́ɔ́ abi ámeé ubá átoó, bɔ́ɔ́ matu gbé gbé álo manwúgέ, abi ágboó ápeé, ne ubyá bɔ́ɔ́ úwú abya melóméló. ²³ Metɔ́ɔ́ megomegɔ́ ébé ne muú yi alá pó ne dembyó né metɔ́ɔ́ gétú yá.”

²⁴ Baá dentɔ́ɔ́ Jɔ́n ákérégέ meso, Jisɔ́s alɔ́ mángare bɔ́ɔ́ depɔ́ tiré Jɔ́n, ake, “Tégé gébégέ enyú déjye nya né mashwone, defe mange ndé gefɔ́gέ muú? Déjye gé le muú ayi alú eké mancha ami afofo akpáne áténe egbe ewe ne ewe? ²⁵ Mbóge mbɔ́ fɔ́ wó, deféré nnó dejyé gé ndé gefɔ́gέ muú? Défé manjye ge muú ayi afyε mandeé malómáló yendégébé ápyé gesa? Bɔ́ɔ́ bi áfyé mandeé malómáló ne ányεé genwá, ájwólege né dachi afwa. ²⁶ Gárege me, enyú défé yé éwú mánjye gé waá? Elé muú ekpávέ Εsɔ́wɔ́? Eh, gé muú yi enyú dégené mbɔ́. Ngare enyú wáwálé nnó ajeá geme apwɔ́ yéndemuú ekpávέ Εsɔ́wɔ́. ²⁷ Elé Jɔ́n yina ne abó ásamé gétú jíí nnó Εsɔ́wɔ́ aké, ‘Wuúgέ, ntɔ́me nyé muú dentɔ́ɔ́ wa ayi abó nyé mbe ne wɔ́ manchwɔ́ kwyé meti wye ne ɔ́chwógé.’ ²⁸ Jisɔ́s ama jɔ́ɔ́ aké, Jɔ́n ajeá geme apwɔ́ yéndemuú yi mendée ábyenέ ji fá mme. Yémbɔ́ Jɔ́n agé lé *ugéné ámé, ne muú ayi mejé gefwage Εsɔ́wɔ́ élɔ́ ne ji, ye alu kɔ́ɔ́ apwɔ́ ji Jɔ́n.”

²⁹ Bɔ́ɔ́ áwúgέ mechó ewéná ákamé nnó, depɔ́ tiré Εsɔ́wɔ́ abó akwyé na delú cho, gejamégέ bó bina abifɔ́ alu anselé ηkámakpo. Akamé wyémbɔ́, gétúgέ ábó ákamé depɔ́ tiré Jɔ́n ajɔ́ɔ́, ne alé wyaá ebwɔ́ manaá Εsɔ́wɔ́. ³⁰ Yémbɔ́ bɔ́ɔ́ Farasi ne Ánléré mabé Εsɔ́wɔ́ né matɔ́ɔ́ bwɔ́ áma áshyá wyé shyá depɔ́ tiré Εsɔ́wɔ́ akwyε. Ebwɔ́ áshya mbɔ́, élé ábó áshyá ntó nnó Jɔ́n awyágέ fɔ́ ebwɔ́ manaá Εsɔ́wɔ́.

³¹ Jisɔ́s awyágέ agíí geme jíí aké, “Mmege na bɔ́ɔ́ njye enina ne ndé? Álú mbɔ́ nnó? ³² Agígέ mbɔ́ aké, álú eké ambáné bi álú né metɔ́ɔ́ melo ápye metu, ákuú áte, aké: ‘Ésé dékwe enyú ubeé neba nnó débé, déshya mambé,

Εσέ dékwa makwaá negbo nnó deli déshya manlí.’

³³ Wyémbò ne enyú depye ntó. Jón menwyaá bṵ́ manaá Εσωṵ, abó achwó ajwólé mesa, anyuú mmṵ́ wó, ne deshye ji deké, ‘Awyáá meló nchye.’ ³⁴ Me *Maá Nte Mekwaá nchwó nnye menyéé, nnyu mmṵ́ deshye me ntó deké, ‘Nlú muú geṅṵ ne menyúú mmṵ́, ne dékií me deké me nlu mejeé ánselé ḡkámakpo ne “Bṵ́ ubeé”.’ ³⁵ Yémbò ákaágé nnó denḡaré Εσωṵ etiré muú áwyaá delu cho né unó ulóú́l ebi ji ápyeé.”

Jisṵs alu mmu gepúgέ Simun muú Farasi ne mendée yi achwó nnó apod jí élé apyé gabo

³⁶ Né gébé gefó muú Farasi akuú Jisṵs nnó ajye ányé menyéé né gepú jíí. Jisṵs akamé ajye nyé menyéé ne ji. ³⁷ Mendée fṵ́ abó alu né melo wémbò, bṵ́ akií ji gétúgέ ányéé eno. Awúgέ nnó Jisṵs anyeé menyéé né gepúgέ mende Farasi, abó maá ekpómé laménda afé ne ji eféé. ³⁸ Akpégé mmu gepú atené né nénkúné mmye Jisṵs, mmyé égbó ji, alo manli, mánsé áshúlege áchyége né uká Jisṵs. Eféé ne amoó mekpo mme atile uká Jisṵs ne méjwé wuú, anywalé ubí ne alé awaá laménda yimbo wyé.

³⁹ Mende Farasi ayi akuú Jisṵs né gepú jíí, agégé mbo, ajṵ́ né metṵ́ wuú aké, “Mbṵgέ Jisṵs ábṵ́ ábé *Muú Ekpávέ Εσωṵ wáwálé mbṵ́ abó akaá gefṵgέ mendée yi atáa mbo ji nnó alu mendée eno.” ⁴⁰ Ténéténé Jisṵs akuú mende Farasi yimbo aké, “Simun nwyá mechó mangaré wṵ.” Aké “Ε έ” “Ménleré” “gáré me.”

⁴¹ Éféé Jisṵs alo mangaré abya nnó, “Gébé gefó nyá mende fṵ́ apwṵ bṵ́ ápeá ḡka. Apwṵ ama uba ḡka útá, ayifṵ mboó géba. ⁴² Aka mánsé ḡka jíí meti épṵ, agegé nnó ujwṵ́ bi na úpwṵ ebwṵ mankwṵ, ajinte ebwṵ ako. Jisṵs agárégé mbo agíí, Simun ake, né uméé byé ebwṵ bina makpó apeá,

ayindé agbóo nyé ne mbóó ujwáó dóó?” ⁴³ Ashuú ji meko aké, “Élé muú yi abó ájinte ujwáó bíí dóó.” Jisós aké, “Ojóó cho.”

⁴⁴ Jisós abwólé ushu aye mendée yimbó ne ama kuú Simun aké, “Pe mendée yiná gé! Te mekoó nkpené fá gepú jye, achyé me manaá nnó nshwóne uká bá wó. Yémbó, mendée yina ashwóné uká ba ne mánsé jíí, ne ati úbí ne méjwé wuú. ⁴⁵ Otamé f́ me okpá otya wó. Yémbó te mekoó nkpené fá, mendée yi alú danlya mánywálé me uká. ⁴⁶ Owaá me ye mawéé amma né mekpo wó. Yémbó mendée yina awaá me laménda né uká ba. ⁴⁷ Kaá nnó mendée yina aleré mbó gekpékpégé gejee eyigé na, Esowo ajiínte gejamége gabo ayi abó apyé. Yémbó, muú yi aferé nnó Esowo abó manjinte gabo ayi ji apye dachye, mbontó ne alerégé gejeé ne Esowo dachye.”

⁴⁸ Wyé éféé Jisós ajóó ne mendée yimbó aké, “Ájiínte *gabo wyé.” ⁴⁹ Bóó bi abó ányéé menyéé ne ji éféé álo májmené nnó, “Mende yina aferé nnó alu ndé gefogé muú, ayi akáge jóó nnó ji ajiínte gabo muú?” ⁵⁰ Éféé Jisós ama ñméré aké ne mendée yimbó, “Chó chánchá, Esowo apóó wó gétúgé ofyéé metóó wyé ne me.”

8

Andée f́ ákéne ne Jisós ne ápóge ji

¹ Ebelé ye wó, Jisós ne baá utóó bíí makpó áfyanéápeá álo mánkéné né maló ayi kəkóó ne ayi kpakpa. Ágárege abya Esowo melóméló nkane gefwage Esowo géllú. ² Andée f́ ntó áfé ne ebwó, ebwó abó álú andée bi Jisós apye mamée bwó ábyé. Abifó abú aló nchye abi áchyegeé ebwó efwyale. Ama akamege *Meri ayi atané meló Magdala ayi Jisós ábuú aló nchye ákénéneama. ³ Ayifó akámége Joana mendée Chusa ayi alú mammye dentoó mfwa Heróð. Ayifó Susana,

ne gejamégé andée bifó ntó. Andée bina ako ápoóge Jisəs ne baá utóó bií ne máńka bwó.

Nekanémejóó mentya mbwe

(Mat 13:1-9; Mak 4:1-9)

⁴ Ndere Jisəs ákéne mbə, bəó átánege malómáló áchwó gé ji. Gejamégé bəó géchómégé, alə mangaré ebwó nekanémejóó eni. ⁵ Nébó nelú nnó, “Bií uma mempye makóó fə afé manjye tya mbwé né mekóó wuú, ndere átyaá, ámé ayifó ákwé né maá meti. Ewyágé bəó ákógé ájyále, ne denywəné ntó déchwó dechwére denyéé. ⁶ Ámé ayifó ákwé né mfaá mme etárávé áchií ne ewyá wó áwəngésé getúgé mbaá yimbo alú kpógóló. ⁷ Ámé ayifó ákwé né mme ayi genkpé ntó géchíge wyε, áchíge, genkpé eyigémbo géwé gekweré mbwé yimbo meshií ejo ji. ⁸ Ámé ayifó ákwé né mme melóméló, áchiígé, áwé, áfyé úsaá ame uta ápwə nkane ábó ápéné.” Jisəs ánérége ake, “Fwəregél! Muú yi áwyaá matu manwú, áwú.”

Ula bi Jisəs atóme makámejóó

(Mat 13:10-17; Mak 4:10-12)

⁹ Ewyágé baá utóó Jisəs ágií ji ula nekanémejóó eníné abó atómé mbə. ¹⁰ Ake ne ebwó, “Élé enyú ne Eəwə apyé nnó dékaá unó bi. Yémbə bəó bifó áwúu gefwa jíí eyi gébó gélu nyá bibí né mákámejóó jíí. Eəwə apye wyembo nnó ébé nkane abó ásámé nyá mmu bə ηwe nnó: ‘Ápéle ágéné fó, áwúu ákaágé fó ula’.”

Jisəs agare baá utóó bií ula nekanémejóó mentya mbwe

(Mat 13:18-23; Mak 4:13-20)

¹¹ Ake, “ula nekanémejóó eniné na nelú nnó, mbwé yimbo élé mekomejóó Eəwə. ¹² Amé mbwé ayi ákwéne meti álú bəó bi áwúu mekomejóó Eəwə, ewyágé danchəmeló achwó féré mekomejóó yimbo né matóó bwó

nnó ekáge ebwó ákámé ne Esɔwɔ aferé ebwó né efwyale gabo. ¹³ Amé mbwé ayi ákwené né mfaá mme etáráné álú bɔ́ bi áwúgé mekomejɔ́ Esɔwɔ, ténéténé áse ji ne nechóchó. Yémbɔ álya fɔ́ nnó mekomejɔ́ Esɔwɔ akpé mmu matɔ́ bwó wó. Mekomejɔ́ Esɔwɔ yimbɔ alu eta bwó eké genɔ́ eyi gélá gepó ne maka. Gébégé mmuameno achwágé gétúgé mekomejɔ́ Esɔwɔ, ájá mmye meso. ¹⁴ Ne mbwé ayi ákwené né mme genkpé meshií ejomé, álu nkane bɔ́ abi áwuúgé mekomejɔ́ Esɔwɔ, uféré unó mme ne mmwólé né unó bi uchwɔ́ ne gefwa ujo mekomejɔ́ yimbɔ. Mbɔntó ne mekomejɔ́ Esɔwɔ anómé mmu matɔ́ bwó detú. ¹⁵ Amé mbwé ayi ákwené mme melóméló álú ntó eké bɔ́ bi áwuú mekomejɔ́ Esɔwɔ, ágbaré ji metɔ́ é má ne ápyé genó eyigé mekomejɔ́ ágaré, ne ájyé wyé mbembe.

Muú abi fɔ́ mekomejɔ́ Esɔwɔ mbaá bɔ́
(Mak 4:21-25)

¹⁶ “Muú álwégé fɔ́ étúléká ne abó genó akwéré éwú. Akágé bó ntó ewú afyé nteé ukwó. Yendegébé muú alwégé étúléká, aɲma ewú mfaá, nnó, bɔ́ akpégé mmu gepú ágéné mbaá. ¹⁷ Kaáge nnó depɔ́ deko etiré débó délú bibí, dégenege nyé ne etiré délú né gemmua déchwó nyé né genjgbó. ¹⁸ Yendé gébé ayi enyú dewuúgé mekomejɔ́ Esɔwɔ, fwórege chánchá nnó dekaá depɔ́ etiré delú mmu. Kaáge nnó muú yi awya genó, á máge gbée nyé ji eyigé fɔ́. Muú yi alá pó ne geji, ásele nyé ye ékéké ewé ji awya nnó akpé alá amuamu.”

Mmá Jisɔs ne áɲmo bií
(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹ Ndere Jisɔs abó álú alerege mbɔ, mmá wuú ne aɲmó bií áchwó mangé ji. Yémbɔ áka mankpe meti epó gétúgé bɔ́ ájamé dɔ́ né menómbí. ²⁰ Muú fɔ́ agare ji nnó, “Mmá

wyé ne aṣmó byéé álú dafye ákélege mangé wó.” ²¹ Jisṣ agaré ebwó aké, “Mmá wa ne aṣmó ba élé bṓṓ abi áwúu mekomejṓṓ Eṣṓṓ ne ápye genó eyigé mekomejṓṓ yimbṓ ákélege.”

Jisṣ anyá mbyonnyi atené

(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)

²² Bíí bifó Jisṣ ákpe mmu ékpe ne baá utṓṓ bíí, ne ájṓṓ ne ebwó aké, “Déchyaá gentógé mewaá deyyé egbé né.” Eféé ebwó álṓ manjyeye. ²³ Ndere ebwó áchyaáge, Jisṣ akwé gejyá. Mbyonnyi átáné wye mbélépó né mfaá achwó ne eshye né gentógé mewaá, apye mbyo nnyi ado ékpe, manaá malṓ mánkpe mmu. Mane magyálege ebwó nnó áchwó kée. ²⁴ Ne ebwó ájye peé ji áké, “Atá, Atá déchwó nó nnyi.” Jisṣ akwilé ka anyá mbyo nnyi yimbṓ akwené, mbaá akwené tṓmeé. ²⁵ Ewyágé Jisṣ agií bwó aké, “Matṓṓ nyú ayí défyéé ne me álé?” Yémbṓ efo éwú éwú ne elaa ebwó matṓṓ ne ála mano mekpo fuú, ágíge ate áké, “Ndé gefogé muú na ayi anyagé mbyo ne ngba nnyi áwúu ji?”

Jisṣ abú aló nchye átáné mende fṓ mmye

(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)

²⁶ Áké ánérege manchyaá gentógé mewaá, ákwṓné gebagé mewaá Garesene eyí gélu toitoi né *gebagé mewaá Galilií. ²⁷ Jisṣ aké atanegé né ékpe, akwṓne kwókwólé né melṓ fṓ, mende fṓ yi átáné melṓ ewémbṓ, ayi aló nchye áchyége ji efwyale áchwó báne ji. Te mekoó mende yina abó álú wyé gejógéné, alyá upú ne abelege lé mmu manome ayi áchomé né etárávé.

²⁸ Aké agene Jisṣ ajye kwé ji uká, alile akalege kénké aké, “Jisṣ Maá Eṣṓṓ Anyata! Ṑbó ndé mechó ne me? Nkpá wó geká, óchyege fṓ me efwyale.” ²⁹ Ajṓṓ mbṓ gétúgé Jisṣ abó anyane ji nnó, tané mende yina mmye. Mende yina yéndégébé melṓ nchye yimbṓ akwilégé ji mmyé, bṓṓ

áfwénege ji ne ápye. Yé lé áwéle ji uká ne amu ne bɔ ɲkpɔkɔvé, ábelé ji nkane muú denɔ, asɔrégé abi, meló yimbo ápyé ji abó akpe mewaá.

³⁰ Éféé ne Jisɔs agíí mende yimbo aké, “Mabɔ mye makamege nnó?” Ashuú ji meko aké, “Nkamege gejamé.” Ajóó mbɔ gétúgé gejamé aló nchye ábó álú ji mmye. ³¹ Aló nchye bímbɔ ákwɔ Jisɔs mata nnó ékagé ábú abi akeré mmu gepyéé eyi geláge pó ne kwyakwya nnó ágéné efwyale. ³² Éféé kwókwólé, nfɔné mekwende fɔ nébó nényéé né mbyɔ mékwɛ. Aló nchye bimbo ágégé nfɔné mekwende eniné mbɔ áne Jisɔs mmye nnó agó bwó akpe mekwende yimbo mmye, Jisɔs akamé. ³³ Aló nchye bimbo átané ájye kpé nfɔné mekwende eníné mbɔ né mmye. Nfɔné mekwende eniné mbɔ nésɔó ne gatélé, né shulé mékwɛ nékwé mmu géntógé mewaá né nyú manaá néke.

³⁴ Ámbamé mekwende yimbo ágégé ndere epyéé, ábó ákeré meso melo bwó, mangaré abya yimbo. Ndere ájyé, ágaré ntó abya yina né baá malɔ ne bɔ dachi né gebagé mewaá eyígémbɔ. ³⁵ Bɔó áwúgé abya yi, áchwɔ mangé genó eyigé gébó gépyé, ákwónégé mbaá ayi Jisɔs alu, ágé mende yimbo, ayi aló nchye átane ji mmye ne nana ajwólé né egbe mmye Jisɔs, ne mandeé jíí mmye, akéré menyammye wuú. Ebwó ágégé mbɔ efo ekwó ebwó matóó. ³⁶ Bɔó bí abɔ ágené genó eyigé pyé álb mangaré abi áchwɔ ndere épyéé ne mende yimbo alé tóo.

³⁷ Bɔó ako né geba eyígémbɔ gétúgé ábɔó efo ané Jisɔs mmye nnó ályaa melo bwó. Ájógé mbɔ, Jisɔs akpe mmu ekpé manjye. ³⁸ Jisɔs ákwilé gé manjye, mende ayi aló nchye abó achyége ji efwyale, ane Jisɔs mmye nnó agó ji akwólé ji. Jisɔs ashya aké, ³⁹ “Kéré meso. Ndere ójye mbɔ, gáre bɔó gekpékpégé genó eyigé Eɔwɔ ápyéé eta wyé.” Jisɔs ajógé mbɔ mende yimbo afé, ake meló kpaa ewémbɔ

meko agarege yéndémuú galógáló ayi Jisṣs ápyéé eta wuú.

*Maá Jarṣs ne mendée ayi ataá nku Jisṣs
(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)*

⁴⁰ Jisṣs achyá akeré égbé géntoógé mewaá. Έφέέ εκwó bṣṣ ábṣ ágile ji ne áchwógé áse ji ne metṣṣ megṣmegṣ.
⁴¹ Mende fṣ achwó, ayi ákúu ji Jarṣs, alu muú kpaá né echa mmyemenene. Ajye kpá Jisṣs geká nnó ajyé né gepú jí,
⁴² gétúgé maá wuú áchwó gbó. Awya lé maá yiná ama mendée, ne alu aṣmṣ afyáneapeá.

Ne Jisṣs alṣ manjye, ndere ajyé bṣṣ ákwṣlege ji égbé ewé ne ewé. ⁴³ Né geluage bṣṣ bimbo mendée fṣ abṣ alu ayi manoó mátánege ji mbe, málé aṣmṣ afyáneapeá; bṣṣ maka apye kpá meti epó mantoó. ⁴⁴ Né geluage bṣṣ bimbo mendée yimbo ake né mpu bṣṣ achwó ji né meso anyaa ebwṣ ata manó nku wuú. Wyé ndere ataá mbo manoó mimbo masó.

⁴⁵ Jisṣs agíí aké, “Waá taá me?” Yéndémuú ashya, Pita aké, “Ata ógéné fṣ ndere bṣṣ áno wó mme aṣmṣerege wo?”
⁴⁶ Yémbṣ Jisṣs ató wyé eshye ajṣṣ aké, “Muú fṣ ata me néndé nwú ndere uto útané me mmye.” ⁴⁷ Mendée yi agéagé nnó ula úgyá ji achwó mbe ushu Jisṣs awere, akwé ji uká. Έφέέ alṣ mangaré mbe ushu bṣṣ ako genó eyíge pyé ne ji ataá Jisṣs. Ne ama gáre ntó ndere ji atáge Jisṣs nemée níí nébyé ténéténé. ⁴⁸ Jisṣs aké ne ji, “Maá wa ṣtoó gétúgé ṣfyéé metṣṣ wyé ne me, ke pere.”

⁴⁹ Ndere Jisṣs abṣ alú jṣṣge ne mendée yimbo, muú fṣ átané né gepúge Jarṣs áchwó gáre Jarṣs aké, “Maá wyé agbó mé, ṣchyegé sé ménleré efwyale detú.” ⁵⁰ Ndere ajṣṣge mbo, Jisṣs awú ne aké ne Jarṣs, “Ṣfṣgé, fyé lé metṣṣ ne me, maá wyé apome nyé.” ⁵¹ Jisṣs ne Jarṣs átané áfé. Ákwónégé né gepúge Jarṣs, Jisṣs akamé fṣ nnó muú yicha akpe mmu wṣ, ékosé Pita ne Jṣmsi ne Jṣn ne mma ne

nte maá yimbɔ. ⁵² Bɔɔ ako bí ábó álú éféé, álíli, ádórege mmyé mme. Jisɔs aké ne ebwó, “Deligé sé, mesó mendée yina agbo wó, abelege lé géjyá.” ⁵³ Ebwó álo manjwáné Jisɔs jwané gétúgέ ákaá nnó maá awú agbó mé. ⁵⁴ Jisɔs afé né melu ewé ábelé maá yimbɔ, agbaré ji ebwɔ, akú ji aké, “Mensɔ mendée kwilé ka.” ⁵⁵ Maá yimbɔ mendoó wuú ekeré, apeé akwilé ajwólé ka. Jisɔs aké ne bwó kélege menyéé chyége ji anyé. ⁵⁶ Mmá maá yimbɔ ne nte wuú áké ágéne mbɔ, matye mawá ebwó meno. Jisɔs afye ebwó ebé nnó ékagέ ápyé muú akaá genó eyí gépyé.

9

*Jisɔs ató ángbá áfyáneápeá nnó ápye utɔɔ bíí
(Mat 10:5-15; Mak 6:7-13)*

¹ Né gébé géfó Jisɔs akuú ángbá bíí áfyáneapeá. Áchwógé, achyéé ebwó uto mámbú aló nchye ako abi áchyége bɔɔ efwyale ne mampye bɔɔ mamée átoóge. ² Ne ató ebwó nnó ájyé ágáré abya gefwage Esɔwɔ ne mampye bɔɔ mamée átoó. ³ Ama jóɔ ne ebwó nnó, “Deké dejye dékpagé ye genó. Dégbarége meto ye menyéé ye gebá ye ŋka. Ékagέ muú abó ndeé eyichá. ⁴ Dekwónégé yendé melɔ yéndé gepú eyigé dékpégé, bége wye kpaá te délyáge géjí. ⁵ Mbɔgé meló éshagé mánse enyú, lyáge éwú. Deke delyage, nóge uká mme nnó mpúpú eyi ébalé enyú né uká étáné mambe nkane gepɔ eyi gelérege gabo yi bɔɔ biná ápyé.” ⁶ Wyémbɔ ne ályá, álo mankéné malómáló ágárege Abya Esɔwɔ melóméló ne ápyé bɔɔ mamée átoóge mbaá meko.

*Mfwa Herɔd akwé tametame
(Mat 14:1-12; Mak 6:14-29)*

⁷ Né gébé eyigémbɔ, Herɔd muú alu muú kpaá né gebagé mewáá Galilíí, ji awú ŋgɔ ukpékpé unó bí baá utɔɔ Jisɔs

ápye. Akwé tametame, gétúgé bọ́ fọ́ ájójge áké Jisọs yina alu lé mewené Jọn menwyaá bọ́ manaá Ẹsọwọ ne akwilé né negbo. ⁸ Abifo áké: Elija *Muú Ẹkprávé Ẹsọwọ ne á má chwọ lére mmye mbaá bọ́, abifo áké: Ẹlé gekwénégé muú ẹkprávé Ẹsọwọ ne á má kwilé né negbo. ⁹ Herọd awúgé mbọ aké, “Jọn nsọ́ ji mekpọ ne waá chá me mmage wúmbọ ufélékpa ebí apye.” Ne akelé meti mangé Jisọs yimbọ.

*Jisọs achyé menyéé mbaá bọ *delé bọ́ atáa
(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Jọn 6:1-14)*

¹⁰ *Ángbá Jisọs bimbọ áfe neke ákérégé meso, ádo ji abya ufọ́ unọ́ bí ebwọ́ ápyé. Aferé ebwọ́ né gelúagé bọ́ ase ebwọ́ áfé ebwọ́ ebwọ́ né meló kpaá ewé ákúu Betsada. ¹¹ Yémbọ gejamé gé bọ́ áwúgé nnọ́ áfé, álo mankwólé ji. Agé gé ebwọ́, ase wyé ebwọ́ ako ne alo mangáregé ebwọ́ ndere gefwage Ẹsọwọ gélú ne mampye bọ́ mamée átóoge.

¹² Nkwale aké akwonege baá utọ́ bíí áfyáneápeá ágaré ji áké, “Èse delu fá né mashwone. Gáré bọ́ bina ájye ákélé né malọ nnọ́ ágéne genó eyigé ányéé ne malú ubélé.” ¹³ Jisọs ashúú ebwọ́ meko aké, “Ènyú ambọ́ chyége ebwọ́ menyéé ányé.” Áshúú ji meko áké, “Déwyaá lé ntó bred étáa ne meshuú épea, wá ókelege nnọ́ esé déjyé déná menyéé yi ákwánege gejamé gé bọ́ bi?” ¹⁴ Ábọ́ ájójge mbọ gétúgé bọ́ álú eké ushye. Ande ebwọ́ ebwọ́ álú *delé bọ́ atáa. Jisọs ake ne baá utọ́ bíí, “Gáré ebwọ́ ájwólé matoó matoó, yendé ntoó usa bọ́ úpéa mesó éfya.” ¹⁵ Ájójge mbọ, bọ́ bimbọ ájwólé mme. ¹⁶ Jisọs abọ́ ntóo bred eyimbọ étáa ne meshuú épeá, ape amé mfaánebuú, achyé matame mbaá Ẹsọwọ, agyá éjí ubauba achyé baá utọ́ bíí nnọ́ ákáré mbaá bọ́ bimbọ ányé. ¹⁷ Ebwọ́ ako ányéé ágbeé. Ne ánéregé, ányweré ayi álaá ágbeé usá úfyáneupeá.

*Pita aké Jisṓs alu muú ayi Eṣṓwṓ akwere ji elá gefwa
(Mat 16:13-19; Mak 8:27-29)*

¹⁸ Bií úmá ebí Jisṓs anénemmye jimbí, baá utṓṓ bií ábṓ álú kwókwólé ne ji. Aké anerege agíí ebwṓ ake, “Ndé gefṓgé muú njune bṓṓ ájṓṓgé nnó me nlu?” ¹⁹ Ebwṓ akeré meko áké, “Bṓṓ bi fṓ áké ṓlu mewené Jṓn menwyaá bṓṓ manaá Eṣṓwṓ, abi fṓ áke ṓlu Elija abifṓ ntó áke ṓlu muú ekpávé Eṣṓwṓ ayi ábṓ agboó ne ama péé.” ²⁰ Jisṓs ama gíí ebwṓ aké, “Yé enyú deké nlu waá?” Pita ashúú ji meko aké, “Wṓ ṓlu *Muú yi Eṣṓwṓ akweré ji elá gefwa.”

*Jisṓs agaré efwyale wuú ne negbo níí
(Mat 16:20-28; Mak 8:30; 9:1)*

²¹ Jisṓs afye ebwṓ ebé nnó ékágé ágaré muú fṓ nnó ji alu Muú yi Eṣṓwṓ akweré ji elá gefwa. ²² Ama jṓṓ ne ebwṓ aké, “*Maá Nte Mekwaá abṓ mangé efwyale dṓṓ. *Ákpakpa melṓ chóncho ne ámpyé ure Eṣṓwṓ ne *Ánleré mabé Eṣṓwṓ áshyá nyé ji ne áwáne ji. Yémbṓ ndṓ éléé ékwṓnégé akwilege nyé né negbo.”

²³ Ne ama jṓṓ ne bṓṓ áko aké, “Yé mbṓgé muú nyú akelege mambṓ menkwṓle wa, abṓ manjinte gṓmṓ jíí akpa gekwa ji akame ye negbo ne akwólégé me. ²⁴ Mbṓgé muú akelege mampṓṓ geṓwá jíí ebyénnó aníge nye geji, ne mbṓgé muú akamégé manchyé geṓwá jíí getú ya, ebyénnó apomé nye. ²⁵ Ama gíí aké: Ndé nsá ayi muú ábṓṓ, mbṓgé abeṓge ne unó mme uko ne aníge geṓwá jíí? ²⁶ Kaáge nnó mbṓgé mmyé égbṓṓ muú gétuú ya ne mekomejṓṓ wa, wyémbṓ ne *Maá Nte Mekwaá mmyé égbṓṓ nyé ji manse muú yimṓ ndere muú wuú né gébégé aké achwṓ ne geṓgbṓ gefwa jíí ne eyi gélu ntó eyigé Eṣṓwṓ ne makiénné ukpea jíí. ²⁷ Kaáge wáwálé nnó gentṓgé bṓṓ álú mbṓ fáná, abi álá gbṓṓ fṓ kpaá te ágene nye gefwage Eṣṓwṓ.”

Jis̄s akw̄oré gef̄ó agenege manémané

(Mat 17:1-9; Mak 9:2-8)

²⁸ Genógé nd̄o énee ékógé eyi *Jis̄s abó ajoó unó bi, ase Pita, ne J̄on ne J̄emsi akw̄ó ne ebw̄ó mfaá mekw̄e f̄ó nno ajye anémmye éwu. ²⁹ Afé, ne ndere abo anénemmye ushu bií ul̄o mánkw̄oré ne úla gef̄ó géchá. Mandeé j̄íí ntó ákw̄oré ála pópó ashw̄ánege. ³⁰ Wyé mbélépó b̄óó ápéa ákw̄ó fweé, eféé ajóoge mejóó ne Jis̄s. B̄óó bímb̄o élé Mosis ne *Elija, ³¹ ne geṅgbógé Es̄ow̄o gebo gegénege mbaá yi ebw̄ó abo álú. Ebw̄ó ajóoge ndere Jis̄s ajye gbó nyé né Jerosale ndere Es̄ow̄o aké ébé.

³² Ndere ebw̄ó abó jóge ne Jis̄s, Pita ne J̄emsi ne J̄on abó ákwé géjya. Áké ápéle ágé ndere Geṅgbógé Es̄ow̄o géshw̄ánege né menyamye Jis̄s ne ande bimb̄o ápéa abi átené ne ji. ³³ Wyé ndere ande bimb̄o ályá Jis̄s ajye, Pita aké ne Jis̄s, “Ata, eló ndere esé délú fa. Esé détenege nyé óto úléé, géma eta wye, géma eta Mosis ne géma eta Elija.” Pita ajoge mb̄o, akaá wó.

³⁴ Wyé ndere Pita ajógé mb̄o, gekó géchw̄o kweré bw̄ó ne éfó ékw̄ó bw̄ó matóó ³⁵ Meko muú f̄o atané mmu gekó aké, “Gége maá wa ayi me njyá na, wuúge ne ji.” ³⁶ Meko yimb̄o aké akwyage ágé nnó Jis̄s ala jimbií. Ebw̄ó akérégé meso ála b̄omb̄o né gébé eyígémb̄o, ágaré ye muú f̄o unó bí úpyé né mfaá mékwé wó.

Jis̄s apye maá ayi améé gesasa atoó

(Mat 17:14-18; Mak 9:14-27)

³⁷ Bií újyágé ndere Jis̄s ne áṅgbá bií áshúlege mekw̄e ewémb̄o áchw̄o, gejamé gé b̄óó áchw̄o báne ebw̄ó. ³⁸ Muú ama akalé né mmu gejamé gé b̄óó bimb̄o aké, “Ménleré, nkpa wó geká pe maá wa. Nwya éle maá yiná ama, alu mende. ³⁹ *Meló nchye achyége ji efwyale. Yéndégébé akwilé gé ji akalé, akwé mme achuú, akpane upa, ne

genfwéné getánege ji meno, meló nchye yimbo alyágé ji kókoge. ⁴⁰ Nne baá utóó bye mmye nnó áféré meló nchye yina ne ápulé épwá.”

⁴¹ Jisós awúgé mbo aké, “É é enyú njye enina delu untantamé bóó abi dela fyéé matóó ne Esówá cháchá wó. Nkoge mbo metóó ne enyú nnó? Mmage bé ne enyú ndó eníí ne défyéé matóó ne Esówá? Ajógembo, aké ne mende yimbo, chwó ne maá wye fa.” ⁴² Ndere ákéne achwóó ne maá yimbo meló nchye yimbo, apye ji akwé mme achwu gbokgbok. Jisós anyá meló nchye yimbo atané maá yimbo mmye atoó. Jisós ashuú ji mbaá nte wuú. ⁴³ Bóó áko ágégé uto bí Esówá awya matye mawá ebwó meno.

*Jisós ama gare baá utóó bíí ndere ji ágboó nye
(Mat 17:22, 23; Mak 9:30-32)*

Yéndémuú ala meno mekpo fuú né ukpékpé unó bí Jisós apye, abwólé ajóó ne baá utóó bíí ake, ⁴⁴ “Nénege matu déwú mechó ewé nchwóó gare enyú. Áchyége nye Maá Nte Mekwaá né amu bóó nchye nnó ápyé ne jí ndere éjíí bwó.” ⁴⁵ Yé ndere Jisós ajóó mbo, baá utóó bíí ákaá ula mechó ewéna wó. Genó gefó géwá ebwó matóó nnó ye áwú ákaágé ula. Ne ebwó ábó ntó efo má mangíí ji.

*Ndé muú alú muú kpaá
(Mat 18:1-5; Mak 9:33-37)*

⁴⁶ Éké éwyage mbeé akwé baá utóó Jisós ebwó ebwó nnó waá alú muú kpaá? ⁴⁷ Jisós akaá uféré bwó éféé ne aselé maá fò kóó aténé ne ji né nénkwú né mmye, ⁴⁸ ne aké ne ebwó, “Yéndémuú ayi akamege mampye galógáló ne mamane kóó nkane ayina né mabó ma ebyennó ase mbo lé me, ne muú yi aségé me ebyennó ase mbo lé muú yi atómé me. Kaáge nnó muu yi aséle menyamye wuú nnó ji apó ye muú fò né geluáge nyú elé ji ne alú muú kpaá.”

Muú yi álá paá wó alu lé awyé

(Mak 9:38-40)

⁴⁹ Jɔn akwilé ne ewú aké, “Ata debó degé mende fɔ aferege aló nchye né mabɔ myéé ne dégbé ji gétúgé álá pó fó né geluá gesé.” ⁵⁰ Jisɔs ajɔ́ó ne ebwó aké, “Dégbegé gefɔ́gé muú yimbɔ gétúgé muú yi álá paá enyú alu lé awu nyú.”

Bɔ́ó Samarya áshya mánse Jisɔs

⁵¹ Gébé gélágé kwókwólé eyíge ɛsɔwɔ aséle nyé Jisɔs mánjye mfaánebuú, Jisɔs awya metɔ́ó nnó abó manjye né Jerosale. ⁵² Ndere aló mánjye, ató bɔ́ó fó né mbe. Ákwónégé melo fó né gebage Samariya, álo mánkelé melu ewé Jisɔs achwógé ábélege. ⁵³ Bɔ́ó bimɔ ágégé nnó Jisɔs akoge mánjye Jerosale, áshya mánse ji. * ⁵⁴ Jemsi ne Jɔn, áwúgé mɔ́o ágií Jisɔs áke, “Ata, nnó déjɔ́ mewé étáné mfaánebuú éshulé échwó ésó bɔ́ó bi ágbó?” ⁵⁵ Jisɔs abwolé ushu ashulé ebwó ndo. ⁵⁶ Ne alyáge éféé afé melo ewéché ne baá utɔ́ó bií.

Genwáge ájkwólé Jisɔs

(Mat 8:19-22)

⁵⁷ Wyé ndere ákéne ájye né meti, mende fɔ achwó jɔ́o ne Jisɔs aké, “Nkwólégé wɔ déjyégé yéndé mbaá ayi ɔ́jyé.” ⁵⁸ Jisɔs ashúú ji meko né nekanémejɔ́ó aké, “Ushua úwya ambu ayi úbélege wyé, denwyɔ́né dewyaá anywa ne me Maá Nte Mekwaá mpó ye ne melu ewé nshwórege mekpo ngbeé mmye.”

⁵⁹ Éké éwýáge Jisɔs aké ne mende yicha, “Kwólé me.” Mende yimbɔ aké, “Ata gó njyé nníi kpé nte wa ne nchwó.” ⁶⁰ Jisɔs ashúú ji meko aké, “Lyá abi álu eké áwuú bó áníí

* ^{9:53} *Elú wáwálé nnó: Ásé ji wó, getugé bɔ́ó Jus ne bɔ́ó Samarya ápaá ate.*

mewu bwó; ne wə chó ójyé ógáré ndere gefwage Ɛsɔwɔ gélú.”

⁶¹ Muú yifo ama jóɔ ne ji aké, “Ata nkwɔlege nyé wɔ, yémbɔ gó kpé njyé ngaré ulagepú ba nnó ɛsé détámé ate ne nchwó.” ⁶² Jisɔs ashúú ji meko aké, “Muú yi agbarégé mé géká mankyá mekɔɔ ne amagé ja mmye meso akwané fɔ mambé muú utɔɔ gébégé Ɛsɔwɔ agbarégé gefwa ji wó?”

10

Jisɔs ató áhkwólé usaá úléé mesó eɖyanepéa

¹ Depɔ ɛtiré na dékógé, Ata Jisɔs ajya usaá bɔɔ úléé mesó eɖyanepéa, ató ɛbwó ápéa ápéa nnó ábó mbe né malo ayi jimɔɔ akoge nyé wyeé. ² Ndere atómé ɛbwó aké, “Mbwé manferé ajá dɔɔ ne bɔɔ utɔɔ abi áférege ája wó. Nége mmye mbaá Ɛsɔwɔ mbɔɔ mekɔɔ nnó ató bɔɔ utɔɔ abifo nnó áchwó áferé mbwé wuu. ³ Chóge, ndere déjyé mbɔ kaáge nnó mentɔme enyú mbaá bɔɔ mme nkane mágóhme né mpú ukwaála. ⁴ Deké deɖye debɔgé ŋka, ye géba ye unó uká ɛbífó. Deké deɖye né menɔ meti détenégé fɔ détámé muú ⁵ Yéndé melɔ ɛwé dekwɔnégé, gepú eyigé dékpeɔne, bóge mbe détámé bɔɔ abi álú né mmu nnó, ‘Nesɔ nébé né gepú yina’ ⁶ Mbɔgé muú alú né gepú eyigémbɔ ayi apyé fɔ nesɔ, nesɔ neláa nyé ne ji, mbɔge ápyé nesɔ, nesɔ nékérege nyé eta nyú. ⁷ Dekpege né gepú eyigémbɔ bége wye éféé, dékpege fɔ upú upú. Yéndégenó eyigé áchyége nyú nyége lé nyéé ne eyigé manyú nyúge, getúge muú utɔɔ ábó mambé ne nsá. ⁸ Yéndé melɔ ɛwé dekwɔnégé ásege nyú ábelégé mmu gepú déshagé fɔ menyéé yi áchyége enyú. ⁹ Pyége bɔɔ mamée átóo né melɔ ewémbɔ, ne gárege ntó ɛbwó mekomejɔɔ Ɛsɔwɔ nnó, ‘Gefwage Ɛsɔwɔ gechwó kwókwólé ne nyú.’ ¹⁰ Yéndé melɔ ɛwé dekwɔnégé ne áshagé manse enyú, chóge né metɔɔ melɔ déjɔɔ nnó, ¹¹ ‘Yé mpúpú éyí dékpané né melɔ enyú,

gége éjíná ndere dékwele uká nnó étáné. Yémbò kaáge nnó Gefwage Eṣṣwṣ gechwó kwókwólé.’ ¹² Ngarege enyú nnó bíí únṓṓ mpa, Eṣṣwṣ agene nyé melo Sodom meshwe apwṣ melo ewémbò.”

Malò ayi alá áfyéé matṓṓ ne Jisṣs wó
(*Mat 11:20-24*)

¹³ Ake, “Utóṅkwa ubé nye ne enyú bṓṓ meló Korasin, utóṅkwa ubé ntó ne enyú bṓṓ Betsada néndé, ukpékpé ufélekpá ebi mpye eta nyú, mbò mpye nyá ubi mbaá bṓṓ Tiya ne Sidon mbò ályaá mé gabo bwó te gachií, áfyé uchálé mandeé, áwaá matwṓ né mekpṓ mánleré nnó ályaá gabo ebwó. ¹⁴ Kaáge nnó bíí unṓṓ mpa Eṣṣwṣ agene nye bṓṓ Tiya ne Sidon meshwe apwṣ enyú. ¹⁵ Chyá enyú bṓṓ Kapanom, déferé nno ngó nyú akwome nyé te mfaá mfaá? Ngba! Áshúlege nyé enyú mme kpáte dékwónege melo áwuú bṓṓ.”

¹⁶ Jisṣs aké achwṓ nére, ajṓṓ ne abi ji atṓmé aké, “Muú yi awugé enyú ebyennó awú mbò élé me, ne muú yi ashyagé enyú ebyennó ashya mbò élé me; ne muú yi ashyagé me éleré nnó ashya mbò lé Eṣṣwṣ muú átṓme me.”

Baá dentṓṓ Jisṣs ákeré meso ne nechóchó

¹⁷ Baá dentṓṓ Jisṣs bimbo usaá uléé mesó efyanepea ákeré meso ne nechóchó áké ne Jisṣs, “Átá ye aló nchye áwuú éṣé gébégé dényané abi né mabṓ myé.” ¹⁸ Jisṣs ákeré bwó meko aké, “Élú wáwálé, ngé *danchomeló ndere atáné mfaánebuú eké dasama akwe né mme. ¹⁹ Wuúge! Nchyé enyú uto ebí dékáge jyá mmyṓ ne ngát ne mma nchyéé enyú uto bí upwó ye uto ebi Danchomeló ne genó gefó eyí gépyé enyú gépó. ²⁰ Yémbò débégé fṓ ne nechóchó gétúgé aló nchye áwuú enyú. Bége lé ne nechóchó nnó Eṣṣwṣ asá mabṓ nyú né mmu ṅwe ayi alú né mfaánebuú.”

Jisṓs alu ne nechóchó
(Mat 11:25-27; 13:16, 17)

²¹ Né gebé eyigé Jisṓs ájṓṓge depṓ ti, Mendoó Ukpea épye ji agbeé ne nechóchṓ ne ajṓṓ aké, “Nte wa, Ata ayi abṓṓ mfaá ne mme, mfeé wṓ dṓṓ, nkane ṓpyeé nnó depṓ etire detome ne me debe bibií mbaá bṓṓ denḡá ne abi ákaá ḡwe dṓṓ. Ḳnené deti gbṓḡónṓ mbaá bṓṓ abi álá kaáge ye genó nnó ákaá. Elu wáwálé Nte wa, mṓṓ ne wṓ mṓṓṓ ṓkelé nnó ébé.” ²² Jisṓs ama jṓṓ aké, “Nte wa achye me unó uko. Muú ayi akaáge gefṓḡé muú ayi Maá alú ápṓ, ekosé Nte wuú ne ye muú ayi akaáge gefṓḡé muú ayi Nte alu ápṓ ekose Maá ne bṓṓ abi ji ájyaá nnó ápye ebwṓ ákaá Nte wuú.”

²³ Éké éwyage abwṓlé ushu ajṓṓ ne baá utṓṓ bií aké, “Enyú dewya éfwṓ mangé unó bí déḡéne mṓṓ. ²⁴ Ngarege enyú nnó gejaméḡé bṓṓ ekpávé Eṓṓṓ ne afwa ntó abṓ ákelé mangé unó bi enyú déḡéne mṓṓ ne manwú unó bi enyú déwuú mṓṓ yeṓmṓ áwuú wṓ.”

Nekanémejṓṓ mende Samarya ayi alṓmé metṓṓ

²⁵ Éké ewyáge *Ménleré mabé Eṓṓṓ fṓ achwṓ ne defyá né metṓṓ mámuá Jisṓs aké, “Ménleré, mpye nnó ne mbṓ geḡwá eyi gélagé byé?” ²⁶ Jisṓs agií ji aké, “Ásá né mmu ḡwe Eṓṓṓ nnó? Ḳjṓṓ wyé ṓwú nnó?” ²⁷ Ashuú Jisṓs meko ake, “Gbṓḡé ne Ata Eṓṓṓ wyeé ne metṓṓ wyeé meko, ne mendoó wyeé meko ne uféré byeé uko, pyéḡé utṓṓ bií ne eshye wyeé meko, téḡé wyeé lé ji yéndéḡébé, ne gbṓḡé ne nte ménḡmé wyeé ndere ṓḡṓṓ ne geme jyéé.” ²⁸ Jisṓs aké ne ji, “Ḳlu cho Pyeṓṓ ne ṓṓṓ geḡwá.”

²⁹ Mende yimṓṓ, manleré nnó nkwe wuú alu cho, agií ji aké, “Mpye nnó ne nkaá nte meḡḡé wa?” ³⁰ Jisṓs agaré lé ji nekanémejṓṓ aké, “Né bií fṓ mende fṓ atané Jerosale ashulege ajye né Jeriko, aké akwṓnege meti ánḡṓ apye ji,

átule ji, áfóó unó bíí uko, ályá ji ala mángbómangbó, ábó áfé. ³¹ Éké épyembo, *mémpye ure Eṣṵwṵ ashulege ajye né meti ewémbo aké agene mende yimbo apyamé akoó. ³² Wyémbo ntó ne muú Levi áchwṵó, alu mempoó ámpyé ure Eṣṵwṵ, akwónégé éféé, agé mende yimbo ji ntó akoó égbé ewé chá. ³³ Éké ewyage mende *Samariya fṵ ayi ebwṵ alá túgé ne bṵó Jus akwṵne éféé aké agene mende yimbo meshwe akwṵ ji metṵó. ³⁴ Ajye báne ji, ashwṵné upa bímbṵ ne mmṵó *, ata mawéé wyé awé úbí ne ubaá mándée. Abwéé ji anéré mfaá *géjuná jíí, afé ne ji né gepú eyíge aṅkéé ábélege áchyége maṅka, éféé ne apelé ji. ³⁵ Bíí ujoyagé aferé nka achyé mbṵó gepú aké ne ji, ‘Pélé me mende yiná. Mbṵgé ṵchwṵgé ṅka épwṵgé eyí, nkerégé meso nshuge nyé wṵ éjí.”

³⁶ Jisṵs agárégé ji mbṵ, agíí ji aké, “Né ebwṵ bímbṵ áléé ayi ndé álére nnó ji alu nte meṅmé mende yi ánjó átulé mbṵ ji? Garé me.” ³⁷ *Ménleré mabe Eṣṵwṵ ashuú ji meko ake, “Élé ayi agené mbṵ ji meshwe.” Jisṵs agaré ji aké chó, “Pye wyémbo.”

Jisṵs ajye gé Mata ne Meri

³⁸ Ewyágé Jisṵs ne baá utṵó bíí átane ájye kwṵne né melo fṵ. Mendée fṵ ajwṵlege éféé ayi akamege Mata. Ane Jisṵs mmye nnó achwṵó né gepú jíí. ³⁹ Mata abó awya meso wuú yi alú mendée ayi akámege Meri. Ndere Jisṵs abó akpené mmu, Meri ajwṵle ji né neṅkúné mmye, afwṵrege unó bí Jisṵs alárege, ⁴⁰ yémbo Mata né égbé ewuú amyé le maṅkele genó eyíge Jisṵs anyeé. Eke ewyage Mata ajye jóó ne Jisṵs aké, “Átá ṵgéné ndere Meri alyá me nnó mpye utṵó me mbií? Gáré ji áchwṵ apóo me.” ⁴¹ Ata Jisṵs akuú ji aké, “Wṵ Mata ṵwane mmye jye mampye gejamégé unó ne

* ^{10:34} Elú wáwálé nnó: Bṵó Isrḗli áselé mmṵó bwṵ ne mawéé nkane uka.

όμα όchyege geme jyε efwyale; ⁴²Υέμβω genό gelu géma élé Méri ne ajyá genό eyígémbω. Ámage sé sé gejí eta wuú.”

11

*Jisωs aleré ndere muú abó manemmye mbaá Esωω
(Mat 6:5-13; 7:7-11)*

¹ Né gébé gefó Jisωs abó anenemmye né mbaá fω. Aké anerege maá utó wuú ama achwω jóω ne ji áke, “Ata leré ese ndere debó manemmye mbaá Esωω wyε ndere Jωn abó aleré baá utó bíí.” ² Éféé Jisωs aleré baá utó bíí ako aké, “Yendégébé deké denenemmye jóóge nnó:

Nte sé, pyé mabω mmyé mábé ne énogé

Pyε gefwa jyεé géchwó.

³ Chyεgé esé menyεé yi dékélege bíí ne bíí.

⁴ Jinte gabo yi ese depyε eta wyé,

ndere esé ntó déjígente gabo yi bóó ápyεé eta esé.

Ókamé gé esé dékpé né mmuameno.”

⁵ Ne Jisωs améé aké dése nnó, “Mbógé ωlu ne mejeé ne ogyεgé gáre ji ne metóó utuú óké, ‘Mejeé pwω me ntó bréd éléé. ⁶ Menkεé wa achwω, mpω ne genό eyigé nchyege ji, mejeé wyé ajóóge nyé nnó?’ ⁷ Ndófω ebéε nnó ji ashuge ji meko né mmu gepu aké, ‘Óchyege me efwyale. Ngbé mé gepú ya mbelé ne baá ba, nkwilégé sé ka mankelé genό nchyé wω.’ ⁸ Jisωs aké, mende yiná ashyá mánkwilé ka achyé ji menyεé, yé lé alú mejeé wuú yémbω ngarege wω nnó ye épyé nnó, gétúgé adoó menómbí dóó dóó, mejeé wuú akwilege nyé ka manchyé ji yendé genό eyígé akélege ájyé.

Jisωs alerege nnó óké ókelege genό, gíí Esωω né mmyemenene

(Mat 7:7)

⁹ “Mbɔ ne ngarege enyú nnó, ‘Gige wye Eṣṓwɔ gige, achyεge nyé enyú unó bi dekelege, kelege wye kelege ápye nyé enyú dege ubi. Dóoge wye menombi doó, anénege nye enyú ewú.’ ¹⁰ Kaáge nnó muú yi agigé genó, asele nye, ne ayi akeléǵé, agene nye, ne muú yi anogé menómbí, ánénege nyé ji éwú. ¹¹ Ndé muú nyú ayi abegé nte, ne maá wuú agigé ji meshuú, áchyége le ji mmye? ¹² Wá mbɔǵé akɔǵé nekwanchií, achyεge lé ji ngat? ¹³ Mbɔǵé enyú ákwaá abi délú bɔ́ nchye, dechyεge unó ulóuló mbaá baá nyú, ndé gepye ne Nte nyú yi alú né mfaánebuú alá chyéǵé Mendoó Ukpea mbaá bɔ́ abi áǵige ji?”

*Jisɔs apó ula uma ne Belsebɔb mfwa aló nchye
(Mat 12:22-30; Mak 3:20-27)*

¹⁴ Né gǵébe gefó Jisɔs aféré meló nchye ayi apyé mende fɔ álaá mbú. Meló yimbɔ aké atanege ji mmye mende yimbɔ alɔ manjɔ́ mejɔ́. Gejaméǵé bɔ́ bí awuú ndere mende yimbɔ ajóǵe mejɔ́ matye mawá ebwó meno. ¹⁵ Yémbɔ abifɔ aké, “Abuú aló nchye né menyamye bɔ́, élé Belsebɔb mfwa aló nchye ne achyéǵe ji uto nkawu ne ábuú aló nchye.” ¹⁶ Abifɔ akele meti mamua Jisɔs. Áǵí ji áké, “Pye ufélekpa ese déǵé, manlere nnó Eṣṓwɔ ne atóme wɔ.” ¹⁷ Jisɔs ákaá genó eyigé ebwó áféréǵe, ajɔ́ ne ebwó aké, “Yéndé melo ewé bɔ́ alá pó meko ama, éténéǵé. Mbɔǵé ula gepú ukaréǵé, uké umye ne ate utyage. ¹⁸ Mbɔntó ne élú ne danchɔmelo, mbɔǵé bɔ́ bí ákaréǵé aké ámyé ne ate gefwa jí géténéǵé. Njɔ́ mbɔ, gétúǵé enyú deke uto ba utanege mbaá danchɔmeló, ne nkáǵe mfére aló nchye. ¹⁹ Deké mférege aló nchye né uto bí danchɔmeló. Ndere enyú deké mbɔ, bɔ́ nyú áferege né uto bí wá? Ébyennó ebwó ambɔ́ alérege enyú nnó delu gyé. ²⁰ Yémbɔ, mbɔǵé élé utó bí Eṣṓwɔ ne mbuú aló nchye, kaáge nnó Gefwage Eṣṓwɔ gélo mé fá ne enyú.

²¹ “Enyú dekaá nnó, mbəgé meto muú akpomégé mmye ne unó bee mámbá gepú jíí, unó bíí uko ubée cháńéné. ²² Yémbə mbəgé muú yi atóo apwóo ji, achwəgé kpá ji ne umye, afəge nyé unó umye bíí ebí ji abó anéré metóo wuú wyé, akaré ne ajeé bíí.

²³ “Muú yi ashyagé manténé né depə ta, ébyennó atya lé déttí. Mbəgé muú ashyagé mampoó me nnó apyé bəó ákaá Esəwə, ébyénnó achə mbə élé utóo ba.

Meló nchye ayi akéré meso

(Mat 12:43-45)

²⁴ “Gepəgé meló nchye gélú nnó, gébégé atanégé muú né mmye akéne akélege melu mangbeé mmye né mmu mewaá. ‘Mbəgé alá ge melu wó, ajəge aké nkerege meso né mbaá yi ntané.’ ²⁵ Mbəgé akerege meso ne agegé nnó gepú yimbə gela gewa, ákwyé áshwa mé géjí, ²⁶ akerege, afé ase áló nchye abifə akénéama abi abóo apwóo ji, ákpé ájwólé mmu. Ne gefóo eyíge muú yimbə ábéé gebóo gépwo eyíge mbembe.”

Metóo megəmegə ewé wáwálé

²⁷ Jisəs ajóogé depə etí, mendée fə né mmu geluage bəó bimbə ado elúlú aké, “Metóo megəmegə elú ne mendée yi ábyené wə ne awéé wə ne mámbé jíí.” ²⁸ Jisəs akéré meko ake, “Géjamégé metóo megəmegə gélú lé ne bəó bí awúu mekomejóo Esəwə, ne apye nđeré aké.”

Bəó akélege ufélékpá

(Mat 12:38-42; Mak 8:11, 12)

²⁹ Nđere Jisəs ajóge depə tí gejamégé bəó áchwə chóme áwúu. Ne Jisəs ajóo ne ebwó aké, “Enyú njye eniné na debə. Dekelege me nléré enyú ufélékpa, yémbə yé uma nlérégé fó, wye lé ufélékpa ebi *Jona. ³⁰ Wyé nđere Esəwə abó apyé ufélékpa né mmye Jona manleré utó bíí mbaá bəó Nínene, mbəntó ne álerege nye né mmye Maá Nte

Mekwaá, ne njye eniné na négéne nye. ³¹ Bií unó mpa Esɔwɔ, mfwa mendée né melɔ Sheba ákwilege nye ashule bɔ́ njye enina ndo nnó ápye gabo. Néndé, atané nya kpaá tete ewu áchwó wú unó bi mfwa *Solomun áleré nya bɔ́ ne déngá. Kaáge ye nnó muú alu mbɔ né metɔ́ metɔ́ enyú ayi álérege mekomejɔ́ ne déngá apwɔ́ mfwa Solomun yémbɔ défyéé fɔ́ matu manwúge wó. ³² Bií mpa, bɔ́ Nineve ntó áshulege nyé ndo mbaá nje eníné fí gétúgέ ebwɔ́ abó awúu mekomejɔ́ Esɔwɔ ayi Jona abɔ agare ne ákwɔré matɔ́ bwó. Muú yichá alu fá nána ayi mekomejɔ́ wuú apwɔ́ ayi Jona, ne enyú dewuú fɔ́ ji.

Jisɔs alerege bɔ́ geɲgbóge menyammye

(Mat 5:15; 6:22, 23)

³³ “Muú álwégé fɔ́ étúléká ábele bíbí. Yé gesá akpáné fɔ́ akwéré ewú. Anjma ewú mfaá nnó bɔ́ ákpege mmu gepú ágéné mbaá. ³⁴ Ámé mekwaá álu eke étúlékáné né menyammye wuú meko. Mbɔ́ge amε jyé álú chánjéné, kaá nnó menyammye wyé meko abeé ne geɲgbó, ne mbɔ́ge amε jíí apó chánchá agene gemua mbaá meko. ³⁵ Muú abɔ mancheré chánchá agé nnó geɲgbó eyigé ji aferé nnó agene gépó fɔ́ lé gemua. ³⁶ Mbɔ́ge muú akwólégé geɲgbó wáwálé, ayi depɔ́ tíí délá pó né gemua, geɲwá jíí geko gebéε nyé pópó ndere mewé egénege né gemua.”

Jisɔs ashule ndo mbaá anleré mabe Esɔwɔ ne ekwɔ́ bɔ́ Farasi

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40)

³⁷ Ndere Jisɔs alú ajóge mbɔ, muú Farasi fɔ́ akú ji nnó ajyé anyé menyéé ne ji né gepú jíí. Ajye kpé ajwólé, ebwɔ́ álɔ manyé menyéé. ³⁸ Muú Farasi yimbɔ agégé nnó Jisɔs alɔ manyé menyéé ayi álá shwɔné amu wó ala meno mekpo fuú. ³⁹ Jisɔs aké ne ji, “Enyú bɔ́ Farasi dewya matɔ́ nchye ne usée. Néndé gepɔge nyú gélu eké muú ayi

ashwonege meso amo ne uchweri menyé, yémbə né mmu, abelege unó bi ji abɔ́ɔ́ né mati mabomabo. ⁴⁰ Ama jóó aké: Enyú delu ukenkené bɔ́ɔ́. Enyú dekaá f́ nnó Eṣɔwə yi akwyé meso genó ji ne akwyé ntó mmu wó? ⁴¹ Genó eyigé enyú débɔ́ɔ́ mampye gélú nnó, bóge genó eyigé gelu mmu bə akpáŋkpa menyéé nyú déchyé mbaá bɔ́ɔ́ gekpo. Éféé matɔ́ɔ́ nyú ntó ábé nyé pópó né depə deko.

⁴² “Utóŋkwa úlú ne enyú bɔ́ɔ́ Farasi. Enyú dekarege menyéé yi dékpáne né makɔ́ɔ́ nyú dékaré malú afya, déchyé Eṣɔwə melú ema. Yémbə depyé unó ebí úlú cho mbaá bɔ́ɔ́ ne dejinte mangbógé ne Eṣɔwə. Pyege ukpékpé unó bina. Yémbə délyage f́ manchye echye ewé enyú debə dechyege me.

⁴³ “Utóŋkwa úlú ne enyú bɔ́ɔ́ Farasi degboó mánjwólé malú ujwólé ayi énogé né mmu macha mmyemenene ne dekelege nnó bɔ́ɔ́ átámégé enyú ne énogé ne matóó gese.

⁴⁴ “Utóŋkwa úlú ne enyú, délu eké manome ayi álu bibi. Bɔ́ɔ́ ákéne mfaá ákaá f́ nnó ákpáne mbə lé getoó wə.”

⁴⁵ Jisɔs anérégé manjɔ́ɔ́ depə etí, Ménleré mabé Eṣɔwə ama aké, “Ménleré ójɔ́ɔ́ge mbə depə etíré na, ɔshye mbəntó esé.” ⁴⁶ Jisɔs ashúú ji meko ake, “Utóŋkwa úlú ntó ne enyú Ánleré mabé Eṣɔwə, enyú denerege bɔ́ɔ́ matuú ayi ánoó nnó ákpa, mánwó ebwó yé dachyé déwólé.

⁴⁷ “Utóŋkwa úlú ne enyú; enyú dékwyege manómé bɔ́ɔ́ ekpávé Eṣɔwə abi ante nyú abó áwané, yémbə deshya meko mejɔ́ɔ́ ebwó. ⁴⁸ Mámbye mbə enyú degame mbə lé ante nyú né unó bi ebwó ábó ápyé. Áwá bɔ́ɔ́ ekpávé Eṣɔwə, nána dékwyege manome bwó. ⁴⁹ Eṣɔwə mfwa déŋgá né gétú eyigé mbə aké, ‘Ntome nyé ebwó bɔ́ɔ́ ekpávé ne áŋgbá bá. Ebwó áchyége nyé gentəgé bɔ́ɔ́ ba bimbo efwyale ne áwáne nyé abifo.’ ⁵⁰ Elé nje eníne na ne Eṣɔwə agíge nyé ebwó gewu eyigé bɔ́ɔ́ ekpávé bíí, abi bɔ́ɔ́ áló manwáne

te mme yina aló úla, kpaá te nána. ⁵¹ Álo nyé mángii manoó mewené Ebel ákwóné ami Sakariya ayi ebwó áwáné ji né mmu echa upé Esòwò, metòmetò geluó eyigé ápye upé ne melu ewé bòó alá kpéné tametame. Ngarege enyú wáwálé nnó Esòwò alo nyé mángígé nje eniné na gewugé bòó abi áwané.

⁵² “Utónkwa úlú ne enyú Ánleré mabé Esòwò. De-bí egbógóló menómbe ewé muú akoógé ne akaá Esòwò. Enyú ambòó dékélégé fò mankoó wyé dekaá uchánchá bii, wyembo ntó ne dégbéé bòó abi akelé gé mankoó wyé.”

⁵³ Jisòs anéré gé uno ebi manjòó, eké ewyage atané dafye, Ánleré mabé Esòwò ne bòó Farasi áshulé ji mmye, ágíí ji bò nkwé ne gejamé gé depò nnó áwú ewé étánege nye ji meno.

⁵⁴ Ágige ji mbò nnó akwegé nekwené menó ne ebwó amamá ji mechò mmye.

12

Muú akaágé bwóle fò Esòwò

(Mat 10:26, 27)

¹ Ndere Jisòs alú jòoge depò eti, gejamé gé bòó áchwò nò ji mme, ájá eké ushye te ánmérege ate. Jisòs abwolé kpé ushu ne baá utòó bíí aké, “Sege gébé ne gepò eyigé bòó Farasi * áwya, álu lé bòó dembwólé. ² Kaáge nnó genó gefò gépó eyigé ákwéré gé gejí, bòó alá géné nye ne eyigé ábigé ntó géjí bòó alá kágé nye gépó. ³ Ébyennó, depò deko etiré enyú dejòoge lé né metòó utuú, áwúu nyé dé tí bíí gbòó. Ne depò etiré enyú degbe gepú dejòoge geju, bòó ako áwúu nyé dé tí.

Muú ayi débòó mamfò lé Esòwò épófò mekwaá

(Mat 10:28-31)

* 12:1 Elú wáwálé nnó: Gepò eyigé bòó Farasi ne bòó Sadusi getené mbaá *Yis.

⁴ “Ajeé ba, ngarege enyú nnó défógé fó bɔ́. Ákágé wá lé muú wáne ne ákágé pyé esé genó eyigéchá. ⁵ Ngarege nyé enyú muú yi debɔ́ mamfo. Fóge lé Ɛsɔwɔ ayi awagé muú, alú wyá uto mamfúmé muú yimbɔ né mewɛ ɛwé élá nómegé. Ngarege enyú wáwálé nnó ji ne alú muú ayi debɔ́ mamfo.

⁶ “Pɔ enyú dekaá nnó akpóo baá denywɔné átá ne ŋka eyi élá fuú yé genó wó. Yémbɔ Ɛsɔwɔ abya ye maá enwyóné ama wó. ⁷ Ne enyú, Ɛsɔwɔ akaá mpa déŋkaaré mejwe eti délú yéndémuú nyú mekpɔ. Dechyegé geme genyú ɛfwyale néndé deŋeá geme né mbe ushuú Ɛsɔwɔ dépwɔ ekwó denwyɔné.

*Muú ayi áfyéé metɔ́ ne Kras ne ayi ashya ji
(Mat 10:32-39; 12:32; 10:19-20)*

⁸ “Ngarege enyú nnó yéndémuú ayi ágárege gbóŋŋónó né mbe ushu bɔ́ nnó alu muú wa, Maá Nte Mekwaá ntó akamege nyé né mbe ushu makiénné Ɛsɔwɔ nnó muú yimbɔ alu awuú. ⁹ Yémbɔ, yéndémuú ayi áshyágé né mbe ushu bɔ́ nnó akágé me, nshyaá nyé ntó ji né mbe ushu makiénné Ɛsɔwɔ.

¹⁰ “Génó géma eyigé débɔ́ mankaá gélú nnó, Ɛsɔwɔ akage jiín-te gabo muú ayi ájɔ́ge mejɔ́ mebomebo ne Maá Nte Mekwaá, yémbɔ muú ayi ájɔ́ge mejɔ́ mebomebo ne Mendoó Ukpea, Ɛsɔwɔ ájígé fó nte gabo wuú.

¹¹ “Kaáge nnó gébé gékwónene nye eyigé ápyéne enyú muú ama ama mánjye téne unɔ́ mpa né macha mmyemenene, ámage sé enyú nnó dé-téné mbe ushu afwa melo ne bɔ́ góména. Gébé eyigémbɔ gekwónégé, désomé-gé fó nnó depye nyé nnó ne dépoó geme genyú, ye nnó dejóge nyé nnó. ¹² Né gébé eyigémbɔ, Mendoó Ukpea é-gárege nyé enyú genó eyigé débɔ́ manjɔ́.”

Nekanémejɔ́ geken-kénégé mfwa

¹³ Ndere Jisṓs abó achyége baá utṓó bií majyée na, muú fṓ né mmu ekwṓ bṓó ajṓó ake, “Ménleré, gáré meṣmṓ wa akáré geteéé nte sé achyé eya.” ¹⁴ Jisṓs akuú ji aké, “Mejeé, waá ake me mpáné bṓ mpa nyú ne nkáré geteé genyú?” ¹⁵ Abwṓlé, ajṓó ne bṓó ako aké, “Sége gébé, ekagé dénéré matṓó né unó mme dṓó, néndé, geṣwágé muú gepṓ fṓ lé né unó bi ji awya. Yé ábé lé ne gefwa nnó?”

¹⁶ Jisṓs ajṓge mbṓ, ató ebwṓ nekanemejṓó ake, “Mfwa fṓ abó alu ayi awyá mekṓó wuú ewé élmé menyeeé dṓó. ¹⁷ Agíí geme jíí ake, ‘Mpye nyé nnó? Mpṓ sé ne melú ewé mbélégé menyeeé wa. ¹⁸ Ewyage ake, ‘Genó eyigé mpye nyé gélu nnó.’ Mmu nye utó ba, ntené ebi uṣea; mbélége nyé menyeeé ne mbwé menyeeé wa meko efeé. ¹⁹ Mpyegé mbṓ, njṓge nyé ne geme yá nnó nana nnyé gbée mmye. Nwya gejamé menyeeé ayi nnyeeé né gejamégé aṣme. Njye nyégé, nnyúgé mmṓó ne nnyégé geṣwá.’ ²⁰ Ndere áférégé mbṓ, Eṣṓwṓ akuú mende yimbṓ ake, ‘Wṓ geṣkenegé muú áséle geṣwá jyé ne utuú bína ne unó byé ebi ṓbelé, ulá nyé ebi wa?’” ²¹ Jisṓs aké ne ebwṓ, “Wyé na ne epyé nyé ne muú yi akélégé unó uko nnó ubé ebií ayi alá akélégé unó ebi mampye depṓré Eṣṓwṓ.”

Jisṓs alerege nkane debṓó mambé ne Eṣṓwṓ ne unó mme

(Mat 6:24-34)

²² Jisṓs anérégé aké ne baá utṓó bií, “Ndere elúmbṓ, ngarege enyú nnó dechyégé fṓ geme enyú efwyalé mankelé genó eyigé dényé ne mandeé ayi défyeeé nye. ²³ Kaáge nnó geṣwá enyú geṣeá gepwṓ menyeeé ayi dényeeé ne menyammye enyú aṣeá apwṓ mandeé ayi défyeeé. ²⁴ Pége denywṓné, detí depené menyeeé, déferege ne débélégé mbwé. Dépṓ ye ne malu ayi débelege menyeeé, élé Eṣṓwṓ ne achyége déti menyeeé. Ne enyú deṣeá dṓ né ame Eṣṓwṓ depwṓ denywṓné. ²⁵ Déchyégé geme nyú efwyale,

ndé muú nyú ayi mesóme wuú ekáge gbée yé bií uma né ayme ayi Esɔwɔ achyé jí nnó débélé fá mme? ²⁶ Epyé nnó ne ji amyé mambé ne unó uko ebi úchyége ji geɲwá, ayi álá kaágé pyé ye ekéké genó ewéna? ²⁷ Pége dégé unɔ́ mewaá ebi úkome ukoó ulóúló ndere úwéné, úpyé f́ utɔ́, ukwyége ye mandeé. Yémbɔ ngarege enyú wáwálé nnó ye Mfwa *Solomun ayi abó awyá unó uko, apó ye ne nkú ayi alomé akwɔné ukoó ebi unɔ́ bina. ²⁸ Mbɔgé Esɔwɔ achyegge bya mewaá bina ukoó ulóúló. Bya ebí fina úlú ube geyá úgbó atuú áfyé mewε, deféré nnó ákáge chyéé f́ enyú mandeé apwɔ ndere ji apele bya mewaá? Metɔ́ ewé enyú defyéé ne Esɔwɔ éɲené kpaá épwɔ amu. ²⁹ Ebege mbɔ, dechyége f́ geme enyú efwyale mankélégé genó eyigé dényéé ne eyigé dényúu nyé. ³⁰ Élé bɔ́ bi álá kaágé Esɔwɔ ne áchyége geme bwó efwyale yendegébé mankélégé unó bina. Kaágé nnó Nte nyú Esɔwɔ akaá me nnó debɔ mambe ne ubi uko. ³¹ Ne myége mange meti ewé Esɔwɔ abéé mfwa nyú, dépyége mbɔ, achyegge nye enyú unó bina uko.

Ekáge muú abya Esɔwɔ gétúgé unó mme

(Mat 6:19-21)

³² “Baá ba, défɔ́gé, ye lé délá déja wó, Ata Esɔwɔ ajya mé enyú nnó dényéé geɲwá né mmu gefwa jíí. ³³ Kpóge unó bi déwya uko, déchye ɲka yimbo mbaá ubyá bɔ́. Kelege úba ebi ulá chógé, ewéna eléré nnó debéle gefwa genyú né mfaánebuú mbaá yi genó gélá kaáge ta. Yé menjó álá kaágé jó, ye ukye úla kaágé nyé. ³⁴ Kaáge nnó mbaá ayi muú ábélege gefwa jíí, eféé ntó ne metɔ́ wuú ebée.

Bɔ́ Kras abó mangilé ji

³⁵ “Kpómege mmye lwege mawe álúli, ³⁶ dégíle ndéré bɔ́ ágíle nte bwó nnó akéré meso né epaá neba ewé ji ajoyé. Akérégé meso adogé menómbí ákáge néne ji éwu ténéténé. ³⁷ Éfwó élú né baá defwé abi nte bwó akérégé

meso, ábánege ebwó peé! Ngarege enyú wáwálé nnó, akpomege nyé mmye, agaré ebwó nno ájwólé ka ji akpá menyéé achyé ebwó ányé. ³⁸ Éfwó élú né baá defwé abi mbɔgé mbɔɔ gepú achwɔgé, ye ne metɔɔ utuú ye gejoyéyégé bí, ábánege ebwó peé.

³⁹ “Kaáge nnó mbɔgé mbɔɔ gepú akaáge gébé eyigé menjó achwɔɔ gyá nyé geji akpé mmu, mbɔ ajwólé abame géjí nnó menjó akáge achwó agyá akpé mmu. ⁴⁰ Enyú ntó kpómege mmye, gétúgé Maá Nte Mekwaá akerege nyé meso né gébé eyígé délá dékágé.”

Baá defwé abo mampye matɔɔ bwó chánchá
(*Mat 24:45-51*)

⁴¹ Pita akuú Jisɔs aké: Átá, “Ɔtó mbɔ nekanémejóɔ eni né eta esé waá mbaá bɔɔ ako?”

⁴² Ata ama ló mangaré ebwó ake, “Bege ndere maá utɔɔ ayi awyaá denɔa, apye utɔɔ bií chánchá. Nte wuú alyaáge ji ne baá defwé abifo nnó apélé ebwó, achyege ebwó menyé chánchá né gébé gelógéló. Maá utɔɔ yiná alu ndé gefɔgé muú? ⁴³ Galógáló abesé nye ne maá defwé yimbo, gébége nte wuú akérége meso agéne nye nnó ji apye utɔɔ bií chánchá. ⁴⁴ Ngarege enyú wáwálé nnó nte wuú abelege nye ji ndere muú kpaá né unó bi ji awyaá uko nnó apélé. ⁴⁵ Ne mbɔgé maá utɔɔ yimbo abege ayi áwyaá gepɔ gebogebo, ajóge nye ne geme jíí aké, ‘Nte wa abelege nye dɔɔ ne achwó,’ ne alɔ nyé mantúlégé baá defwé abifo, andée ne ande ne manyéégé menyéé ne manyúgé mmɔɔ te mapyéne ji. ⁴⁶ Mbɔgé apyége mbɔ, nte maá utɔɔ yimbo achwɔ kwó nye ji neɔméné gébé eyígé ji álá kaá nnó achwó wó. Abanége ji mbɔ, achyege nye ji gekpékpé efwyale ewé ebɔɔ epwɔɔ amu nnó ájyé ábáné bɔɔ ubée

⁴⁷ “Maá defwé ayi akaáge genó eyígé nte wuú akélege nnó ji apye ne álá pye géjí wó, nte wuú agarege nnó ábwólé

ji ula ádó chárjéné. ⁴⁸ Mbɔgé maá utɔ́ alu ayi apyegé gyé né mechó ewé akpáne matúlé, yémbɔ élé alá kaá genó eyígé nte wuú akélege wó, ajií matúlé ájámé. Enyú debó mankaá nnó muú yi áchyegé ji gekpékpégé genó, ji ne ame mako apéle. Muú yi áchyége ji genó eyígé mbó, ji ne áchérege ji chárjéné.”

Mekomejɔ́ Jisɔs achwó ne mawámé épɔ́fɔ́ nesɔ
(*Mat 10:34-36*)

⁴⁹ Jisɔs ama jɔ́ nnó, “Nchwó né mme yiná manlweé mewé, ne mbɔgé ébó élo mé manlúlé, mbó metɔ́ éǵɔ́ me. ⁵⁰ Áfyé nyé me né efwyale wyé ndere áfyé muú mmú nnyi nnó awó manaá Esɔwɔ. Wyé kpaá depɔ́ etí dékogé ne metɔ́ wa ékwené.

⁵¹ “Enyú deféré nnó nchwó fá mme mámpye nnó bɔ́ ábé nesɔ ne ate? Kaáge nnó nchwɔ́ lé mampye bɔ́ áfá mbwa ne ate. ⁵² Lo nána ɔ́jyégé mbe, bɔ́ ábégé makpó áta né ulá gepú, ákárege nyé, álé ábéé nyé né égbé wá, ápea áshyá nyé me. Mbɔgé ápea álú égbé wá, áléé áshyá nyé me. ⁵³ Nte ashya nyé manwú mechó ne maá wuú ayi mende, maá ayi mende ntó ashya nyé manwú mechó ne nte wuú. Mmá ashya nyé ewé maá wuú ayi mendée, maá ntó ashya nyé ewé mmá. Ŋmogétá ashya nyé ewé mendée maá wuu, mendée maá wuú ntó ashya nyé ewé ŋmogétá wuú.”

Muú abó mancheré akaá ndere ji atené ne Esɔwɔ
(*Mat 16:2, 3*)

⁵⁴ Jisɔs ama jɔ́ ne ekwó bɔ́ aké, “Enyú degégé gekó yendégébé géké génywérege dejɔ́gé deké, ‘Manaá achwɔ́ kwé. Ne akwene ntó.’ ⁵⁵ Yéndégébé degégé nnó, ‘Gefwene nebá gélé chwó’ dekaá nnó genɔ́me gechwɔ́ jyá. Ne mbɔntó ne ébéé. ⁵⁶ Enyú bɔ́ dembwólé, ndere dépéle mfaá ne mme délóo ndere bií ubé nyé. Epye nnó ne enyú delá géné unó bí Esɔwɔ apyé mbɔ́ né gébé eyí?”

Kwye depo ne muú mawámé wyé

(Mat 5:25, 26)

⁵⁷ “Enyú ambóó dekágé fére fó, dékáa genó eyí gélú cho eyígé débóó mampye? ⁵⁸ Mbogé muú nyú abogé efwyale ne muú mawámé wuú, ne muú yimbó ajyege kpo ji né eso, abo mankwó ji mata nnó ajá mechó ewémbó meso ndere ebwó alú jyéé jyéé. Ébégé alá pyémbó wó mbóó ujwóó ajye nyé ne ji mbaá mémpané mpa. Ne mempané mpa afye ji né amú bóó bó nku, ne bóó nkú áfyéé nye ji deno. ⁵⁹ Ngarege enyú nnó, átánégé nyé deno etirémbó kpaá te ákwóle ujwóó bimbó uko.”

13

Kwóré metóó wyé ne opó mbogé mbó fó wó ogbó

¹ Né gébé eyigémbó, bóó áchwó gáre Jisós mechó fó ewé ebó epyéé ne bóó Galilíí fó. Ndere ebwó ápyé ure, Palet Gómena né Rom, ató bóó nnó áwá ebwó. Ájyege áwá bóó bimbó ne manoó bwó macho ne amí menya eyí ápyé ure. ² Jisós awúgé mbó agií aké, “Déferé nnó bóó abi ágbó mbó, élé ápyéé ubeé ápwóó bóó Gálilíí abifo? ³ Erófó mbó. Ngarege enyú nnó: Mbogé délá *kwóré matóó nyú wó, denííge nyé geme nyu geko nka ama. ⁴ Tége genó eyí gépyé né meló Silóm. Enyón ekwé éwá bóó nekwuneáléé. Déferé nnó bóó bí ágbó mbó, élé ebwó ápyéé ubeé dóó ápwóó bóó Jerosale abifo? ⁵ Erófó mbó. Ngarege enyú nnó, Mbogé delá kwóré matóó nyú wó, denííge nyé geme nyu geko nka ama.”

Nekanémejóó genóó eyí gélá wómé

⁶ Ne Jisós agaré ebwó nekanémejóó eni ake, “Mende fó abó ape genóó *gefó né mekwóó wuú, gébé gékwónégé ajye

* ^{13:6} Elú wáwálé nnó: Genóó eyige mende yimbó apéne akuú geji *fig.

pe nnó genᵔᵔ eyigémbᵔ gewᵔ ne ji akyé umpomé ne ye géma agé wᵔ. ⁷ Né gébé eyigéfᵔ, ajᵔᵔ ne muú utᵔᵔ wuú aké, ‘Aᵔmᵔé álé mbᵔᵔ aléé ayi nchwᵔᵔᵔ mankyé umpomé fá né genᵔᵔ eyi ne ye gefᵔᵔ ngéné. Ke géjí gékwé, géfᵔᵔ mbaá detú.’ ⁸ Muú utᵔᵔ aké, ‘Atá, nne wᵔ mmye, ma lyaá géjí gébé né ᵔme néma. Nchome nyé ula bií ngyá, ngbele ujwaá wyé. ⁹ Mbᵔᵔgé ᵔme néchá gewᵔᵔgé elᵔ, gélagé wᵔ wᵔ ᵔkágé ké geji ᵔᵔmᵔé mme.’ ”

Jisᵔᵔ apye mbwéré mendée alᵔ mankene né bií uwyaá

¹⁰ Bií uwyaá bᵔᵔ Jus fᵔ úkwᵔnégé Jisᵔᵔ abᵔ alerege bᵔᵔ né mmu echa mmyemenene. ¹¹ Mendée fᵔ abᵔ alu éféé, ayi melᵔ nchye ájyálé ji gempyᵔ, ála ke pyᵔpyᵔ. Ameé né aᵔme nekúuneáléé ne akágé nyaá mmye aké cho. ¹² Jisᵔᵔ age mendée yimbᵔ, akuú ji ne aké ne ji, “Mmá lo nána ᵔjyégé mbe nemée néé nébyé.” ¹³ Ajᵔᵔge mbᵔ aneré ji ebwᵔ mmye, téné téné mendée yimbᵔ atᵔᵔ, anyaá mmye atené cho, alᵔ mamfégé Eᵔᵔwᵔ.

¹⁴ Muú kpaá né echa mmyemenene agégé nnó Jisᵔᵔ apye mendée yiná atᵔᵔ bií uwyaá bwᵔ, metᵔᵔ éᵔᵔ ji. Alᵔ manwégé bᵔᵔ aké, “Ndᵔᵔ élú ékéné eyí bᵔᵔ ápye utᵔᵔ. Chwᵔᵔge lé né ndᵔᵔ yimbᵔ nnᵔᵔ ápye enyú detᵔᵔ. Muú amagé chwᵔᵔ sé né bií uwyaá.” ¹⁵ Átá Jisᵔᵔ aké ne ji, “Enyú bᵔᵔ dembᵔólé! Yéndé bií uwyaá, yéndémuú nyú, akágé ná mpᵔ wuú nnᵔᵔ ajyé ányú manaá? ¹⁶ Mechᵔᵔ ewé mendée yina élú nnᵔᵔ alu mpyáne Abraham, ne danchᵔmelᵔ afye ji né efwyale né aᵔme nekúuneáléé. Épᵔ galᵔgalᵔ nno áféré ji né efwyale bií uwyaá?” ¹⁷ Jisᵔᵔ ajᵔᵔgé mbᵔ, bᵔᵔ mawámé bií mmyé égbᵔ ebwᵔ yémbᵔ gejamégé bᵔ álú ne nechᵔchᵔ né ufélekpá ebi Jisᵔᵔ apyéé.

Nekanémejᵔᵔ mbwé ayi ákuú ji Mᵔᵔta
(*Mat 13:31, 32; Mak 4:30-32*)

¹⁸ Ne Jis̄s agií gemε jií aké, “Gefwage Ε̄σωω gélú m̄b̄o nnó? M̄mege ná geji ne ndé? ¹⁹ Gélú nkane mbeé mbwé ayí ákuú m̄osta, eníné muú ab̄oó apené né mekoó wuú. Néchígé, n̄ewé, n̄ébw̄olé gekp̄ék̄p̄égé gen̄oó ne denyw̄oné déténege anyua bwó wyé.”

Nekanémej̄oó Yis

(Mat 13:33)

²⁰ Jis̄s ama gíi gemε jií aké: “M̄mage m̄éε na gefwage Ε̄σωω ne ndé? ²¹ Gelú ntó nkane yis uka ebi upye br̄ed amualé ebi mendée ab̄o achwaré ne gejamégé flawa abelé kpaá te flawa meko amuále.”

Menóm̄b̄i mamk̄pe né geḡwá eyí gélá gebyéé élú m̄ámálé

(Mat 7:13, 14, 21-23)

²² Jis̄s alú kéne ajye né Jerosalε. Ndere ajyé, akoge malóm̄aló, alerege b̄oó mekomej̄oó Ε̄σωω. ²³ Muú f̄o agií ji aké, “Ata, b̄oó bií ányéé nyé geḡwá eyí gélá gébyéé áb̄éé nyé élé gachyé?”

Ne Jis̄s aké ne b̄oó ako, ²⁴ “Enyú myége lé mamk̄pe né menóm̄bi ewé élú m̄ámálé nnó depó. Néndé ngarege enyú nnó gejamégé b̄oó ámuáme nyε mamk̄pe, ne metí éb̄é nyε. ²⁵ Gébé gékw̄onege nyε, eyí gé m̄b̄oó gepú akwilege ka, agbé menóm̄bi. Gébé gé agbégé ewú, enyú bí délaá dafye denóme nyε menóm̄bi dekuú nnó, ‘Ata, néné εsé menombi.’ Ne aj̄oge nyε ne enyú aké, ‘Nkágé f̄o mbaá yi enyú detané.’ ²⁶ Enyú delo nyε manené m̄myε deké, ‘Pó εsé deb̄oó dejw̄olé mbaá ama ne w̄o, denyé menyéé, denyú m̄m̄oó? Pó oó óchwó né melo sé ogarege b̄oó mekomej̄oó Ε̄σωω?’ ²⁷ Yémb̄o ashúge nyε enyú meko nnó, ‘Ngarege enyú, nkágé f̄o mbaá yi détané. Kwilege me ushuú. Enyú dekene depye nchye!’ ²⁸ Ne degene nyε Abraham, Asek, ne Jak̄ob chónchó ne b̄oó ekp̄áv̄é Ε̄σωω ako ndere ájw̄olé mbaá ayi Ε̄σωω ágbarége gefwa jií, enyú delile nyε, ne

denyee mánéné ne matóo usó. ²⁹ Né gébé eyígembó bóó átánege nye né umé malo mme mako, manye gefwa eyigé Esowó ágbárege. ³⁰ Kaáge nnó bóó fò abi anóge mbó ebwó, álaá nye bó apó mpa ne bóó abi álu bó apó mpa álaá nye afwa.”

³¹ Wyé né gébé eyígembó, bóó Farasi fó áchwó garé Jisós aké, “Kwélé fa chó geba eyigéchá néndé Mfwa *Heród akelege manwá wó.” ³² Jisós aké ne ebwó, “Chóge dégaré muú defyá yimbó nnó, ji akaá nnó mferege aló nchye fina mmage mpye bóó mamée átoó ne wyémbó ne mmáge pyé geyá. Fí ndó élé ne nnérege utó ba. ³³ Yémbó yelé mbó njóó, mbó manlyá fina njye Jerosale, nkene neke geyá ne ndó epéa. Élómé fò nnó áwá muú ekpávé Esowó né mbaá yichá ékosé né Jerósále wó.”

*Jisós asomége Jerosale
(Mat 23:37-39)*

³⁴ Jisós aló mánsómégé ake, “E é Jerosale, E é Jerosale, dewane bóó ekpávé Esowó ne detome abifó ne mataá, bóó dentóo abi Esowó atómé eta nyú! Mmua mé ndó ndó ne ndó, manyweré enyú nkwere nkane mekwó akwérege baá bií, yémbó enyú dékélégé fó. ³⁵ Gége yé nnó, melo nyú éla mé mábómé. Ne ngarege enyú nnó, elo fina ejyégé mbe, enyú démágé gésé me kpaá te bií ebi enyú dejóge nye nnó, ‘Mejé ébé ne muú ayi achwóó né mabó Atá!’ ”

14

Jisós ama pye mende fò atóó né bií uwyaá bóó Jus

¹ Né bií uwyaá ebifó, Jisós ajye nyé menyee né gepúgé mende fò. Mende yimbó abó alu muú kpaá bóó Farasi. Ndere Jisós alú éféé, bóó ápéle ji chwechwe, nnó ágé genó eyíge ji apye nye bií bimbó. ² Éféé mende fò ayi uká ne amu úmualé, abó atené mbe ushu Jisós, ³ Jisós agíí bóó Farasi ne

Ánleré mabé Ɛsɔwɔ abi álú ntó eféé aké, “Ɛbé esé egaré nnó muú akage pye muú nemée atóó né bií uwyaá?” ⁴ Yémbɔ ebwó akeré ye ji meko wó. Ne Jisɔs agbaré mende yimɔ apye ji atóó, agaré ji nnó ajyé. ⁵ Ɛké éwyage Jisɔs agií ebwɔ aké, “Mbɔgé muú nyú fɔ ne maá wuú akwegé né gepyé gé manaá bií uwyaá, ye élé mpɔ wuú ne akwené, muú yimɔ anyó gé wáwá akpé mmu aféré ji?” ⁶ Nkwé yiná apwɔ ebwó amu, apye ebwó ála bɔmbɔ.

Ɛsɔwɔ aklege lé muú yi alá bwé gé mmye ne ayi anéne manɛ

⁷ Jisɔs agé gé nnó bɔ́ɔ́ abi á́lɔ́ b́wɔ́ epaá, áchwóge ájyá lé malu ujwólé malómáló, agaré ebwó nekanémejɔ́ eni aké: ⁸ “Yéndegébé ákugé muu né epaá neba ajwólé lé né melu ewé bɔ́ɔ́ ako ájwólege. Akelégé fɔ́ melú é́nó gé. Mbɔgé ɔ́jwólé gé wyé, ékágé bé nnó ákuú mbɔntó muú yi apwɔ́ wɔ. ⁹ Gébé gé muú yimɔ achwó gé, mbɔ́ɔ́ epaá agarege nyé wɔ nnó, ‘kwílé melu ujwólé ewe, muú kpaá ajwólé.’ Mbɔgé épyé gé mbɔ ɔ́jwólege nyé né melú ewé é́lá pó ne é́nó gé, éféé mmyé égbóo nyé wɔ. ¹⁰ Yéndegébé ɔ́jyegé epaá, jwólé né melu ewé é́lá pó ne é́nó gé. Gébé gé muú yi alɔ́ wó epaá achwó gé gé wó éféé, ajɔge nyé ne wɔ nnó, ‘Mejeé wa, kwílé fá chɔ́ jwólé né melú é́nó gé.’ Gébé gé épyegé mbɔ ɔ́be nyé ne é́nó gé né mbe ushu bɔ́ɔ́. ¹¹ Wyémbɔ ne Ɛsɔwɔ áwane nyé muú ayi ábwege mmye gelu ne ábwege nyé lé ayi alá léré gé mmye.”

¹² Jisɔs ama jɔ́ɔ́ ne mbɔ́ɔ́ epaá yi akuú ji aké, “Yéndegébé ɔ́ké ɔ́pye epaá, ɔ́kugé fɔ́ wyé lé ajeé byé, aɔ́mɛ́ byé ne bɔ́ɔ́ ula gepú byé. ɔ́kugé fɔ́ wye lé afwa melɔ́ gétú gé ebwó ákágé kuú nyé wɔ ntó né ewu b́wɔ́ epaá. Ápyegé mbɔ áshúge wɔ galógáló ayi ɔ́pyé eta b́wɔ́. ¹³ ɔ́ké ɔ́pye epaá, kuú lé bɔ́ɔ́ gekpɔ, ubwéré, ukókóré bɔ́ɔ́ ne abi amɛ́ nónómé. ¹⁴ Mbɔgé ɔ́pyegé mbɔ, ɔ́be nyé ne metɔ́ɔ́ megɔ́megɔ́ gétú gé bɔ́ɔ́ bimɔ́ ákágé shúu fɔ́ galógáló ayi ɔ́pyé eta b́wɔ́.

Galógáló wyé atanege nyé mbaá Ɛsɔwɔ né gébé eyíge bɔ́ abí álu cho ákwílege nyé né negbo.”

Nekanéme ɔ́ ɛpaá neba
(Mat 22:1-10)

¹⁵ Nɔ́re Jisɔs aɔ́ge mbɔ, muú fɔ ama ayí abó anyéé menyéé ne jì akame ake, “Wáwálé galógáló alu ne muú yí anyéé nyé menyéé né mbaá ayí Ɛsɔwɔ ágbárege gefwa jíí.” ¹⁶ Jisɔs awúgé mbɔ, alɔ mangare jì abya aké, “Né gébé gefɔ mende fɔ abɔ apye gekpékpége ɛpaá, akuú gejamége bɔ́. ¹⁷ Gébé gékwónége, ató maá defwé wuú nnó aɔ́yé agaré bɔ́ bì jì akuú bɔ́ ɛpaá nnó, ‘Áchwó ɛpaá échwó lɔ.’ ¹⁸ Aɔ́yégé, agé muú ama ama ne yéndémuú alɔ mandoré úbómeno agare wyé ewú. Muú ayí mbe aké, ‘Wyé náná ne nnamé mekɔ́ wa nkelege manjye gé ewú. Chó gáre nte wyé nnó ekagé asó metɔ́ nnó nchwɔ ɛpaá wuú wó.’ ¹⁹ Ama jýé gé ayífɔ, mende yimbɔ ntó aké, ‘Wyé náná ne nnamé mɔ́ eyí ekyá makɔ́ efya, nlu mé téné manjye muá éjí wá epyé utɔ́. Nkpa enyú geká, ekage désó metɔ́ nnó nchwɔ wó.’ ²⁰ Ama jýé gé ayífɔ, mende yimbɔ ake, ‘Wyé náná ne mbané mendée wa gétú eyige na nchwó fɔ.’

²¹ “Maá defwé yimbɔ akérége meso, agaré depɔ́ etíré na deko mbaá nte wuú; ayí akuú ɛpaá, ne aké awuú mbɔ metɔ́ ɛsɔ́ jì dɔ́. Ama tó maá defwé wuú aké, ‘Chó né metɔ́ melɔ ne anɔ́ mati ayí kókó ne ayí kpakpa, ɔ́kuú ubwéré, abí amɛ nónómé, ukókóré bɔ́ ne abí gekpɔ́ nnó achwó gepú ya.’ ²² Maá defwé aɔ́yégé, akeré meso aké, ‘Ata mpye mé nɔ́re ɔ́ɔ́ ne gepú gélu danbé.’ ²³ Nte wuú, ama gáre jì aké, ‘Chó náná né baá malɔ ne bɔ́ dachi ako ne mati ayí kókó, ɔ́garé bɔ́ áchwó ápyé gepú yá gégbé. ²⁴ Kaá nnó bɔ́ bì mbó nkuú mé ebwó, áshyá manchwó ye muú ayí áfwórege menyéé wa ayí ntyéé apó.’ ”

Gefɔ́ eyigé muú abɔ́ mamkpomé mmye mambé ménkwólé Jisɔs

(*Mat 10:37, 38*)

²⁵ Ndere Jisɔs ama lo manjyégé neke níí, gejamége bɔ́ ákwólege ji. Éké éwyage atené, abwólé ushu, ajɔ́ ne ebwó aké, ²⁶ “Muú akágé bé fɔ́ ménkwólé wa mbɔ́gé alá agboó ne me apwó mmá wuú ne nte wuú ne amá agbógé ne me apwó mendée wuú, baá bíí ne aɲmé bíí. Ne amá agbógé ne me apwó gеме jíí. ²⁷ Muú akágé béfɔ́ ntó ménkwólé wa mbɔ́gé alá kamé negbo akpá ejíí gekwa akwólé me ne gej́ wó.

²⁸ “Mbɔ́gé muú nyú ama ashuú mantené enyɔ́ɲ, abó kpé mbe ajwólé, aféré chánchá meno ɲka eyi gepú eyigémbo genyé nye ne akaá wa abe nyé ne ɲka eyi ekwanege manéré géjí? ²⁹ Mbɔ́gé alá féré mbɔ́ wó, ébé nyé nnó anérégé fɔ́ gepú eyigémbo, atenege nyé lé nébómé, bɔ́ bi ákóoge efeé ágegé nebómé eniné mbɔ́, álo manjwáné áke: ³⁰ ‘Gé muú yi aké atenege enyɔ́ɲ, épwɔ́ ji.’

³¹ “Ékáge bé nnó mfwa ajye myé bee ne mfwa ayifɔ́. Mbɔ́gé akwilege manjye, gé nnó Mfwa ayifɔ́ achwɔ́ ne bɔ́ gejamé abi apwɔ́ abíí né malú ápéa, apye nnó? Nnó abó kpé mbe ajwólé ne bɔ́ bíí aféré wa ákáge myé nyé bee ne bɔ́ bimbɔ́? ³² Mbɔ́gé agegé nnó úpwɔ́ nye ebwó, aferege nyé bɔ́ ató nnó ajyé ábáné mfwa yimbɔ́ ndere alú tete, akwó ji mata nnó ágáré élé genó eyígé ji akélege nnó ebwó áchyé ne álya ebwó ábé né nesɔ́. ³³ Wyé na ntó ne enyú debɔ́ mamkpomé mmye.” “Muú akágé bé fɔ́ ménkwólé wa mbɔ́gé alá kámé mánlyá unó uko wó.

Mechó menkwólé Jisɔs ayi atɔ́ getɔ́

(*Mat 5:13; Mak 9:50*)

³⁴ “Mega élú genó gelógéló ne mbɔ́gé mega élá pó sé ne ugo bíí, ápyéé mbɔ́ nnó ne ugo bíí ukéré? ³⁵ Efúlé sé genó. Muú akágé gbée fɔ́ éwú né mekɔ́, yé ama áchwáre

ne ujwaá ne ágbè né mekɔ́ élómé fɔ́. Ágbéle lé éwú gbéle. Muú yi awyá matu áwú.”

15

Nekanémejɔ́ egɔ́mɔ́me ewé enomé

(*Mat 18:10-14*)

¹ Bii uma ánselé ñka makpo ne abifo abi ápyéé ubeé, áchwɔ́ mánwú mekomejɔ́ Jisɔ́s. ² Ne bɔ́ bi akúu ebwɔ́ Farasi abi áferé nnó álú cho né ebé Eɔ́wɔ́ ne *Ánléré mabé Eɔ́wɔ́ ágégé na matɔ́ ásó ebwɔ́ áke, “Mende yina alu geluá ne bɔ́ ubeé ne amá anyéé menyéé ne ebwɔ́.”

³ Éféé Jisɔ́s ató ebwɔ́ nekanémejɔ́ eni aké, ⁴ “Mbɔ́gé muú nyú awyaá usaá magɔ́mɔ́me úta ne éma enogé apyéé nnó? Nnó ályágé fɔ́ ayi usaá uni meso nekuúneeni ne ajeé akélégé ewé enomé kpaá té ágéne? ⁵ Gébégé akélégé, agegé, akpane anéré mankɔ́ abene. ⁶ Achwɔ́gé mmu akú ajeé ne ate áñmé aké, ‘chwɔ́ge débé mabeé. Egóme wa ewé ebɔ́ enómé, ngé.’” ⁷ Ne Jisɔ́s aké: “Ngarage wɔ́ nnó wyémbɔ́ ntó ne matɔ́ agɔ́ bɔ́ dɔ́ né mfaánebuú gétúgé muú ubeé ama ayi ákwɔ́ré metɔ́ wuú ne geɔ́wá jii epwɔ́ geɔ́me bɔ́ abi álú cho álá bɔ́ mankwɔ́re matɔ́ bwɔ́ wɔ́.”

Nekanemejɔ́ ñka eyí énomé

⁸ “Mbɔ́gé ntó mendée fɔ́ awya bɔ́ sére áfya ne ama anogé apyéé nnó? Alwégé mewɛ áshwá gepú jii, ápéa akélé kpaá te agéne? ⁹ Ne akélégé agegé akú ajeé bii aké chwɔ́ge debé mabeé, sére wa ayi abó ánomé, ngé ji.” ¹⁰ Ne Jisɔ́s aké: “Ngarégé wɔ́ nnó. Wyémbɔ́ ntó ne makiénné Eɔ́wɔ́ ábéé ne nechóchó gétúgé muú ubeé ama ayi akwɔ́ré metɔ́ wuú ne geɔ́wá jii.”

Nekanémejɔ́ maá ayi ánomé

¹¹ Jisɔ́s ama jɔ́ aké, “Mende fɔ́ abó awya baá ande ápéa. ¹² Bii uma ayi meso aké ne nte wuú, ‘Atá káré geteé chyé

εγα.’ Εφεέ ne nte wuú akaré achyé ejíí. ¹³ Άσέγέ gebagé geteé jíí έβελé ye mboó ndo wó, akpó ase ηκα, alyá melo wuú, afé neke tete né meló kpaá ewéchá, έφεέ ne akwené menya anyeé ηκα meko. ¹⁴ Άnyéγέ ηκα jíí έbyeγέ εκέ getú ne mesa ayi άkwené né melo ewémba álá ámu amu. ¹⁵ Εφεέ ajye gé mende fo né melo wemba, άkwe ji uká ne mende yimba ase wyé ji séle né utóo mámbámé mekwende jíí né mekoó wuú. ¹⁶ Afé mámbámé ne muú ayi achyége ji menyeé ápó, mesa amyε ji doó ne akelege ye manyeé ntó uchachuú gasala ebi ukwéndé unyeé ¹⁷ Gébéγέ ji aferé defóo tíí dékeré aké, ‘Boó utóo nte wa ányé ágbége, ayifo alaá, nlu fá ndere mesa. ¹⁸ Nkerege meso mbaá nte wa nné ji mmye nnó, Ata, mpye gabo né έgbé Esowa, ne gyé eta wyé. ¹⁹ Mfu sé ayi mbeé maá wyé wó. Se le me nkane muú utóo wyé ama.’ ²⁰ Ajóγέ mba, akwilé afé mbaá nte wuú.

“Ndere álú tete nte wuú agé ji nkane achwóo, gejeé ne meshwe gekwó ji metóo, alomé ajye kpá ji atyá ábogéné mme. ²¹ Maá aké, ‘Ata mpye gabo né έgbé Esowa ne eta wyé. Mfu sé mambé maá wyé wó.’ ²² Ajóγέ mba, nte wuú aké ne baá defwé bíí, chóge wáwá dépe nkwú melóméló dechwó défyé ji mmye, ‘Ma fyége ji ηkpáganeré ne unó uká. ²³ Ma chwóge ne mpó mabo déwá depyé epaá. ²⁴ Mbó mferé nnó maá wa yiná agbó, ne alu mebe, abó anó ne mmangé ji, εφεέ ne epaá έλόó.’

²⁵ “Gébéγέ ányé epaá ewémba, mámbε mende yimba alu né mekoó aké akerege meso alé kwókwólé ne gepú, awú ubeé né dachi bwó ²⁶ Ne atené agíí maá defwé aké ndé mechó έlú dachi sé? ²⁷ Ágííγέ mba, maá defwé agaré ji ake, ‘Meηmó wyé ne ákeré meso mebe ne nte wyé metóo egóo ji awané ji mpó mabo.’ ²⁸ Awúge mba metóo esó ji kpaá ashya mánkpe mmu dachi, έφεέ ne nte wuú achwó né ji mmye nnó akpé mmu. ²⁹ Yémba atené έshyéné ne nte wuú aké, ‘Gejame aηme ayi me nkwené na nkane memfwé eta

wyé, nlú dantó mekpo ye dámáa, òchyé me ndé? Ye maá mbyéné m̄me yi òchyé me nnó nnye ne ajeé ba ne metóó megómegó apó. ³⁰ Ne gébégé maá wyé yi akwené menya anyeé ñka ne andée deno ake achwó òwá ji mpó mabó?” ³¹ Nte wuú akú ji aké, ‘Maá wa òlu ne me fá yendégebé ne unó uko ebí nwyá élé ebyé ³² Yémbó esé abi mmu debó mampye epáá ne metóó megómegó gétúgé menmó wyé ayi débó déferé nnó agbó ne alu mebe, abó anó ne dégé ji nána.’ ”

16

Jisós agare nkane muú abóó mangbaré ñka jíí

¹ Jisós ama garé baá utóó bíí nekanémejóó eniné fò aké, “Muú ñka fò abó alu, ayi awyá muú utóó wuú ayi apéle unó ñka bíí uko. Gébé gefó, bóó fò áchwó garé ji nnó muú utóó wuú achóó ñka jíí. ² Ne akú muú utóó yimbó, achwógé, agíí aké, ‘Ndé gefó genó eyi nwuú mbó nnó opyéé? Chó, chwó ne bó ñwe ako abi ósamé unó ba, òshuú me nende opó sé muú utóó wa.’

³ “Muú utóó yimbó agige geme jíí ake, ‘Mpye mbó nye nnó, nana ayi nte wa áchwó féré me né utóó? Mpó ne eshye mangbaré esaá, ye deko degbóo me mmye.’ ⁴ Eké ewyáge ake: ‘Nana nkaá genó eyigé mpye nye, nnó gébégé nte wa aférege me né utóó, mbe ne ajeé abi ápoóge me né upú bwó.’

⁵ “Eféé, ne muú utóó yimbó aló mankuúge bóó abi ágbárege nte wuú ujwóó ama ama. Agíí muú ayi mbe aké, ‘Ógbaré nte wa nnó?’ ⁶ Muú yimbó aké, ‘Ngbarege ji usaá ndá mawéé uta.’ Muú utóó yimbó aké, ‘Gé ñwe ayi óbó samé wyé, se wáwá jwólé mme, ókwóré, ósá usaá ndá mawéé upéa meso éfyá.’ ⁷ Ama agíí ayifó ake, ‘Wó gbare nte wa ujwóó nnó?’ Aké, ‘Ngbarege ji usaá úba Erise uta.’

Muú utóó yimbó ake, ‘Gé ηwe ayi óbó samé wyé na, kwóré, sá usaá úba uni.’

⁸ “Nte muú utóó yimbó agégé nnó muú utóó wuú anyé ji upwó, akame ake, nte mende yina akpaá. Jisós anerege nekanémejóó eni ake, bóó mme bina ápye uno bwó ne defóó ápwó nkane bóó Εσωω άpyé ebi bwó. ⁹ ηka elúmbó, ndó yifó epye gabo. Ne nchyege enyú majyé nnó debó ηka eyi déwyaá dépyé dejeé ne Εσωω nnó gébégé ηka yina ébyegé ásele nyé enyú, ábelé né melu ewé geηwá eyi géla gébyeé.

¹⁰ “Muú yi anerege metóó ne ji né ekéké genó mbóntó ne anerege metóó ne ji né eyigé kpaá. Ne muú yi áfwalege muú né ekéké genó mbóntó ne áfwálege muú né eyigé kpaá. ¹¹ Mbógé enyú dekágé béle fó ηka cháηéné eyi ndófó épyé gabo, epyémbó nnó ne áchye enyú genó gembó? ¹² Mbógé dekágé chéré genó eyigé muú ayichá cháηéné, ndé muú ábóó genó áchyége nnó gébé eyigé enyú?

¹³ “Maá defwé ama ákágé kpá fó defwé mbaá bóó apea gébé gemaá. Ápyegémbó, apaá nyé ama agboó ne ayifó. Ne ánogé nyé ama abyaá ayifó. Enyú dekágé nógé fó Εσωω ne ηka gébé gemaá.”

¹⁴ Bóó Farasi fó abi abó álú eféé áwuúge mechó ewé Jisós ajóó, áló manshwá meshwá gétúgé ebwó ágbóo ne ηka dóó.

¹⁵ Eféé Jisós ake ne ebwó, “Enyú delu bóó abi débwołége bóó nnó enyú delu cho, yémbó Ata Εσωω akage matóó enyú. Kaáge nnó unó bi bóó afége nnó úló, úlú ukweηkwe né mbe ushu Εσωω.”

**Gefwagé Εσωω gepwó mabé áyi nyá*

¹⁶ Jisós amá aké, “Gébé genyá, bóó áwúu le *Mabé Mosis ne unó bi bóó ekpávé Εσωω ábó ásamé. Ló né gébé eyigé Jón achwóó, bóó ágárege abya melóméló gefwa eyigé Εσωω ágbárege ne bóó ako ámyé ne eshye mankpe mmu

gefwa yimbo. ¹⁷ Yémbò, epófó nnó ebé Mosis elá detú. Élú wáwá nnó mfaá ne mme ákwyá epwò nnó eké mansá ñwe né ebé ewémbò elá detú.”

Jisòs alérege depòré ulò ne neba manwá

(Mat 5:27-32; Mat 5:27-32; Mak 10:11-12)

¹⁸ “Wyémbò ne élú nnó yendé mende ayi awáne neba ne mendée wuú, ne abagé ayichá, akwé mbò lé ulò. Mende ayi abagé ntó mendée ayi menò wuú ábuú ji, akwé mbò lé ulò.”

Abya Lasaròs ne mende ayi awyá gefwa

¹⁹ Jisòs ama garé abyá yiná aké, “Mende fò abò alu ayi awyá gefwa. Afye uchánchá mandée, anyéé gerwá yendé bií. ²⁰ Ne mbyá muú fò, abò alu ntó ayi akúu ji Lasaròs. Ayi abò amée mansa. Yéndégébé abelege wyé né menómbi muú gefwa yimbo, ²¹ anyagé geme, apele wa muú ñka yimbo, alò mé manyége menyéé nnó eke ekwéne ye mme, ji abò anyé. Ne mbaá ayi ji abelé, bò mamye áchwò álárege upa bií.

²² “Ne bií uma Lasaròs agbó, makiénné Esòwò áchwò kpa ji, áfé né mfaánebuú. Ajwólé né nérkúné mmye Abraham, eféé Lasaròs alò manyé menyéé ne ji. Ebélegé muú ñka yimbo ntó agbó, ánií ji. ²³ Afé né melò áwuú bòó, eféé alò mangéné efwyalé ewé mebo. Né gébé gefó añme amé agé Lasaròs tete, ndere ajwólé né nerkuné mmye Abraham. ²⁴ Agége mbò, akuú ake, ‘Ata *Abraham, gé me meshwe, tó Lasaròs ajyé fyé enò bwò wuú mmu manaá achwò pye metòó wa ekwené, ngene gebégé efwyale né mewé ewéna.’

²⁵ “Abraham ashúu ji meko aké, ‘Maá wa, te ndéré òlu nyá né mme, òbò òlu gbene, ònyéé òbwòlege ayi Lasaròs álá pò ye ne genó, agene lé efwyale. Nana Lasaròs anyéé gerwá fa ayi wò gené gebégé efwyale ewu. ²⁶ Epófó yémbò, newú nékaré esé nnó muú ayi akelege manchya áchwò

wena agége fɔ meti ne ayi akεlege manchya ntó áchwɔ εwu agege fɔ meti.’ ²⁷ Muú ηka yimbɔ, ama kwɔ ji mata ake, ‘Nte ese Abraham, tó Lasaros né dachi nte wa, ²⁸ nnó ajye ajíi aηmé ba áta matu nnó ekagé ebwó ákwólé gepɔ ya, áchwó né melú ubalé ewé.’

²⁹ “Abraham ashúú le ji meko aké, ‘Ebwó áwya ηwe Mosis ne abi bɔ́ ekpávέ Εσωω ásamé. Gó ebwó áwúú geno eyigé bɔ́ ekpávέ Εσωω ajóge.’ ³⁰ Muú gefwa yimbɔ ashya ake, ‘ηgba, Atá Abraham, mbɔ́ge muú ayi agboó mé ne abó ajyεgέ gáre ebwó, ákwórege nyé matɔ́.’ ³¹ Yémbɔ Abraham aké ne ji, ‘Mbɔ́ge ebwó áshyagέ manwú mekomejɔ́ Mosis ne ayi bɔ́ ekpávέ Εσωω ye lé mewu muú ne ajye gáre ebwó, awúú nyé fɔ.’ ”

17

Mmuameno mampyε gabo

(Mat 18:6, 7, 21, 22; Mak 9:42)

¹ Jisɔs ajɔ́ ne baá utɔ́ bíí ake, “Unó úlú ebi úbwɔlege bɔ́ nnó ápyé *gabo. Yémbɔ utóηkwa úlú ne muú ayi ábwɔlege nyé ayifɔ nnó apyé gabo. ² Ebo elo nnó áshíí muú yimbɔ gekpékpéggé ntaá né gεme, áηmé ji né gentoógé ebeé mega, ne nnó ábé mebe, ábwólégé ye muú ama né bɔ́ bi alú eké ambáné nnó apyé gabo.

³ “Sεge gébé nnó ekagé depye gyéé mbaá depɔ tiré na. Mbɔ́ge meηmé wyé apyéggé gabo, ɔ́bɔ́ mankuú ji ɔ́ɔ́ ne ji ne akaméggé nnó alu gyéé, ɔ́bɔ́ manjíí ji nte. ⁴ Ye apyége gyéé eta wyé mánáne akénéama né bíí, ne achwógé akaméggé yéndéggébé nnó, ‘Alu gyéé,’ ɔ́bɔ́ manjinte né ndɔ yimbɔ meko.”

Gefɔ́ eyigé bɔ́ Jisɔs ábɔ́ mamfyé matɔ́ bwó ne Εσωω

⁵* Áηgbá Jisɔs áwyágé áké ne ji, “Ata poó esé nnó défyéé matɔ́ ne Εσωω dépɔ́ ndere debo défyéé mé.” ⁶ Ne Ata

Jisɔs ashuú ebwó meko ake, “Metɔ́ ɛwé défyéé ne ɛsɔwɔ yé ebé elé * ɲénéɲéné eke nyiné mbwé ngboɲ, dekage jɔ́ ne genɔ́ ɛyina nnó, ‘Kwilé fa ɔjye téné né ebéé mega.’ Genɔ́ ɛyimbɔ gébó mampyé nkane dejɔ́.

Bɔ́ Jisɔs awya utɔ́ ebi bwó

⁷ “Désé nnó muú nyú ama awya muú utɔ́ wuú. Ne apyegé utɔ́ bii uko né mekɔ́ yelé membame magɔɲɲmé. Nnó achwɔge mmu agarege ji ténéténé nnó, ‘Chó, kpa menyéé wyé, ɔnyé’? ⁸ ɲgba agarege nyɛ le ji nnó, ‘Chó, kwóré mandeé jyé, ɔtyé menyéé, ɔchyé me nyé.’ Nnerégé mé, ɔchwó, ɔfére unó ne ɔfé ɔnyé awyé. ⁹ Mbɔgé apyegé ndere ágaré ji, nnó nte wuú ala nyé wyé mantámégé ji? ¹⁰ Élí wyé genó gémá ne enyú, depyegé utɔ́ ebi áchyége enyú denérégé, debó manjɔ́ nnó, ‘Ese delu lé baá defwé. Depye lé utɔ́ ebi debɔ́ mampye.’ ”

Jisɔs apye bɔ́ ubá áfya átoó, ama ne akéré áchwɔ táme ji

¹¹ Ndere Jisɔs abó alu akéne ajye né Jerosale, akoó melere ayi bɔ́ Samariya ne bɔ́ Galilíí. ¹² Gébégé Jisɔs áchwɔ kwóne né maá melo fɔ, agé ande fɔ afya abi amée ubá, ágégé ji átené tete, ¹³ ne álo mankuú ji áke, “Ata Jisɔs, ge esé meshwɛ.” ¹⁴ Jisɔs ake agene ebwó, áké, “Choge délére lé mmye nyú mbaá ámpyé ure ɛsɔwɔ nnó áchére enyú.” Ndere bɔ́ bina akene ájyé né meti, agé nnó ebwó ako atóó. ¹⁵ Ne muú ama né geluágé bɔ́ bimbɔ agégé nnó atóó, alɔ mankeré meso, akwane kɛɲké, afeége ɛsɔwɔ, manchwo táme Jisɔs. ¹⁶ Akwónégé, ató manó mme né mbe ushu Jisɔs, atamege ji. Mende yina abó alu lé muú Samariya. ¹⁷ Jisɔs agégé ji, alɔ mangíí geme jíí aké, “Pó mbɔ mpye ná bɔ́ áfya átoó ne abi aneneéama álé? ¹⁸ Wyé lé menkéé

* ^{17:6} Élí wáwálé nnó: Gefɔgé mbwé ngboɲ ayina ákuú nnó Musta.

yiná ne akeré meso manchwó táme Eṣṱwṱ?” ¹⁹ Ne Jisṱs ake ne mende yimbo, “Kwilé, chó ejyé geba, ṱtoó mbo géṱúgṱ ṱfyéé metṱó ne me.”

*Jisṱs agaré nkane *Gefwagṱ Eṣṱwṱ géchwṱ*

(Mat 24:23-28, 37-41)

²⁰ Né gébé gefṱ bṱṱ Farasi, ágií Jisṱs ake, “Ndé gébé eyige Eṣṱwṱ áchwṱṱ gbáre nyé gefwa jíí fá mme? Ashuú ebwṱ meko ake, ‘Unó fṱ upó se ebi ulérege nyé nnó Eṣṱwṱ achwṱ gbáre gefwa jíí.’ ²¹ Muú fṱ apó ayi akaáge gáre nyé wáwálé nnó, ‘Gé Eṣṱwṱ na elé agbaré mé gefwa jíí fa!’ ‘Ge Eṣṱwṱ mbo elé agbare mé Gefwa jíí ewu!’ Kaáge nnó *Gefwage Eṣṱwṱ gelú mé ne enyú.” †

²² Ne ajṱṱ ne baá utṱṱ bií ake, “Gébé gekwṱnege nyé eyigṱ enyú dékélege mangé Maá Nte Mekwaá ye né bii uma, yémbṱ degené nye fṱ ji. ²³ Né gébé eyigembo, bṱṱ bifṱ ajṱṱge nyé ne enyú nnó, ‘Gége ji alu fa,’ ‘Gége ji alu éwu.’ Ye ajṱṱge mbo déjyegṱ fṱ mankéle ji. ²⁴ Gébége Maá Nte Mekwaá ake achwṱṱ, bṱṱ ágéne nyé ji wye nkane dasama akéle mamma, egbe ewe ne ewe, ne nebuú négénége. ²⁵ Yémbṱ nsá nnó ji ájyṱ achwṱ, abṱ mangé gejamégṱ efwyale ne njye eniné na nésyá nyé ji. ²⁶ Ndere epyé nyá né gébége Nowa, wyémbṱ ntó ne epyé nyé gébége Maá Nte Mekwaá aké akerege fa mme. ²⁷ Bṱṱ ábo ányé, anyúu, abifṱ ábáne andée, ne átuú baá né maba. Ányé kpaá te bií ebi Nowa ákpené mmu ékpe. Eféé ne manaá akwené dṱṱ, manyi ákpe ne genyágṱ nnyi, gechwṱ shwa bṱṱ bimbo ako, ágbṱ. ²⁸ Epye nyé ntó wyé nkane ebṱ epyé né gébé eyigṱ *Lot alu mebe, bṱṱ ábo ányé, anyúu, abifṱ akpṱṱ unó, abifṱ ánáme, bṱṱ bifṱ ápyé makṱṱ, abifṱ áténege upú, ²⁹ ne bií ebi Lot alyá melṱ Sodom, Eṣṱwṱ apyṱ ndṱṱ mewṱ atané

† 17:21 Elú wáwálé nnó: Kaáge nnó Gefwage Eṣṱwṱ gelú mé metṱó metṱó nyú.

mfaánebuú achwə só melə Sodom meko eke *mewe dáwá
³⁰ Wyémbə ntó ne epyé nyé mbaá bə́ó né gébé eyigé Maá
 Nte Mekwaá akérege meso fá mme.

³¹ “Né bií bimbə, mbə́gé muú abegé mfaá gepú, ekagé
 ashúlé mme nnó abə́ó genó né gepú jií, ábó ájyé. Wyémbə
 ntó muú yi ajyegé mekə́ó ekagé ama kéré mmu gepú jií.
³² Tége genó eyigé gébó gepyé ne mendée Lot. ³³ Muú
 ayi akélege mampóó genwá jií ebyénnó aníige nye geji, ne
 mbə́gé muú akamégé manchyeé genwá jií getú ya, apóme
 nye.” ³⁴ Jisəs ama jə́ó ake, “Ngarege enyú nnó né utuú
 bimbə, bə́ó ábelégé né ukwó apea, ákpáne nyé ama, ályaá
 ayifó. ³⁵ Yé andée apeá ake ákwóó nchi mbaá ama, ákpáne
 nyé ama, ályaá ayifó.” ³⁶ [Yé mbə́gé bə́ó apeá ábegé né
 mekə́ó, áke ápyé utə́ó, ákpáne nyé ama, ályaá ayifó.] ³⁷ Baá
 utə́ó bií áwúgé depə́ etirena ágií ji áke, “Ata unó bína
 úpyé nyé éfó.” Ne Jisəs ashuú ebwó meko ne neka enína
 ake, “Yéndé mbaá ayi genkwó́gé genó gebéé, efsé mbə́ ne
 denwyəne etire denyé uḡkwə́ unó dénwérege.”

18

Nekanémejə́ó mekwi mendée ne mémpané mpa

¹ Jisəs agaré baá utə́ó bií nekanémejə́ó eníne fó manleré
 ebwó nnó, muú ábə́ó fó mampwa manénemmye mbaá nte
 wuú Esə́wó. ² Aké, “Mémpané mpa fə́ abó alú né melə fə́
 ayi alá afə́ó Esə́wə́ ne ye gébé ne bə́ó abə́ wó. ³ Mekwi
 mendée fə́ abó alu ntó né melə ewémbə. Mendée yimbə
 ajyé yéndégébé, agige mémpané mpa yimbə nnó, ‘Akwyé
 mechó bwó ne muú mawámé wuú!’ ⁴ Ndə́ mbe yi mendée
 yina alə manjə́ó ne ji, abó ashya manwú ne éwyágé, agíí
 geme jií aké, ‘Yé élé nlá fə́ó Esə́wə́ ne nlá bə́ gébé ne
 muú wó, ⁵ yémbə gétúgé mendée yina achwó yéndégébé,
 achyége me efwyale, nkwyege nye mechó wuú, mbə́ge nlá
 pyembə́ wó, agə́ó nyé me mbélé géjyá’.”

⁶ Ne Ata Jisṓs ájógémbṓ aké ne ebwó, “Pṓ enyú dewú nkane muú defyá mémpané mpa yiná ajóó? ⁷ Ndere mémpané mpa ápoó mendée yina, nnó Ata Eṣṓwṓ achṓó nye gébé mampṓó bṓó bi ájyá abi álile eta wuú utuú ne nwṓmésé? Alyágé nyé ebwó né efwyale? ⁸ Kaáge, nnó Eṣṓwṓ achṓó nye gébé mampa mpa achye ebwó. Yémbṓ gébégé Maá Nte Mekwaá akerege meso, nnó agene nyé bṓó bi áfyéé matṓó ne Eṣṓwṓ?”

Nekanémejṓó Muú Farasi ne Menselé ḡkámakpo

⁹ Jisṓs ama gáre nekanémejṓó eníne fṓ, mbaá bṓó abi álérege mmye nnó ebwó álú cho ne ápéle abifṓ nnó ápó bṓó. ¹⁰ “Bií fṓ, ande fṓ apeá, áfé né echa ure Eṣṓwṓ ewé élí né Jerósále manemmye. Mende ayi ama, alu muú Farasi ne ayifṓ alu ménselé ḡkamakpo. ¹¹ Gébégé ebwó akpéné mmu echa, muú Farasi yimbṓ ajye téné né melu ewé bṓó akó ákáge gé ji, alṓ manénemmye aké, ‘Ata Eṣṓwṓ ntamé wṓ nnó mpṓ fṓ nkane bṓó abifṓ, ye eké ménselé ḡkámakpo yimbṓ. Me mfógé fṓ genógé muú detú, nnyé fṓ manwaá ne nkwéné fṓ ulṓ ne mendée muú. ¹² Nlyage menyéé kpékpe né depṓ tyé, ndṓ epéa yéndé uwyaá, mma nkarege unó ba né malú afya, nchyege wṓ melú ema.’ ¹³ Menselé ḡkámakpo yimbṓ, atené meso, akparé amu mekpo, amo mekpo mme, ajṓge ake, ‘Ata Eṣṓwṓ, gé me meshwe, nlu muú yi mpyé gabo.’” ¹⁴ Jisṓs anérégé, ake ne ebwó, “Bṓó bina ákerege meso, muú ayi alú cho mbe ushu Eṣṓwṓ élé Ménselé ḡkámakpo épṓ fṓ muú Farasi. Nende muú ayi awya nepá, Eṣṓwṓ awane nyé ji gelu ne apyé nyé ayi álá pṓ ne nepá, akwó ngó.”

Jisṓs ajé ambáné kṓó

(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)

¹⁵ Né gébé géfṓ, bṓó fṓ ákpá ambáné kṓ áchwṓ etá Jisṓs nnó anéré ebwó amu makpo ama ama ne ajé ebwó. Baá

utáo bií ágégé ndere ebwó áchwáo, ányá ebwó. ¹⁶ Jisós awúgé mbó, akú bós bimbó nnó áchwó ne baá bwó. Ne ajoó ne baá utáo bii aké, “Lyáge ambánékó áchwó eta wa, ekagé dégbé ebwó néndé gefwa eyigé Esowo ágbárege gelú eyigé bós abi álu ndere baá bina. ¹⁷ Ngarégé enyú wáwálé nnó: muú yi alá kamé nnó Esowo ábé mfwa wuú, nkane mamane kós wó akpéné fó né gefwa jíí.”

Abya muú ŋka

(Mat 19:16-30; Mak 10:17-31)

¹⁸ Muú kpaá fò achwó gií Jisós ake: “Ménleré melóméló, mpyeé mbó nnó ne mbó geŋwá eyi gélágé byeé?”

¹⁹ Jisós agií ji ake, “Ulannó okuú me muú melóméló? Yé muú yi alómé metáo apó, ekosé Esowo mbií ne alu melóméló. ²⁰ Pó okage mabé Esowo ayi áke, ‘ekagé owá muú, ekagé okwé uló, ojogé ejo, ekagé óténé ntésé gebyó. Onyegé manwaá, nógé nte wyeé ne mmá wyeé.’”

²¹ Mende yimbó aké, “Nlò mambélé mabé yina mako te dembáné.”

²² Jisós áwuúgémbó, ake ne ji, “Éla genó gema eyi obós mampye, cho, kpó unó byé uko okaré ŋka yimbó mbaá bós gekpo, ne óló mankwólé me. Mbógé opyégémbó, obéé nye ne gefwa né mfaánebuú.”

²³ Mende yina awugé mechó ewé, byó úkóré ji, aló mansomé gefwa jíí.

²⁴ Jisós agégé nnó metáo egóó ji wó, aké, “Éjweré ne muú ŋka akpe né gefwagé Esowo. ²⁵ Élú wáwá nnó *mpo mashwone áshwá né embú ábyamé, ne nnó muú ŋka akpe né gefwagé Esowo ágbárege.”

²⁶ Bós abi awuú mechó ewé agií aké, “Ne ndé muú yi abo nyé geŋwá eyi gélágé byeé.”

²⁷ Jisós ashuú ebwó meko aké, “Genó eyi gepwógé ákwaá, gepwó fó Esowo.”

²⁸ Ne Pita ajóó aké, “Gé esé delyaá unó sé uko, dékwòlege wò.”

²⁹ Ajógé mbò, Jisòs ake ne baá utóó bíí, “Ngarege enyú wáwálé nnó muú ayi alyagé gepú jíí, ye mendée wuú, ye baá bíí, ye aḡmé bíí, ye mma wuú ne nte wuú gétúgé gefwage Εσωω, ³⁰ abe nyé ne bóó ne gejamégé unó né mme yina, upwò ebi ji abò alyáá ne abe nyé ne gerḡwá eyi gélágé byéé né mme ayi áchwó nye.”

*Jisòs ama gáré máḡáne aléé nkane ji agboó nye
(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)*

³¹ Né gébé gefó, Jisòs ase baá utóó bíí áfyaneápeá, ájye téné melu ewéchá, eféé alò mangaré ebwó aké, “Wuúge esé dékwòme mbò déjyeé né Jerosale, dekwónégé éwú, unó uko ebí bóó ekpávé Εσωω ábó ásamé útaá Maá Nte Mekwaá, ubéé nyé wáwálé. ³² Ásá nnó áfyé nyé ji né amú bóó abi álá pó bóó Jus, abi ájwyaáge nye ji, áshyé ji, ákpóó ji matye mmye. ³³ Átúlege nyé ji, ne áwá ji, yémbò ndó éléé ékwónégé, akwilége nye né negbo.”

³⁴ Yé ndere Jisòs ajóó mbò, áḡgbá bíí ákaá fó ula mechó ewíná wó, ebwó álá tametame ye genó gema áḡbaré né metóó wó.

*Jisòs apye muú ame nónómé agene
(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)*

³⁵ Jisòs aké akwònege né mekpó meti Jeriko, muú ame nónómé fò, ajwólé né mapea meti akóó ḡka. ³⁶ Awúgé nkane gejamégé bóó áwyále, ákóge, mende yimbo agií aké, Ndé mechó echwóó?

³⁷ Ágaré ji áké, “Jisòs ayi Nasaret ne akóge.”

³⁸ Mende yimbo awúgé mbò, alò mankálége aké, “Jisòs, mpyáne Devid, gé me meshwe.”

³⁹ Bóó abi abò ájyé mbe, álò manyáné ji nnó akwéné mejóó. Ndere ányáne mbò ji, élú eké áchyé lé ji eshye nnó

akálé kéréké. Ne aké, “Mpyáne mfwa Devid, nkpa wò geká, gé me meshwe.”

⁴⁰ Jisòs awúgè mbò atené, ató bódò nnó ajoyé achwó ne muú amè nónómé yimbò. Ebwó áchwógé ne ji, Jisòs agíí ji ake, ⁴¹ “Ndé genó wò akélege mpyé eta wyé?”

Mende yina aké, “Ata, nkelege nnó ojoyé me ngéné mbaá.”

⁴² Ne Jisòs aké ne ji, “Lò yé mangéné. Otoo mbò gétúgè ofyéé metódò wyé ne me.”

⁴³ Ténéténé yimbò alò mángéné mbaá ne akwòlege ji, ne afége Esòwò. Bódò ako ágégé mbò, álò ntó mamféé Esòwò.

19

Jisòs ne Sakiyòs

¹ Jisòs akwónégé melò Jeriko, alò mankogé. ² Muú kpaá *ánselé ñkamakpo fò, abó alu eféé ayi akamege Sakiyòs. Alu muú ñka. ³ Awúgè nnó Jisòs akoge né melò bwó, afé mangé gefógé muú ayi Jisòs alú, yémbò age ji wó gétúgè bódò ájamé ne alu mboó. ⁴ Eféé ne áboó gatélé ajoyé kwó mfaá genó né mbaá yi Jisòs akóge nyé nnó age ji. ⁵ Jisòs akwónégé né genó yimbò, ape amè mfaá, agé ji. Atené akú ji aké, “Sakiyòs shúlè mme wáwá. Fina mbó mankre wò unkéé.”

⁶ Sakiyòs awúgè mbò ashúlè mme ténéténé, ase Jisòs ne metódò megomégò. ⁷ Bódò ágégé nkane Jisòs ajoyé ne Sakiyòs, álò manmené aké, “Mende yiná ajoyé kpé unkéé mbaá muú ubeé.”

⁸ Ebwó ne ji ájwólégé mmu, ewyage Sakiyòs akwilé téné aké, “Ata nkarege nyé unó ba nchyé geba mbaá bódò gekpo, ye nnyé lé muú manwaá, nshúge nyé mbódò genó eyimbò né malu ani.”

⁹ Jisòs awuúge mbò ake, “Ngarege enyú nnó, fina bódò bi álu né gepú yina átane né efwyale gabo, gétúgè mende

yina alú ntó mpyáne Abraham. ¹⁰ Maá Nte Mekwaá, achwó le mankele bɔ́ bi ánómé né egbe ewe Esɔwɔ nnó apyé ebwó átáné né efwyale gabo.”

Nekanémejɔ́ baá defwe makpo alé
(Mat 25:14-30)

¹¹ Ndere bɔ́ ábó áwuú mechó ewé, Jisɔs ama gáre ebwó nekanémejɔ́ eníné fɔ́, getúgɛ́ ji alé mé kwókwólé ne Jerosale ne bɔ́ aférege nnó *Gefwage Esɔwɔ géchwó ló ténéténé fa mme. ¹² Ajɔ́ aké, “Né gébé gefɔ́ maá mfwa fɔ́ alyá melo wuú, afé neke né melo fɔ́ ewé élú tete nnó ákwéré ji elá gefwa ne achwógé ábé mfwa né melo wuú. ¹³ Gébé eyige achwó jyé, akú baá defwé bíí afya, akaré ebwó ŋka. Achyé yéndémuú gébagé ŋka, ne aké ne ebwó, ‘Delagé fa, kége gese ne ŋka yimbo kpaá te nkérege.’

¹⁴ “Ne ályaá ájyé, yémbɔ́ bɔ́ melo wuú ápá ji dɔ́ te átó bɔ́ nnó ájyé garé nnó, ‘Ebwó ákélege fɔ́ mende yimbo ábé mfwa bwó.’

¹⁵ “Yémbɔ́ ndere mende yimbo ajyé, ákwéré ji ela ewémbɔ́ nnó achwó ábé mfwa. Ákérégɛ́ meso, akú baá defwé bíí abi ji abɔ́ achyé ebwó ŋka nnó áchwó leré ji nsá ayi ebwó abɔ́ né ŋka yimbo. ¹⁶ Maá utɔ́ ayi mbe achwógé aké, ‘Ata gébagé ŋka eyi ɔ́bó chyé me, gépye mbó nsá úba ŋka úfyá.’ ¹⁷ Mende yina awúgɛ́ mbɔ́, metɔ́ ego ji ne aké, ‘Ɔpye dɔ́, ɔlu maá utɔ́ melóméló, muú akage nere metɔ́ ne wɔ́. Ndere ɔ́pélé eké genó ewé chánéné, nchyege nyé wɔ́ uto né maló áfyá nnó ɔ́pélé ájí.’ ¹⁸ Ayifɔ́ achwógé aké, ‘Ata gébagé ŋka eyi ɔ́chyé me, gépye mbo nsá uba ŋka úta.’ ¹⁹ Ne ajɔ́ ne ayimbo aké, ‘Nchyege nyé wɔ́ malo áta nnó ɔ́pélé ájí.’

²⁰ “Ne ayifɔ́ achwógé aké, ‘Ata gé gébagé ŋka jyé. Mbo mpwé né gebágé ndeé mbelé. ²¹ Mbelé eji gétúgɛ́ nkaá nnó gepɔ́ jyé getóo ne mfɔ́ wɔ́. Ne gébé eyigé fɔ́ ɔ́sele

unó detú. Ɖkpane menyéé né mekóó ayi olá kágé meso yi ápéne.’ ” ²² Mende yimbo ake né maá defwé yimbo, ‘Ɖbó gepo, uchuú mejoó ebi ojóó ne nséle mpa, mpa wyé. Ɖkaá nnó gepo yá getóo ne mma nséle unó detú ne mkpane menyéé né mekóó ayi nlá kágé meso yi ápéne. ²³ Ndere Ɖkaá mbo, ndé óbó olá fyé Ɖka yá né gepúgé Ɖka nnó nkeregé meso nse eji ne nsa wó?’

²⁴ “Ɖké ewyage ajoó ne boó abi áténé eféé aké, ‘Sége gébagé Ɖka yimbo, déchyéé muú ayi awyaá uba ufya.’ ²⁵ Boó bimbo áshya aké, ‘Ata, ji awya mé uba Ɖka úfya.’ ²⁶ Ajoó ne ebwó aké, ‘Kaáge nnó muú ayi abogé nsá né genó, ji ne ámage gbéé ji ebwo, ne ayi alá aboo nsá yé ékéké genó ewé ji awya, ásélé nyé geji eta wuú, nnó alá amu mawa. ²⁷ Nána boó mawámé ba, abi áshya nnó mbegeé fó mfwa bwó, chwóge ne ebwó, dewá né mbe ushu wa.’ ”

Jisós akpe né Jerosale nkane mfwa

(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Jón 12:12-19)

²⁸ Jisós anérége manjóó nekanémejóó eni, alo mankwó ajoyé né Jerosale. ²⁹ Ákwónégé kwókwólé né meló Betfage ne Betani baá malo áyi alú mfaá mékwé ewé ákuú nnó Olif, ató baá utóó makpo ápeá nnó ábó mbe, ³⁰ aké ne ebwó, “Chogé né maá melo ayi alu mbo enyú né mbe, dekwónégé dégene nyé maá géjunjá ayi áshii ji ne muú alú danké wye, kaáge déchwó ne geji fa. ³¹ Ne mbogé muú agigé enyú nnó, ‘Waá aké dekaá *géjunjá yimbo?’, gárege ji nnó, ‘Ata ne akélege.’ ”

³² Ne baá utóó bimbo áfé, ájyége ágé yéndégenó ndere Jisós abó ajoó. ³³ Gébége ákaáge maá géjunjá yimbo, mbóó géjunjá achwó gií ebwó aké, “Waá aké enyú dekaá géjunjá yimbo?”

³⁴ Áshuú ji meko aké, “Ata ne akélege.” ³⁵ Áchwóge ne géjunjá yimbo mbaá Jisós, áfere mandeé bwó ágyaá mfaá,

ábweé ji ajwólé mfaá. ³⁶ Ndere Jis̄s ajoyé, b̄ó ájye ji mbe ágyaáge mandeé bwó né meti nnó ji akógé wyé.

³⁷ Ákwónégé mekpó Mekwe Olif, aló manshúle, ndere alé kwókwólé ne Jerosale, ne gejamégé árkwólé bíí, áchwáó ji meso ákwáne kénké, áfége Eṣṣwá né ufélékpá ebi ebwó ágené. ³⁸ “Mejé ebé ne Mfwa ayi áchwáó né mab̄o Ata ayi alú né mfaánebuú, eniné mfaá mfaá, ji ne achyége neso.”

³⁹ Ne b̄ó Farasi bifó áké, “Ménleré weé baá utóó byé ákwéné mejóó.”

⁴⁰ Jis̄s ashúú ebwó meko aké, “Kaáge nnó ye mbogé b̄ó bina ákwenégé mejóó, ye mataá ákálege nyé áfége Eṣṣwá.”

Jis̄s ali magbo getúgé Jerosale

⁴¹ Ndere Jis̄s akwóné kwókwólé ne Jerosale, ape ewu dómee, meshwe akwó ji metóó, aló manlilé ajoge ⁴² aké, “E é b̄ó Jerosale, fina enyú debó dekaá genó eyi géchyége enyú neso, ne nana dekáge sé gejí. ⁴³ Gébé gekwónege nye eyigé b̄ó mawámé nyú, áchwogé áténé ekwó gepú ágyaá melo nyú mme, ákelé enyú mmu. ⁴⁴ Ápyégémb̄o, ákpéne nye mmu áwá enyú ako, áma amú upú enyú uko ne mbaá ala nye dede nnó ye ntaá nema nélagé mfaá eníne fó. Mb̄o ne ebéé nyé néndé enyú deshá mankaá bíí bi Eṣṣwá áchwáó mampóo enyú.”

*Jis̄s abú b̄ó bi ákpoó unó né mmu echa upe Eṣṣwá
(Mat 21:12-17; Mak 11:15-19; J̄on 2:13-22)*

⁴⁵ Jis̄s alyágé melu ewémb̄o, akpe né mmu echa upe Eṣṣwá, aló mamfwéné b̄ó abi ákpoó unó né mmu.

⁴⁶ Ndere ábuú ebwó aké, “Ásá né mmu ηwe Eṣṣwá nnó, Eṣṣwá aké, ‘Gepú ya gebéé nyé lé gepúgé mmyemenene.’ Ne nana enyú débwlé géjí gelá melu ewé ánjó ábige wyé.”

⁴⁷ Ne Jisᵉs alerege wyé bᵉᵉ mmu echa upe Eᵉᵉwᵉ yéndé bií. Né gébé yimᵉᵉ anᵉᵉ baá abi ápyeé upe Eᵉᵉwᵉ chóncho ne ánleré mabé Eᵉᵉwᵉ ne ákpakpa melᵉ ákélege meti nnó áwá ji. ⁴⁸ Yémbᵉ ebwᵉ áge meti wᵉ néndé bᵉᵉ ájwólége yéndégébé áwú mekomejᵉᵉ Jisᵉs ne ákelege fᵉ nnó gechu jií gema gekóᵉ mme detú.

20

Ágii Jisᵉs mbaá ayi uto ebi utané

(Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)

¹ Bií fᵉ Jisᵉs abᵉ alerege bᵉᵉ né echa upe Eᵉᵉwᵉ, á-garege ebwᵉ abya melómélᵉ ayi atané mbaá Eᵉᵉwᵉ. Ndere ájᵉgembᵉ, anᵉᵉ baá abi ápyeé upe Eᵉᵉwᵉ chóncho ne Ánleré mabé Eᵉᵉwᵉ, ne ákpakpa melᵉ, áchwᵉ chᵉᵉ ne bᵉᵉ bimᵉᵉ, ² ágii Jisᵉs aké, “Ndé uto ebi ᵉwyaá mampye unᵉᵉ bina? Waá achyeé wᵉ uto ubi?” ³ Jisᵉs ashuu ebwᵉ meko aké “Me ntᵉᵉ nwyaa awa nkwe mangii enyú ayi debᵉᵉ manshuú me”. ⁴ Ne agii ebwᵉ aké, “Waá achye Jᵉn uto manwyaá bᵉᵉ manaá Eᵉᵉwᵉ, Eᵉᵉwᵉ waá akwaá?”

⁵ Álo manjᵉᵉ ne ate aké, “Ébege dejojé nnó elé Eᵉᵉwᵉ ne achyeé Jᵉn uto bi, agige nye esé aké, ‘Ulannᵉᵉ ne delá kamé mekomejᵉᵉ wuu wᵉ.’” ⁶ Ne mbᵉᵉgé dejojé nnó, ‘Útané mbaá akwaá,’ bᵉᵉ ako áwáne nyé esé ne mataá gétúgé ebwᵉ ákaá wáwálé nnó Jᵉn abᵉ alu *Muú Ekpávé Eᵉᵉwᵉ.” ⁷ Ne aké ne ji, “Ese dekaá fᵉ mbaá yi uto bií utane wᵉ.”

⁸ Ne Jisᵉs ashuu ntᵉᵉ ebwᵉ meko aké, “Yé me ntᵉᵉ ngárégé fᵉ enyú muú yi achyé me uto ne mpyé unᵉᵉ bina.”

Nekanémejᵉᵉ bᵉᵉ uségé ne mbᵉᵉᵉ mekᵉᵉ

(Mat 21:33-46; Mak 12:1-12)

⁹ Jisᵉs alᵉ mangaré bᵉᵉ bina nekanémejᵉᵉ ake, “Mende fᵉ abᵉ atᵉ mekᵉᵉ, aᵉ unᵉᵉ ebi ákuú vine, ábᵉᵉgé umpome

bií ápye mmṵṵ. * Ase bṵṵ uségé afyé wye. Atane afé neke né melo fṵ, ewú ne ábélé dṵṵ. ¹⁰ Gébé gekwónégé eyigé ákyé umpómé bimbṵ, mbṵṵ mekṵṵ ató maá defwé wuú ama mbaá bṵṵ uségé bimbṵ nnó áchye ebií unó mbwé ebi utane né mekṵṵ ewémbṵ. Yémbṵ ebwṵ átulé maá defwé yimbṵ, ábú ji akéré amu amu. ¹¹ Ama tó ayifo, ebwṵ ágégé ji, áse ji ne matúlé, áchyé ji mekpo unṵṵ, ábú ntó ji akéré amuamu. ¹² Mende yimbṵ ama tó maá defwé ayifo, bṵṵ bimbṵ átulé ji, afyé ji upa mmye, ne ája ji mmemme átó ji dafye. ¹³ Ne mbṵṵ mekṵṵ yimbṵ aké, ‘Mpye nyé nnó? Elú galógáló nnó ntṵ nana maá wa ayi ngboó ne ji dṵṵ, ndṵfo ágegé nye ji, áchyege ji énnó.’ ¹⁴ Maá yimbṵ afé, ne ndere álé kwókwólé, bṵṵ bimbṵ ágé ji ne áké ne ate, ‘Gége menyéé geteé mbṵṵ mekṵṵ na, chwóge déwá ji, geteé jíí geláa eyigé esé.’ ¹⁵ Ákprégé mmu mekṵṵ, ája ji átó dafye, áwá ji.”

Jisṵs anerege nekanémejṵṵ eni, agíí bṵṵ abi alú efé ake, “Enyú deferé nnó mbṵṵ mekṵṵ yimbṵ apye nye nnó ne bṵṵ uségé bimbṵ? ¹⁶ Elú wáwálé nnó, abó manchwṵ awá bṵṵ bimbṵ achyéé mekṵṵ ewémbṵ mbaá bṵṵ abi cha.”

Bṵṵ bina áwúge mbṵ aferé ubée áké, “Esṵwṵ akamégé.”

¹⁷ Jisṵs ape ebwṵ dómeé ne agíí aké, “Ne nana genó eyigé ásáme mmu ḡwe Esṵwṵ geke nnó? Ásá nnó:

‘Ntaá eniné antené upú ashyaá nnó nélómé,
néni ne nélaá menṵ ntaá ayi ágbaré ekwṵ gepú.’

¹⁸ Muú akwegé mfaá ntaá enine mbṵ, atyáge nye ubauba ne mbṵgé nekwége muú mmye, muú yimbṵ alá nye yiliyili.”

¹⁹ Jisṵs agárégé nekanémejṵṵ eni, *Ánleré mabé Esṵwṵ ne anṵṵ baá bi apye upe Esṵwṵ áwúgé, ákaá nnó ajṵge mbṵ

* 20:9 Elú wáwálé nnó: Genṵṵ eyigé bṵṵ Isreli ásélé umpomé bií ápyé mmṵṵ ákuú geji né meko mekala nnó, *Grape.

lé ne ebwó, ábó álú mampye Jisós wyé né gébé eyigémbo, yémbo ágó gétúgé áfóó amé bóó.

Ágíí Jisós mecho nkamakpo

(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)

²⁰ Bóó bina ámaló mankélé meti ewéchéá, ne átó bóó nnó ájyé pyé eké ábóó mechó ne Jisós wó, nnó mbógé Jisós akwegé nekwené meno, ebwó ágbáré ji ájyé mbaá ámpané mpa abi átómé nye ji mbaá góména ayi Rom. ²¹ Bóó bimbo ájyé gé ákú Jisós áké, “Ménleré, esé dékaá nnó depó etiré ògárege ne òlérege délú wáwálé. Òpó fó meso ama. Òlerege bóó unó ndere Esòwò akélege wáwálé.” ²² Esé dekaá wó, “Nnó ebé sé eké nnó déchyégé nkamakpo mbaá mfwa Rom waá déchyégé?”

²³ Jisós akágé nnó ápené mbo ji lé metáa, aké ne ebwó, ²⁴ “Chwóge me ne sére † ama. Áchwógé ne ji, agíí ebwó aké, Mekpo wá na ne mabo waá na ásamé né nká eyi?” Áké ne Jisós, “Élé mekpo mfwa Rom ne mabo mií.”

²⁵ Ne Jisós aké ne ebwó, “Chyeye Mfwa Rom genó eyi gélú ejíí ne chyeye ntó Esòwò genó eyi gélú eyi Esòwò.”

²⁶ Gefóó eyigé Jisós akwyé meko ashuú ebwó gepye byo úkòré ebwó mmu, álá nyámé néndé ágé fó genó eyigé ji apyéé wó.

Ágíí Jisós nkwé ayi muú akwilege né negbo

(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷ *Bóó Jus fó abi ákú bwó *Sadusi. Ebwó alú bóó bi áké muú agbógé akwilége sé né negbo. Áchwó gíí Jisós áké, ²⁸ “Ménleré, Mosis abò asá ebé ewéna mmú nká mabé sé nnó ‘Mbógé muú abagé mendée wuú ne agbógé alyagé mendée yimbo ayi ebwó álá byé maá wó, meṣṣmó wuú abó mansé mendée yimbo né ukwi, nnó ábyégé baá ábélé né

† ^{20:24} Elú wáwálé nnó: Epó fó sére elé *denarius, ayi ébó élú nká bóó Rom.

mabɔ ami mewené meɲmo yimbo.’ ²⁹ Ágare ji neka eni áké, áɲmó fɔ ákénéama abi ande álú abi átané nte ama. Meɲmó yi muú kpaa abó abá mendée wuú ne agbó ayi ebwó alá bye maá wó. ³⁰ Ayi akwólege ji ase mendée yimbo né ukwi. Ayi mbo agbó ntó ayi ebwó alá bye maá wó. ³¹ Epye wyémbɔ kpaa ebwó ákénéama ágbó ako. Yé muú yi ábyené maá ne mendée yimbo apó. ³² Ébélégé mendée yimbo ntó agbó.” ³³ Ájɔgémbɔ, ágií Jisɔs áké, “Ndere aɲmó bina ákénéama ábó ábané mendée yina, gébégé ebwó ako ákwilé gé né negbo, mendée yina abeé nye ayi waá?”

³⁴ Ne Jisɔs ashúú ebwó meko ake, “Né mme yina ande ábané andée ne andée átó anó. ³⁵ Yémbɔ gébégé bɔ́ abí Eɔwɔ asélé nnó ákwáné, bɔ́ ákwilé gé né negbo, ákpɛgé né mme yi achwó nye, gébé eyigembo, ye neba nébéé se. ³⁶ Ndere Eɔwɔ apye ebwó ákwilé gé né negbo, ámá gé gbó sé, néndé álú nkane makíenné Eɔwɔ, ne álú baá Eɔwɔ te kwyakwyá. ³⁷ Mosis ntó aléré wáwálé nkane muú ágbógé ákwilé gé né negbo. Asá abya genɔ́ eyigé mewé ebɔ elulí wye gélá sɔ́ge ne akuú Ata Eɔwɔ né melu ewémbɔ mmu ɲwe wuú nnó, Eɔwɔ ayi Abraham ne ayi Asek ne ayi Jakɔb. ³⁸ Mosis akú gé ji mbo, éleré nnó Eɔwɔ alu ayi bɔ́ abí álú abe. Eɔwɔ apó fɔ́ Eɔwɔ ayi awuú bɔ́, alu ayi bɔ́ abí álú abe, néndé bɔ́ ako álú abe né mbe ushu wuú.”

³⁹ Jisɔs ajógé mbo, Ánléré mabé Eɔwɔ abifɔ́ áké ne ji, “Ménléré ɔlu cho.” ⁴⁰ Ebwó áwú gé mbo, mano bwó ákpɛ né mekó, yé muú ayi ama mua mangií ji nkwé apó.

*Muú ayi Eɔwɔ akweré ji ela gefwa alu maá waá
(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)*

⁴¹ Ewyage Jisɔs ntó agií ebwó awuú nkwé áké, “Bɔ́ ajɔge nnó Muú yi Eɔwɔ akweré ji elá gefwa alu mpyáne mfwa Devid, ewena ébéé mbo nnó? ⁴² Eɲyú dekaá nnó mfwa Devid asá né ɲwe makwa wuú nnó:

‘Ata Eṣṱwṱ ajṱṱ ne Ata wa nnṱ,
jwṱlé fa né egbé ebwṱnye wa,

⁴³ kpaá te gébé gékwṱnege nyé eyigé mpye bṱṱ mawámé
byéé,

álaá eké mboṱ genṱṱ nnṱ ṱnééré uká byéé mfaá.’

⁴⁴ Ewéna éleré nnṱ Mfwa Devid akuú Muú yi Eṣṱwṱ akweré
ji elá gefwa nnṱ Ata wuú. Epyembṱ nnṱ ne *Muú yi
Eṣṱwṱ akweré ji elá gefwa ama alú mpyáne Devid?”

*Jisṱs akwelé baá utṱṱ bíí mbeé nnṱ ekage áse gepṱgé
Ánleré mabe Eṣṱwṱ*

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40)

⁴⁵ Nana Jisṱs ajṱge lé ne baá utṱṱ bíí ne bṱṱ ako áwúu
ntṱ, aké, ⁴⁶ “Sége gébé ne gepṱgé ánleré mabé Eṣṱwṱ.
Ebwṱ ágbṱṱ mamfyé gé bṱ nkúu átyé átyé, ákéné, ágyaáge
ntoné gese nnṱ bṱṱ átámégé ebwṱ ne énogé. Ágboṱ ntṱ
mánjwṱlé né malu énogé né mmu macha mmyemenene.
Ájyégé epaá, ájyaá lé malu afwa ne ájwṱlege. ⁴⁷ Yémbṱ,
mmyé egbṱṱ ebwṱ, áfwyálege akwi andée, áfṱṱge upú
bwṱ, ne ama ákéne malumalu, ánénemmye áwyáge dṱṱ
nnṱ ágilé gé bṱṱ ame. Ndere ápyé mbṱ, áfyé lé getoṱ né
mmye bwṱ. Ákréne nyé né efwyale ewé mebo.”

21

Echyé mekwí mendée ayi alú mbyá

(Mak 12:41-44)

¹ Ndere Jisṱs alú mmu echa ure Eṣṱwṱ, apele dómee
nkane bṱṱ ṱka áchwṱ áfyé maṱka bwṱ mmu genṱ eyigé
áfyé ṱka Eṣṱwṱ. ² Agé ntṱ mbya mekwí mendée fṱ ndere
afyé baá ubaá ṱgba ápeá. ³ Ágé gémbṱ aké, “Kaáge wáwálé
nnṱ ṱka yi mbyá mekwí mendée yina afye, ejá epwṱ eyi
bṱṱ ako áfyé. ⁴ Yéndémuú áferé ekéke ṱka né gejamé eyi ji

awyaá achyé, yémbɔ, ye lé mekwi mendée yina alu mbya, akwe ula géba jíí achyéé.”

Jisɔs agaré nkane gekpékpégé efwyale géchwɔɔ nye meso gébé

(*Mat 24:1, 2; Mak 13:1, 2*)

⁵ Baá utɔɔ bifó álo mamfégé echa upɛ Eɔwɔ nkane átené ewú ne uchánchá mataá, ne ama afége uchánchá unó bi achyé nnó ánogé Eɔwɔ. Efée Jisɔs aké ne ebwɔ, ⁶ “Enyú degene unó bi, dema defége yémbɔ gébé gékwónégé nyé eyigé amúu ewú ne yé ntaá némaá eni nélaá mfaá nte nóp.”

⁷ Ágíí jí áké, “Menlééré, nde gébé eyige depɔ tiré na depyé nye? Nde genó eyi gélérege nyé nnó unó bi uchwɔɔ pyé?”

⁸ Jisɔs ashúú ebwɔ meko aké, “Sége gébé nnó ékagé muú fɔ ábwólé enyú déno mewaá. Nénde, gejamégé bɔɔ áséle nye mabɔ ma áchwɔ eta nyú, áké, ‘Me ne nlu’ ne ájɔ́ge nyé nnó, ‘Gébé gékwóné.’ Ájɔ́ge depɔ tí, déwugé fɔ ebwɔ. ⁹ Ne déwuú nye ntó abya be kwókwólé ne enyú, ne ebi ámmye tete, défɔ́ge fɔ. Unó bina uko ubɔɔ mbe upye ne epófɔ nnó mme yina achwɔ kwyá ténéténé wɔ.”

¹⁰ Jisɔs amajɔɔ ne ebwɔ ake, “Malɔ kpakpa ámmye nye ne ate ne ate afwa ne bɔɔ bwɔ ámmye nye ne ate, ¹¹ Ukpékpé unó upyéé nyé mme yina anyíge ne eshye abwólé né gejamégé malu. Emímí mesa ekwéne nyé né malumalu, ne mamée áwáne nyé bɔɔ. Unó bi úgyálege manɛ upyé nyé né nebuú manleré ubée unó bi uchwɔ pye.

Jisɔs agare ángbá bíí efwyale ewé ebwɔ agéne nye

(*Mat 10:16-25; Mak 13:9-13*)

¹² “Gemégé nnó unó bi upye; kaáge nnó bɔɔ ápyéne nye enyú, áma átulé enyú. Dekpene nyé unɔɔ mpa né macha mmyemenene ne áfyé nyé enyú denɔ. Ájyé nyé ne enyú

né mbe ushu afwa ne bə gómēna gétúgέ dékamé nnó delu bə́ ba. ¹³ Gébégé detenégé mbe ushu bə́ bimba, kaáge nnó debó mba élé meti mangaré ebwó mekomejó́ Ɛsəwə. ¹⁴ Yémbə ekagé dechyé gēme nyú efwyale, mamférégέ unó bi dejóge nyé. ¹⁵ Gébé gekwənégέ, nchyege nyé enyú denгарé mejó́ eti déjógé ye muú mawame nyú ayi anénégé geyó ye manyé mbeé ábéé. ¹⁶ Kaáge nnó bə́ enyú ne ákpóo nyé enyú, ye ébélé ánte nyú, ye áhémé nyú ye bə́ ula gepú nyú, ye ajeé nyú. Áchyége nye enyú mbaá ákpakpa melə, nnó déténe unó mpa ne áwáne nye enyú bífó. ¹⁷ Bə́ ako ápaá nye enyú gétúgέ délu áhkwələ́ ba. ¹⁸ Ye ehkaá mejwe ewé éjúge nyé né mekpo nyú ekwé, enó epó. ¹⁹ Dekamégé metó́ ema, dekréne nyé mmu gejwá eyi gelá gebyé.

Jisəs agaré nkane áchə́o nye Jerosale

(Mat 24:15-21; Mak 13:14-19)

²⁰ “Gébégé degégé nnó bə́ bee áno melə Jerosale mme, kaáge nnó gébé gekwəné eyigé áchwə́ chó ewu. ²¹ Gébégé mechó ewé epyégé, bə́ ako abi né gebagé mewaá Judiya ábó ayyé bíí mfaá makwe. Bə́ abi álú né melə ewémbə áboó ntó. Yéndemuú ayi atanégé mekó́, ekage akyaá nnó ayyé mmu. ²² Kaáge nnó gébé eyigémbə, élé bíí bi Ɛsəwə atóme nyé efwyale né melə Jerosale mampye nnó unó bi ásáme mmu ηwe wuú ubé wáwálé. ²³ Ɛ́ é ebéé nye mbə́ nnó ne andeé abi álú ne mane yé ne abi áchyége baá mámbə. Ɛsəwə asə́ nyé metó́ ne melə ewé, ne bə́ ako ágéne nyé gebégé efwyale. ²⁴ Áwáne nyé abifə́ ne desaá, áséle nyé abifə́ nkane bə́ denərə́ bee, ákaré átó né malə mako. Ne bə́ abi álá pó bə́ Jus ápwə́ nyé melə Jerosale, ne áchyége nyé ebwó efwyale, kpaá gébé bə́ gébyé.

Unó bi upye nye geméégé nnó Maá Nte Mekwaá ákérege meso fa mme

(*Mat 24:29-31; Mak 13:24-27*)

²⁵ “Né gébé eyigémbò, ágéne nye ufóó unó bi upye né ñmèé ne mfaá ne ambe. Né mme, gewyágé mgbannyi eyi gétánege né ebeé mega, gepyé nyé gejaméégé malo áfóó nnó ebeé échwò kpá ebwó. ²⁶ Bóó áwére nyé ne efò né metóó getúge ákaá nnó unó bi ugyálege manε uchwó pyé né malo mako. Ne unó bi uwyaá uto né mfaánebuú unyíge nye, ²⁷ ne ágéne nye nkane Maá Nte Mekwaá achwóó né mmu gekó ne uto bií, ne gekpékpéégé énogé. ²⁸ Degéégé nnó unó bi úlo mampye, ténége, dégilé gétúgé dekaa nnó gébé gékwóné eyigé εσωω achwó féré enyú né efwyale.”

Jisós agaré nkane unóó bi úlálege bya

(*Mat 24:32-35; Mak 13:28-31*)

²⁹ Ne Jisós agaré ebwó nekanémejóó ake, “Pεge gepεge genóoge fig ne unóó uko ebi úlálege bya. * ³⁰ Gébéégé degeégé nnó unóó bimbo úlo mantó bya uke, dekaa nnó nshwóné alé chwó lóó. ³¹ Wyémbò ntó, gébéégé enyú dégéégé nnó unó bina upyεé, débó mankaá nnó εσωω achwó gbaré Gefwa jíí.

³² “Ngarege enyú wáwálé nnó nyje eníné na négboó fó kpaá te unó bina ukó úpyεé. ³³ Mfaá ne mme ákwýáge nye, yémbò mekomejóó wa alaá te kwyakwya.

Sége gébé

³⁴ “Sége gébé nnó dékagé dényéégé geñwá, ne dényúgé mmóó dékwéné, ékagé matóó nyú átáné ne εσωω. Ékagé dénéréégé matóó né geñwágé mme yina nnó ékagé bíí bimbo úbáné enyú nkane menya akwéne metaá. ³⁵ Ne depó etiré bíí bimbo dégbárege nyé bóó ako abi álú fá mme.

* ^{21:29} *Elú wáwálé nnó: Genóó* eyige ásamé né mmu ñwe ákú nnó *fig.

³⁶ Kpómege mmye, dénémmye mbaá Esɔwɔ yéndégébé, nnó ji achyé enyú eshye dékoó né efwyale ewé echwó nye. Depyegé mbo, detenege nyé mbe ushu Maá Nte Mekwaá ayi déla pó ne deba.”

³⁷ Yéndé bií Jisɔs alerege wyé bɔ́ó né echa ure Esɔwɔ. Anerégé, yendé nkwale ajye né Mekwé Olif. ³⁸ Ne yendé dondo bɔ́ó ako áchwɔ, ajwólege mmu echa ure Esɔwɔ manwú mekomejɔ́ wuú.

22

Ájɔ́ó geju manwá Jisɔs

(Mat 26:1-5; Mak 14:1, 2; Jɔn 11:45-53)

¹ Ne gébé gébó géfií eyigé ányéé epaá koó upú ne epaá bred yi álá muálé. ² Né gébé eyigémbo, anɔ́ baá ámpyeyé ure Esɔwɔ ne ánléré mabé Esɔwɔ, ábó ákélege meti nnó áwá Jisɔs bibí, nendé, áfɔ́ó nya bɔ́ó melo.

³ Ne danchɔmeló akpe mmu metɔ́ Judas ayi ákuú ji ntó Iscarot, maá utɔ́ ama né geluágé abi áfyaneápeá. ⁴ Ajye só ula ne Anɔ́ baá ámpyeyé ure Esɔwɔ ne bɔ́ó kpakpa abi ábáme echa ure Esɔwɔ, nnó ákpoó ebwó Jisɔs. ⁵ Ebwɔ áwúgémbo, matɔ́ ágo ebwó ne ákamé nnó áchyége Judas nká. ⁶ Judas akamé mechó ewé ájɔ́ó ne álɔ́ó mankélégé meti ewé ji apyeyé ne Jisɔs akpe ebwó né ámu nkane gejamégé bɔ́ó álá kágé.

Jisɔs anyéé epaá koó upú ne baá utɔ́ bií

(Mat 26:17-25; Mak 14:12-21; Jɔn 13:21-30)

⁷ Bií ebi áwáne maá egóhme gepɛ mbaá epaá bred yi álá muálé, úkwónégé, ⁸ Jisɔs ató Pita ne Jɔn aké, “Chógé depyé menyeyé epaá *koó upú nnó esé deyyé dényé éwú.”

⁹ Ágíí ji áké, “Ɔkelege nnó esé deyyé detyeyé menyeyé éfó?”

¹⁰ Ashuú ebwó meko ake: “Wuúge, mbogé deyyegé, dekpegé né meló kpaá, degene nye mende fɔ́ ne nkwó

manaá né mekpó, kwólege ji né gepú eyigé ji akpéne. ¹¹ Gébégé enyú dekpégé, gárege mbóó gepú nnó: ‘Ménleré aké, léré esé maá gepú áhkeké, ayi ji anyéé nyé menyéé epaá koó upú ne baá utóó bíí.’ ¹² Ne mbóó gepú yimbó alerege nye enyú maá gepú ayi alú te mfaá enyóh ayi ákwyé mé ábélé. Pyégé menyéé yimbó éwu.”

¹³ Áfé, ágé wye yéndégenó nkane Jisós abó agaré ebwó. Ne átyé ntó menyéé epaá koó upú yimbó.

Menyéé Ata Jisós

(*Mat 26:26-30; Mak 14:22-26; 1 Kór 11:23-25*)

¹⁴ Gébé gékwónégé, Jisós ne áhgbá bíí áchwó áló manyé menyéé yimbó. ¹⁵ Ne Jisós aké ne ebwó: “Mbó gejjigé metóó manjwólé chóncho ne enyú nnó dényé epaá koó upú ne ngé efwyale. ¹⁶ Kaáge nnó me mmáge nyé sé epaá ewená kpaá te depó etiré epaá ewé débée wáwálé, gébégé Esówo agbárege nyé gefwa jíí.”

¹⁷ Ne abwéé amó ne mmóó né mmu, achyégé matame mbaá Esówo, achyéé mmóó mimbo mbaá áhgbá bíí aké: “Sége dényú, déchuú áte. ¹⁸ Ngarege enyú wáwálé nnó, élo nana eyjégé mbe, nnyú sé mmóó mina te gébé eyíge Esówo aké agbarege gefwa jíí.”

¹⁹ Abó ntó bred, áchyege matame mbaá Esówo, agyá nto bred yimbó ubauba achyéé bwó aké, “Gége menyamnye wa [ayi nchyége né gétúgé enyú. Pyégé wye na mantégé negbo na.” ²⁰ Áke ánérege manyéé menyéé, ama bó amó ne mmóó né mmu, aké, “Amo yina, élé *menomenyéé meke ewé Esówo anyéé nye ndere manoó ma magbélege nyé né mme né gétúgé enyú.]”

²¹ Yélé njógembó, muú ayi akpóo nyé me alu fá né ujwólé bina. ²² Kaáge nnó Maá Nte Mekwaá agbóo nye wye nkane Esówo améé abelé, yémbó utohkwá ube ne muú ayi akpóo nyé jíí.”

²³ Ǻngbá bíí áwúgέ mbo, álo mangíí ate áké, “Waá álú né geluáge sé ayi apyé nyé gefóó genó eyígé na?”

Ǻngbá Jisós ányεé mbeé mechó dékpakpa

²⁴ Né gébé gefó, Ǻngbá Jisós álo mbeé manyégé ne ate, nnó waá álú muú kpaá né geluáge bwó. ²⁵ Jisós awúgέ mbeé bwó, ajóó ne εbwó aké, “Gé na ne afwa mme abi álá pó bóó Jus ápyεé. Ágárege nnó uto melo meko úlú εbwó né ámu, ájyárege bóó ne uká, ne ama ákélege nnó bóó ákwáne galógáló ayi εbwó ápyε. ²⁶ Yémbó, ébégé fó mbo ne enyú. Muú kpaá nyú abe nkane mamáne ne menombe abεé nkane ménkpané defwé. ²⁷ Waá álú muú kpaá? Muú ayi áchóge ji menyεé nnó anyé waá muú ayi áchwó ne menyεé? Élé ji ayi áchóge ji menyεé nnó anyé pó mbo? Yémbó me nlu né geluáge enyú ndere menkpané menyεé.”

²⁸ Jisós aké, “Yé ndere ngéne εfwyale, enyú ne délú wyé ne me. ²⁹ Gétú eyigémbó, mpye nyé enyú nnó débé afwa wyé nkane nte wa apye me ntó nlu Mfwa. ³⁰ Denye nyé, denyú ne me né gefwa ya. Dejawolege nyé ntó ndere afwa mampané depó né matoó áfyáneápeá ayi bóó Isreli.”

Jisós agaré ndere Pita áshyáa nye ji

(*Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Jon 13:36-38*)

³¹ Jisós akú Pita aké, “Simun, Simun! Gé ngarege wó nnó danchomeló ase uto nnó amuá enyú, mamféré matóó nyú ne me nkane ácháge esa, áférege ukwóó. ³² Ne me nnenemmye mbaá εsowó nnó ékagé wó oféré metóó wyé ne me kánká. Metóó wye emagé béne, fyé aymé byé εshye.”

³³ Pita ajóó ake, “Ata, me mkpomé mmye manjye deno ne wó ne ye mangbó ne wó.”

³⁴ Jisós ake, “Pita gé, gó ngaré wó nnó, gemégé nnó menó mekwó akú fina wó oshyáá nye nnó ókagé me kpaáte ukúkúle uléé.”

Jis̄s agaré baá utóó bií nnó ákpómé mmyé

³⁵ Ne *Jis̄s* ama jóó ne ángbá bií aké, “Tége nkane ntómé nyá enyú neke ñka pó, geba pó ne unó uká ebichá pó, genó geli nya enyú?”

Ne ebwó áke, “Ngba, ye genó eyi geli esé gepó.”

³⁶ Agaré ebwó áke, “Nana muú yi awya ñká menyéé jíí abó, ne geba ntó. Ne muú yi álá pó ne esaá akpó nkú wuú asé ñka yimbó ana esaá. ³⁷ Wuúge, Ásá genó gefó mmu ñwe Esòwò nnó, ‘Áfyé nyé ji né geluágé bós nchye.’ Genó yina gépye nyé me wáwálé. Enyú debó mankaá nnó yendé genó eyigé ajóó atome ne me gébó mambé wáwálé.”

³⁸ Ne ángbá bi aké, “Ata dewyá desaá depeá fa.” *Jis̄s* ake, “Lyáge mechó ewémbó.”

Jis̄s anemmye né Mekwe Olif

(*Mat 26:36-46; Mak 14:32-42*)

³⁹ *Jis̄s* ályágé gepú eyigémbó, afé né Mekwe Olif nkane ji apye mé, ne baá utóó bií, ákwólé ji ntó. ⁴⁰ Áké ákwonege né melu ewémbó, agaré ebwó aké, “Négemmye mbaá Esòwò nnó ékágé enyú dékpé né mmuameno.”

⁴¹ Ne alyá ebwó afé mbe gachyé, ató manó mme aló manemmye mbaá Esòwò aké, ⁴² “Nte, mbogé ejigé wò, féré amó efwyale yina né eta wa ábé tete, yémbó pye genó eyigé wò òkelege, epófó eyigé me nkélege.” ⁴³ [Gébégé anémmye mbaá Esòwò, ekiénné Esòwò étané mfaánebuú echwò fyé ji metóó. ⁴⁴ Ne gekpékpégé mesómé né metóó, *Jis̄s* anemmye ne eshye kpaá njúnjú atáné ji mmye achyegé mme nkane denkáré manoó.]

⁴⁵ Ji ánerégé mánemmye, akwilé akeré mbaá yi ángbá bií álú. Abané ebwó ndere ábélege géjyá gétúgé ápwá né masómé. ⁴⁶ Ape ebwó agíí aké, “Debelege nde? Kwélégé ka, négemmye mbaá Esòwò nnó ékágé dékpé né mmuameno.”

Ápye Jisṵs

(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Jṵn 18:3-11)

⁴⁷ Ndere Jisṵs alu jṵṵge, njuné bṵṵ néchwṵ ne Judas, ṅgba ama né geluágé abi áfyaneápeá. Judas aja ebwṵ meti, achwṵgé, áfé mbe atyá Jisṵs. ⁴⁸ Atyágé ji mbṵ, Jisṵs ajṵṵ ne ji aké, “Judas ṵkpó lé Maá Nte Mekwaá né mantyá ji nnó bṵṵ ákaá ne ápye ji?”

⁴⁹ Gébégé áṅgbá Jisṵs ágené nnó mechṵ kpaa élé chwṵ, ágií aké, “Ata debṵ desaá delṵ úmye?” ⁵⁰ Ne ṅgbá Jisṵs ama né geluágé bwṵ, ajuú aparanja, alo manké memfwé *Etúkpé ámpyee úpe Esṵwṵ, asṵ etu ewé egbé ebwṵnye.

⁵¹ Ne Jisṵs agaré bṵṵ bíí aké, “Dépyegé sé mbṵ, lyáge ebwṵ.” Aferé ebwṵ wuú ata etu memfwé yimbṵ, eferé.

⁵² Ne Jisṵs abwṵlé eta *Anṵṵ baá ampyee úpe Esṵwṵ ne ámbamé echa úpe Esṵwṵ ne ákpakpa melṵ abi áchwṵ mampye ji. Agií ebwṵ aké, “Enyú dechwṵ na ne bṵ aparanja ne mámbṵ unṵṵ mampye me nnó me nlu menjṵ?” ⁵³ Ndṵ ndṵ ne ndṵ njwṵlege ne enyú né echa úpe, enyú deta me ebwṵ mmye wṵ. Yémbṵ gébé eyige nyú gékwané nana, dechwṵ né uto dánchṵmelṵ ayi mfwa utuú.”

Pita ashya nnó ji akágé fṵ Jisṵs

(Mat 26:69-70; Mak 14:66-72; Jṵn 18:15-18, 25-27)

⁵⁴ Ne bṵṵ bina ápye Jisṵs áfé ne ji né dachi etúkpé ampye úpe Esṵwṵ. Ne Pita ala te meso, akwṵlege ebwṵ gachyeé, gachye. ⁵⁵ Ákwṵnégé, abané bṵṵ bí ásené mewé né dachi áwyá. Pita achwṵ jwṵle ntṵ né geluáge ebwṵ. ⁵⁶ Ménkpané defwé ama né dachi yimbṵ ayi alú mendée, agégé Pita né geṅgbṵgé mewé nkane ajwṵle, ape ji domeé, aké, “Mende yina ntṵ abṵ alu ne Jisṵs.”

⁵⁷ Pita ake, “Chaá-ó! Mesṵ mendée nkágé ji.”

⁵⁸ Ewya ye wṵ, mende fṵ agé Pita ake, “Wṵ ntṵ ṵlu muú bwṵ ama.”

Pita ake, “Me detuú-o!”

⁵⁹ Εwya genógé nchwáneke, mende ayifo aké, “Wáwálé gebií gepó mmu mende yiná ntó abó alu ne Jisós, ji ntó atané gebagé Galilií.”

⁶⁰ Ne Pita ake, “Ge da, me kágé ewe wó jóge mbó.”

Wye nkane ji alú jóge mbó, menó mekwó akú kókogólókóó. ⁶¹ Ata Jisós akó gеме apé Pita. Ame bwó átuú, ne Pita ate mekomejóó ayi Ata Jisós abó agaré ji nnó, “Gemé gé nnó menó mekwó ákú, oshya nyé ukúkúle uléé nnó okágé me.” ⁶² Gébé gé Pita áteé mekomejóó yimbo, afe dafye, anyó meko ngbó ali segé segé.

⁶³ Bóó bi ábáme Jisós, áló manjwýá Jisós, ne átúlege ji. ⁶⁴ Áwé ji ndeé né ame, ne ágiíge ji aké, “Waá adoó wó? Garé esé mbó gé okage.” ⁶⁵ Ne ebwó áma jú ji mashye mmye né gejamé gé mati.

Jisós akpe unóó mpa

(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64; Jón 18:19-24)

⁶⁶ Bií újyágé, *ákpakpa meló, ne Anóó baá ampye ure Esówó ne *Ánleré mabé Esówó áchomé né eso. Áchwó ne Jisós né mbe ushu bwó. ⁶⁷ Ágií ji aké, “Wó ne ólú Muú yi Esówó akweré ji elá gefwa?”

Jisós ashuí ebwó meko aké, “Mbóge ngaré gé enyú, dekámé gé nye fó ne me. ⁶⁸ Ne mbó gé ngií gé enyú nkwé dekámé gé nyé fó manshuú me meko. ⁶⁹ Yémbó lo nana chó mbe, Esówó ayi áwya uto uko abelege Maá Nte Mekwaá né mfaá geluó gé éno gé né egbé ebwó nye wuu.” ⁷⁰ Ajó gé mbó, ebwó ako ágií aké, “Wó ne ólú Maá Esówó?”

Jisós aké, “Élú wyé nkane enyú dejóó mbó.” ⁷¹ Ne ebwó áke ne ate, “Ndé gécha démage kéle bó ntésé? Esé ambóó dewú mé genó eyi getané jimbo meno.”

23

Áfɛ né Jisɔs mbaá Palet

(Mat 27:1, 2, 11-14; Mak 15:1-5; Jɔn 18:28-38)

¹ Ebwó ájógé mbɔ, echomele meko ekwelé ká efé ne Jisɔs mbaá Palet. ² Ákwónégé éwu, álo maáma ji depɔ mmye áké, “Dépyé ményákwó yi ndere achó melo esé, achoge bɔ́ uká mme nnó áchyege fɔ nkamakpo mbaá Mfwa Rom, ne ama garege bɔ́ nnó ji ne alú Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa.”

³ Palet agii Jisɔs aké, “Wɔ ɔlu Mfwa bɔ́ Jus wáwálé?”

Jisɔs aké, “Elu nkane ɔjɔ́.”

⁴ Ne Palet ajɔ́ ne anɔ́ baá abi ápye ure Esɔwɔ ne gejamégé bɔ́, áké, “Ngéfó gabo ayi mende yina apyé wó.”

⁵ Yémbɔ áshii wyé ne ewú aké mende yina achoge bɔ́ uká mme, aleré né mme Judiya meko, álo né melo Galilii kpaá akwóné fá melo ewe.

Palet ató Jisɔs mbaá mfwa Herɔd

⁶ Palet awúgé mbɔ, agii aké, “Mende yina ele muú Galilii?” ⁷ Ákámégé, Palet ató Jisɔs mbaá Herɔd néndé Herɔd ne agbaré mboó melo yimbɔ. Né gébé eyigembɔ Herɔd abó alu né Jerosale. ⁸ Gébége Herɔd agené Jisɔs, metɔ́ ego ji dɔ́, élé ji abɔ akelege mé mangé ji te gachií, néndé, ji abó awuú mé ngo Jisɔs. Ne abó awya uméé nnó ji agé ufélékpa ebi Jisɔs apye. ⁹ Ewyágé Herɔd agii Jisɔs bɔ nkwé dɔ́, ne yeé meko Jisɔs ashuú ji wó. ¹⁰ Agígé mbɔ, *Anɔ́ baá ampye ure Esɔwɔ ne *Anleré mabé Esɔwɔ áwɔ áchwó mbe, álo manjɔ́ depɔ eti Jisɔs apyé ne eshye. ¹¹ Mfwa Herɔd ne bɔ́ bee bií álo manjwyagé Jisɔs, áchyege ji mekpo unɔ́. Ábɔ nkúu mfwa áfyé ji mmye, ámá átó ji akeré meso mbaá Palet. ¹² Né bií ebi mbɔ dejeé Palet ne Herɔd delo. Te gachi ebwó abó alú máwámé ne ate.

Palet asó mpa nnó áwá Jisṵs

(Mat 27:15-26; Mak 15:6-15; Jṵn 18:39—19:16)

¹³ Gébégé ákeré meso ne Jisṵs, Palet akú ánoṵ baá abi ápyé ure Ἐσωῶ, ne ákpakpa melṵ, ¹⁴ áchwṵgé, áké ne bwó, “Mbe mbe, enyú dese mé mende yina dechwṵ ne ji eta wa deké achṵṵ melṵ. Ngii ji bṵ nkwé né mbe ushu nyú, yémbṵ ngefó gabo yi mende yina apyé né depṵ etiré enyú déké ji akwé ebe wó. ¹⁵ Yé Mfwa Herṵd ntó age nnó mende yina akwé ebe wó, nkawú ne ji ákeré meso eta esé. Góge ngaré enyú nnó mende yina apyé ye gabo fṵ ayi abṵ maṅgbó wó. ¹⁶ Yémbṵ nchyege nyé enyú ebwṵnye nnó átúlé ji ályá ji, ajoyé.”

¹⁷ [Nkane gepṵgé gébé yimbṵ gélú, yendégébége epáá kwyakwya defwé, Palet aferege muú denṵ ama nkane bṵṵ bií ákelege.]

¹⁸ Ne ákalé ebwó ako áké, “Wá mende yina, esé dekelege élé Barabas.” ¹⁹ (Barabas abṵ akpe denṵ gétúgé achwṵṵ ne efwyale né melṵ ne muú ayi ji ama wá.)

²⁰ Palet ákelege meti manlyá Jisṵs ajoyé, ne ama ajṵṵ ne ebwó. ²¹ Ne ebwó ako ákalé áke, “Wó ji né gekwa, wó ji né gekwa.”

²² Né maṅáne aléé Palet ama gií ake, áwó ji nnó apye nnó? “Ndé gabo ayi ji ápyeé?” Nge ye genṵ eyigé ji apyé ne njṵṵ nnó áwó ji né gekwa wó. Ngarege ádó ji ályá ji ajoyé.

²³ Né ebwó ádo delúlú áké, “Áwó ji né gekwa.” Makálé bwó áwerí uto Palet. ²⁴ Akamé ne asó mpa aké, “Ápye ne Jisṵs ndere ebwó ákelege.” ²⁵ Aferé muú yi ebwó ákelege ayi abṵ akpené denṵ gétúgé, efwyale ewe ji achyé ne muú ayi ji awáné. Gébégé áféré ji, Palet agbaré Jisṵs achyé ebwó, nnó ápye ndere ejii ebwó.

Áwó Jisṵs né gekwa

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Jṵn 19:17-27)

²⁶ Bɔ́ bee áse Jisɔs né dachi Palet ále jyéé, ne nkane ebwɔ́ ákéne ájyéé, átuú ne mende fɔ ayi akú ji Simun, muú melɔ Seren, atané dondo yimbo né mewaá ajyéé Jerosale. Ágbaré ji ánére ji gekwagé Jisɔs né máḡkɔ́ nnó ji akpá akwólege Jisɔs meso. ²⁷ Ne gejamégé bɔ́ akwólege ji meso. Abifɔ́ élé andée, abi ákparé amú mekpo, álile, áyiage ne masómé ndere áteé efwyale wuú. ²⁸ Ne Jisɔs abwolé aké ne ebwɔ́, “Andée Jerosale, déligé sé gétú ya, líge lé geme enyú ne baá enyú. ²⁹ Kaáge nnó né meso gébé bɔ́ ájoge nyé nnó, ‘Éfwɔ́ ébé ne andée abi ákwené déḡkwɔ́ ne abi ála alú danchyéé baá mámbé!’ ³⁰ Né gébé eyigémbo, bɔ́ áshyáge nyé mmye nnó, ‘Échye mfaánebuú ashulé esé mmye, ye mme anií ese.’ ³¹ Ápyegémbo na ne genɔ́ eyi gélú gebe, ne ebéé nye nnó ne gegbógbógé genɔ́?”

³² Gébége ájyε wɔ́ Jisɔs, áse ntó bɔ́ ubée apéa manjyε wá choncho ne ji. ³³ Ákwónégé melú ewé ákuú nnó, “Uḡkóḡkó makpo,” áwɔ́ Jisɔs né gekwa. Ne ama wɔ́ bɔ́ ubée bimbo mfaá ukwa upea, ama né egbé ebwɔnyε wuú, ne ayifɔ́ né egbé ebwɔbe wuú. ³⁴ Jisɔs aké, “Nté, gé ebwɔ́ meshwe, jinte gabo áyi ebwɔ́ ápyémbo, néndé ákágé.”

Bɔ́ bee bina, ákpyá megyaá ákáré mandeé Jisɔs áfyé ate amú. ³⁵ Bɔ́ átené éféé ápéle nkane áwóme Jisɔs né gekwa. Ne ákpakpa bɔ́ Jus, álɔ manjwyágé ji áké, “Apoóge bɔ́ bí chachá, akaágé poó fɔ́ ntó geme jí mbɔgé alú Muú yi Esɔwɔ́ akweré ji elá gefwa.”

³⁶ Bɔ́ bee ntó ájwyá Jisɔs, áchyéé ji mmɔ́ amí mamyáme, ³⁷ ne áké, “Mbɔgé nnó ɔlu Mfwa bɔ́ Jus wáwálé, poó geme jyé.”

³⁸ Ásá ntó ḡwé ába né gekwa né mfaá mekpo Jisɔs. Ásá wyéé áké, “Gé Mfwa bɔ́ Jus na.”

³⁹ Muú ubée ama ayi áwɔmé ji ntó né gekwa ejí, alɔ manjwya ntó Jisɔs aké, “Pó ɔlu Muú yi Esɔwɔ́ akweré ji elá

gefwa? Poó yé gémé jyé, ɔpoó esé ntó.”

⁴⁰ Ne ayifo ashúlé ji yimbɔ ndo aké, “Wɔ ɔfɔ́ f́ Esɔwɔ? ɔlu ntó mmú efwyale nkane mende yina. ⁴¹ Esé ne wɔ debó nsá né gabo ayi esé depyé, nkawú ne dégéne efwyale ewé. Ne mende yina apyé gabo wó.” ⁴² Ne ajó ne Jisɔs aké, “Ata te me gébége ɔchwɔgé gbáre gefwa jyé.”

⁴³ Jisɔs áshuú ji meko aké, “Ngarege wɔ wáwálé nnó fina ɔbe nyé ne me né meló Esɔwɔ.”

Negboné Jisɔs

(*Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Jɔn 19:28-30*)

⁴⁴ Kálánjká efyáneépeá eké ékwónene, ημεέ ενomé, gemmua gékwé né melo meko kpaá te kálánjká eléé.

⁴⁵ Ημεέ ένómégé, ekat ewé ekaré metɔ́ echa upe Esɔwɔ egyalé ubaá úpeá. ⁴⁶ Eké éwyáge, Jisɔs alɔ mankále kénké aké, “Nte mfyε geme ya né amú jyé.” Ajógé mbɔ, ashulé kwyakwya geféré h-ε-m metɔ́ ekwé.

⁴⁷ Muú kpaá bóó bee ayi abó atené efeé, agégé genó eyi gepyé, afeé Esɔwɔ aké, “Wáwálé, mende yina abó apyé gabo wó.” ⁴⁸ Gejámégé bóó abi ábó áchomé efeé ápéle, ákeré upú bwó amu meso kpákparé, mashu mme tóntó né genó eyigé ebwó ágené. ⁴⁹ Ajeé Jisɔs ako áténé tete ágéne depɔ etiré na. Abifo alú andée abi ábó átané Galilií ákwólé ji.

Ánií Jisɔs

(*Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Jɔn 19:38-42*)

⁵⁰⁻⁵¹ Mendefɔ abó alu, akamege Josef, atané né meló Arimatya né gebagé mewaá Judiya. Alu nyá muú ayi alu cho, ne abelege mabé Esɔwɔ. Abó agile gébé eyigé Esɔwɔ achwó gbáre gefwa jíí. Yé élé alú ntó muú ama né geluágé ákpakpa bóó Jus, apó nyá meko ama ne ebwó nnó áwá Jisɔs. ⁵² Nkane Jisɔs agboó, afé mbaá Palet, ajye gíi nnó achyé ji genkwógé Jisɔs. ⁵³ Palet achyége ji ebwonye, ajye

féré genkwógé Jisós né mfaá gekwa, afyalé géjí ne éshyé ndeé, ajye níí mmu menome ewé ábó áchomé te gachíí mmu etaravé, ewé ála álu ganíí muú wye. ⁵⁴ Afyé ji mmu menome, nénde ákpomege mmye nnó bíí uwyaá ebwó ebi uló nkwale yimbó.

⁵⁵ Andée abi átane ne Jisós né Galilií, ákwólé Josef ne ágé ntó menome ne áma ágé ntó nkane áfyé ji né mmu.

⁵⁶ Ákérégé meso né úpú bwó ákwyé mawéé gébé ami malómáló ami awáage mewu muú.

Bíí uwyaá bwó úkwónégé, ebwó ágbeé mmye nkane ebé bwó élú.

24

Jisós akwilé né negbo

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8; Jon 20:1-10)

¹ Bíí mbe né uwyaá, andée bimbó ákpá mawéé gebé ami ebwó ákwyé, dondo gemmuá mme áfé né menome ewé aníí Jisós. ² Ákwónégé wyé, áge nnó, ábogéné mé ntaá égbé éma eniné ábó ákweré embú menome. ³ Ne gébégé ákpené mmu menome, ákéle genkwógé Atá Jisós áge wó, ⁴ ákwé tametame, áké ápélé ágé bóó makpó apéa ne mandeé áyi áshwánege átené ebwó nerjkuné mmye. ⁵ Efó ekwó bwó metwó, ámmo makpo mme. Bóó bimbó ágií bwó áké, “Ndé enyú dékelege muú yi alú mebe né geluágé abi ágboó? ⁶ Apó fa, akwilé né negbó, atane. Tége genó eyigé ji agaré enyú gébégé enyú delú né Galilií.

⁷ “Abó áké, ‘Áchyége nyé Maá Nte Mekwaá mbaá bóó ubeé, áwóme nyé ji né gekwa, ne ekwónégé ndó elé, akwilége nyé né negbo’.”

⁸ Andée bina áte unó bí Jisós abó ajoó, ⁹ átané né menome áfé mangaré unó bi úpyé mbaá ángbá bíí abi álaá áfyaneama, ne áma garé ntó ánkwalé Jisós ako. ¹⁰ Andée bimbó élé, Méri muú meló Magdala, ne Joana ne Méri ayi

Mmá Jemsi chóncho ne andée abifō ntó, ágaré áhgbá Jis̄s genó eyigé ebwó ágené. ¹¹ Ne áhgbá ákamé wó, áse nnó élú gebyó. ¹² Yémbō, Pita akwilé ka abó afé né menome, abyélé mme apɛ, agé lé mandeé áyi abó afyalé genkwógé Jis̄s. Ala meno mekpō fuú, ne akere meso mmu gepú jíí.

*Ágé Jis̄s né meti melō Emaeus
(Mak 16:12-13)*

¹³ Wyé bií bimbō, bōó abi ákamé ne Jis̄s apéa, álya meló Jerosale ájye né maá meló ayi ákú Emeus. Neke nelu genógé *hkpá neke ekénéama. ¹⁴ Ndere ájyé, ádóo abya né depō deko etiré depyé. ¹⁵ Nkane ádóo abya ákéne ajye, Jis̄s atané ebwó né meso ne alō manké ne ebwó. ¹⁶ Yémbō áge ji, ne ákaá fō nnó élé Jis̄s wó. ¹⁷ Jis̄s agii bwó aké, “Nde abya ayi enyú dékéne dédóo ne dembyó né mató enyú?”

Átené nyámeé, mmye meshwé meshwé. ¹⁸ Muú bwó ama, ayi ákú ji Klyopas agii ji aké,

“Wō mbi ne ɔlu menkéé fá meló Jerosale ayi ɔlá kágé depō etiré depyé mboó ndō eyína?” ¹⁹ Jis̄s agii aké, “Nde depō depye?”

Áshuú ji meko áké, “Depō eti depye mbaá mende yi akámege Jis̄s ayi muú Nasaret. Alu nyá gekpékpégé *Muú Ekpávé Eṣṣwō. Ne apye ukpékpé ufélekpá ne agarege nyá meko mejó Eṣṣwō. Eṣṣwō aféé utó bií, ye bōó ntó aféé utó bií. ²⁰ Yémbō anó baá abi ápye ure Eṣṣwō ne ákpakpa meló ágbare ji áchyéé nnó áwá ne áwó ji né gekwa. ²¹ Ne esé debó débelé uméé nnó ji ne Eṣṣwō atome nnó achwó áféré bōó Israeli né efwyale. Elé mbō ndó éléé fi, eyi depō etiré na depyé. ²² Ekwyá mbō wó, andée fō abi alú né geluágé sé ápye esé dela meno mekpō fuú. Áfé né menomé gejjéjyé gé bí. ²³ Yémbō áge fō genkwógé Jis̄s wó, ne ákere meso, ágare esé nnó ebwó ábó áge makiénné Eṣṣwō eké élé

*ame gejyá, ágaré ebwó nnó Jisós alu mebe. ²⁴ Bóó bifó abi álu né geluágé esé áfé né menome ne ágé yéndégenó wyé nkane andée bimbo abó ájóó, yémbó ebwó áge Jisós wó.”

²⁵ Jisós aké ne ebwó, “Enyú dekenegé, matóó nyú álu dembyó mankamé unó bi bóó ekpávé Esòwò ásámé.

²⁶ Enyú dekaá fó nnó Muú yi Esòwò akweré ji elá gefwa abó mangé efwyale ne akpé mmu gefwa jíí wó?” ²⁷ Jisós alo mampye nnó ebwó ákaá unó uko ebí ásámé átome ne ji né mmu ñwe Esòwò, manlò né ñwe ayi Mosis asamé, òkwóné né abi bóó ekpávé Esòwò ntó ásámé.

²⁸ Wyé nkane ála kwókwólé ne melò ewé ebwó abó ájyée, Jisós apye eké achwò koó, ²⁹ ebwó ágbé ji aké, “Bélé fá ne esé néndé bíí ukoó, gemmua gélé chwó.” Akame, ne afé mámbelé ne ebwó. ³⁰ Gébégé ajwólé ka mányé menyee ne ebwó, abó nto bred achyé matame mbaá Esòwò agyá achyé ebwó. ³¹ Ténéténe yimbo ame ákaá ebwó mekpò, ebwó ákaá nnó gé Jisós na. Ne eke ewyage aseé ebwó né ame. ³² Álágé meso, aké ne ate, “Pò mané magyalé esé gébégé ábáné esé né meti agárege ese depò etiré délú mmu ñwe Esòwò?”

³³ Ténéténé yimbo, ákwilé, ákere meso né Jerosale, áge baá utóó afyaneama choncho ne áñkwólé Jisós abifó. ³⁴ Abi afyaneama áke, “Élú wáwálé, Ata akwilé né negbo, Simun agé ji mebe.”

³⁵ Abimbo ápeá ágaré ntó ebwó ewé ebó épyé né meti, ne gébégé Jisós agyalé bred ne ebwó álé ká ji.

Jisós aleré mmye mbaá ángbá bíí

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Jón 20:19-23; Anj 1:6-8)

³⁶ Gébégé ebwó álu garégé depò tí, Jisós jimbo akpe atené metóó metóó bwó aké, “Neso nébé ne enyú.”

³⁷ Yémbó ebwó ábó efo, áferege nnó ebwó ágéne mbò le muú nefóó. ³⁸ Jisós agíí ebwó aké, “Nde mané magyálege

enyú? Enyú debyɔme mbɔ ndé? ³⁹ Pége amu ya, ne uká bá ne dekaá nnó élé me mbɔ́. Tage menyammye wa dewú ndere alú, muú nefoó ábeé fɔ́ ne menyammye ne ugoó nkane enyú degene mbɔ me.”

⁴⁰ Jisɔs ajógé mbɔ, aleré ebwó amu jíí ne majya jíí.

⁴¹ Yémbɔ ákwé tametame mmu nechóchó ne ákélégé fɔ́ mankamé. Efée mbɔ Jisɔs agíí bwó aké, “Dewyaá menyéé fɔ́ fá manyé?” ⁴² Ábɔ mboó meshuú ayi ábɔ átyé, áchyéé ji.

⁴³ Ase anyé né mbe ushu bwó.

⁴⁴ Ake yé ne ebwó, “Genó eyigé enyú dégéné fina élé eyigémbɔ ngaré enyú gébégé debɔ́ délú choncho. Nké unó uko ebi ábɔ ásamé átome ne me né mmu ηwe Mosis ne abi bɔ́ ekpávé Eɔwɔ ne ebi ásamé nto né mmu ηwe makwa Eɔwɔ, úbɔ mambé wáwálé.”

⁴⁵ Ndere Jisɔs ajɔ́ mbɔ, anené ebwó defɔ́ nnó ákaá mekomejɔ́ ayi alú né mmu ηwe Eɔwɔ. ⁴⁶ Ne ajɔ́ ne bwó aké, “Ábɔ ásá nnó, Muú yi Eɔwɔ akweré ji elá gefwa abɔ́ mangé efwyale ne ágbó, ne ndó ekwónégé eléé, akwilege nyé né negbo. ⁴⁷ Álɔ nye né Jerosale ne ájye né malo mako mangárégé mekomejɔ́ Eɔwɔ né mabɔ míí nnó bɔ́ ákwóré matɔ́ bwó ne Eɔwɔ ajinte gabo bwó.

⁴⁸ Enyú delu bɔ́ bí degéné unó bina, ne debɔ́ mangaré bɔ́ ubi. ⁴⁹ Ntóme nyé enyú echyε ewé nte wa abɔ́ anyémeno manchyε enyú. Yémbɔ jwólege fa né meló kpa ewé, kpaá té gébé gékwónene nyé eyigé uto bimɔ́ utánege mfaánebuú uchwɔ enyú mmyε.”

Jisɔs akwó afé mfaánebuú

(Mak 16:19-20; Aηg 1:9-11)

⁵⁰ Jisɔs ase ebwó áfé kwókwólé né melɔ Betani, efée mbɔ abweé amu mfaá ajé ebwó. ⁵¹ Ndere ajéle ebwó, alya bwó alɔ mankwó ajye né mfaánebuú. ⁵² Efembɔ, baá utɔ́ bi álɔ mamféé ji ne ákeré meso né Jerosale ne

gejamégé nechóchó. ⁵³Ne yendégébé ájwólege mmu εcha
upe Εσωω, áféεge Εσωω.

Ἡμε menomenyέέ meké
New Testament in Denya (CM:anv:Denya)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Denya

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Denya

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22
